

Taalmakkers M8

Toelichting en Antwoorden

Auteurs

Renée Heiting

Janneke Huizing

At Kasbergen

Evelien Klok

Michelle Kraak

Corrie Meliefste

Coördinatie

Nico van Beusekom

Illustraties

Egbert Koopmans

Bekadidact

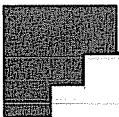
Stenvertblok

Uitgeverij Bekadidact, Baarn
ISBN 90 262 2432 x
eerste druk, eerste oplage

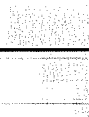
Vormgeving
Annemiek Moormann, Dronten

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Toelichting

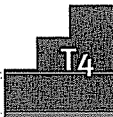

SECRET

SECRET

SECRET

T4

Stenvertbloks Taalmakkers

Stenvertbloks Taalmakkers

Het vergroten van de zorgbreedte binnen de eigen groep en onder leiding van de eigen leerkracht. Dat is de bedoeling van de Stenvertbloks Taalmakkers. Sommige kinderen die achterblijven hebben extra hulp nodig van een remedial teacher of orthodidacticus. Maar veel leerlingen zijn goed te helpen door de eigen leerkracht met gerichte instructie en toegespitste extra oefenstof. Taalmakkers biedt deze in direct toepasbare vorm in de eigen groep onder leiding van de eigen leerkracht.

Kinderen die achterblijven kun je gewoonlijk niet even wat extra schriftelijke oefenstof geven en dan verwachten dat ze hun achterstand wel inlopen. Daar is interactie tussen leerkracht en leerling eigenlijk altijd onontbeerlijk bij. In Taalmakkers komt daarom elk leerstofonderdeel systematisch aan bod, waarbij het in de eerste les steeds gaat om het samenwerken tussen leerkracht en leerling. Dat samenwerken vergt van de leerkracht in principe ongeveer tien minuten, waarna de leerling zelfstandig verder kan werken. Effectieve instructie in een kort tijdsbestek en zelfstandig werken van de leerling vormen dan ook samen de basis, waardoor de Taalmakkers kunnen helpen om zorg op maat te bieden.

Leerlingvolgsysteem

De Stenvertbloks Taalmakkers sluiten aan bij de toetsen van het Cito-leerlingvolgsysteem en hebben tot doel leerlingen die de taaltoetsen onvoldoende hebben gemaakt extra hulp en oefenstof te bieden. De Taalmakkers sluiten aan bij de toetsen E4 (Einde groep 4) tot en met M8 (Midden groep 8). De reeks Taalmakkers bestaat dan ook uit acht leerlingendeeltjes, overeenkomstig de acht taaltoetsen van het Cito-leerlingvolgsysteem.

De Taalmakkers kunnen goed worden ingezet direct nadat de halfjaarlijkse Cito-toets is afgenomen. Maar de Taalmakkers zijn uiteraard ook inzetbaar op elk ander moment dat een leerkracht dat zinvol acht. En natuurlijk kan ook de remedial teacher gebruik maken van de Taalmakkers-bloks.

De Taalmakkers bieden een grote verscheidenheid aan aantrekkelijke en systematische oefenstof voor taalvaardigheid in de groepen 4 tot en met 8. De meeste Stenvertbloks, zoals bijvoorbeeld die voor Realistisch Rekenen en voor Taal, kunnen de leerlingen geheel zelfstandig verwerken. Daar is voor weinig kinderen echt instructie bij nodig.

Maar de Taalmakkers zijn het meest effectief in te zetten wanneer de eigen leerkracht beperkte tijd inruimt voor gerichte instructie. De toelichting-antwoordenblokjes geven in het handleiding gedeelte duidelijk aan hoe de samen werken-momenten hun plaats kunnen krijgen.

Leerstof

De Taalmakkers-bloks zijn zo opgezet dat ze naast iedere taalmethode gebruikt kunnen worden. De leerstof van Taalmakkers is overeenkomstig de indeling van het Cito onderverdeeld in vijf categorieën:

Woordvorming Zinsvorming Functiewoorden Betekenis Conventies

In deze categorieën zijn verschillende taalaspecten te onderscheiden. Daarbij valt te denken aan: meervouden, verkleinwoorden, samenstellingen, voegwoorden, tijds aanduidingen, enz.

In de inhoudsopgave van ieder blok wordt naast de Cito-categorie en het taalaspect steeds een voorbeeld gegeven. Bovendien is elke Samen Werken-les als zodanig gemarkeerd.

Met deze Taalmakkers-bloks voor de kinderen en met de bijbehorende handleidingpagina's kan de groepsleerkracht de leerlingen gericht instrueren en hen daarna zelfstandig laten werken.

Samen Werken en Zelfstandig Werken

De leerstof in Taalmakkers sluit aan bij de opgaven van het Cito-leerlingvolgsysteem.

Wanneer kinderen veel fouten maken, volstaat het maar zelden om hen slechts wat extra te laten oefenen. De meeste kinderen moeten dan gewoonlijk opnieuw en op een aangepaste manier de leerstof uitgelegd krijgen. Het uitleggen van de leerkracht gebeurt in Taalmakkers in de Samen Werken-lessen.

In de Samen Werken-lessen zijn twee zaken heel belangrijk: interactie en directe instructie.

De eerste oefeningen van een Samen Werken-les maakt de leerkracht samen met het kind.

Door samen de opgaven (hardop) te maken en de leerling zijn eigen denkproces hardop te laten verwoorden, ontstaat een interactief leerproces. Daarin krijgt de leerkracht de gelegenheid zijn instructie heel nauwkeurig af te stemmen op deze specifieke leerling.

In de handleiding van de Taalmakkersbloks wordt beknopt een mogelijke aanpak per opgave beschreven. Uiteraard bepaalt de leerkracht zelf of het betreffende kind meer of nog andere instructie nodig heeft. Deze afstemming leidt tot adaptief onderwijzen.

De Samen Werken-les wordt afgesloten met een of meer oefeningen die de kinderen zelfstandig kunnen maken.

Na de eerste les volgt een tweede en soms een derde les over dezelfde leerstof. Dit zijn leerkracht-onafhankelijke lessen. Hierbij moeten de leerlingen het geleerde inslijpen en dat kan gewoonlijk zonder hulp van de leerkracht. Dat geeft het kind de mogelijkheid om onder eigen verantwoordelijkheid zijn werk aan te pakken. Het geeft de leerkracht gelegenheid en tijd om andere leerlingen extra aandacht te geven. Deze zelfstandig te verwerken lessen duiden we in Taalmakkers aan met Zelfstandig Werken-lessen.

Lesopbouw

De Samen Werken-lessen hebben allemaal dezelfde lesopbouw. Ze beginnen gewoonlijk met een oefening die de leerstof op een eenvoudig niveau aanreikt, opdat de leerlingen weinig of geen fouten maken. Daardoor doen de kinderen een positieve ervaring op met het betreffende leerstof-onderdeel. Deze oefening kunnen de leerlingen vrijwel altijd zelfstandig maken.

De volgende opgaven bieden vervolgens een aanpak om de leerstof te gaan bespreken. Deze opgaven zijn bedoeld om in interactie tussen leerkracht en leerling te worden doorgewerkt. Meestal zal dit lesmoment tussen leerkracht en leerling(en) zich tot ongeveer tien minuten kunnen beperken. Het gaat er daarbij om dat een leerling zicht krijgt op hoe hij te werk moet gaan met deze leerstof. In de daarop volgende oefeningen kan de leerling dan laten zien die instructie te hebben begrepen. En daarmee wordt de Samen Werken-les afgesloten.

Vervolgens moet de nieuwe aanpak worden ingeslepen. Dat kan met behulp van de Zelfstandig Werken-lessen. Want na elke Samen Werken-les volgt minstens één Zelfstandig Werken-les. Die begint meestal met een vertrouwde oefening, die in principe door elke leerling goed is te maken en daarna door moeilijker opgaven wordt gevolgd. De laatste oefening van een Zelfstandig Werken-les is qua vorm gelijk aan de toets van het Cito. Daarmee wordt niet alleen de leerstof-inhoud, maar ook de afvaardigvorm vertrouwd voor de leerlingen.

Bovenstaande opzet geldt voor elk leerstofonderdeel. Wanneer daarvan wordt afgeweken, staat dat vermeld in de handleidingpagina's bij de betreffende lessen.

Aansluiting

Soms vallen leerlingen uit bij leerstof, die ze eerder wel leken te beheersen. Blijkt dat tijdens de Samen Werken-les dan kan ook teruggegrepen worden op een eerder deeltje van Taalmakkers.

Adaptief Onderwijs

Bij adaptief onderwijs zijn een drietal kenmerken te onderscheiden.

- Het pedagogisch handelen van de leerkracht en het bevorderen van zelfvertrouwen, gevoelens van competentie en de zelfstandige leerhouding van de leerling.
- De didactiek en de organisatie van het leerproces, gekenmerkt door effectieve instructie en verlengde instructietijd, en
- Het omgaan met verschillen tussen leerlingen.

Taalmakkers richt zich vooral op de didactiek en de organisatie enerzijds en het inspelen op de verschillen anderzijds. Door de contexten en de opzet van de Samen Werken-taken en Zelfstandig Werken-taken probeert Taalmakkers het pedagogisch handelen van de leerkracht en de zelfstandigheid van de leerlingen te bevorderen.

Diagnosticerend onderwijzen met het directe instructie-model

Tijdens de Samen Werken-lessen heeft de leerkracht tot taak diagnosticerend te onderwijzen. Daarbij kan het directe instructie-model worden gebruikt. Daarbij gaat het om vijf stappen.

De leerkracht

- vertelt het kind wat het doel is van deze interactieve les;
- geeft het kind een oriëntatie op de te maken oefeningen;
- oefent samen met het kind hardop;
- gaat na of het kind het echt begrijpt en geeft positieve feed-back;
- laat de kinderen zelfstandig inoefenen.

De leerkracht geeft dus een nieuwe oriëntatie, helpt, oefent samen met het kind en gaat na of de leerling de oefenstof nu wel begrepen heeft.

Bij het aanreiken van een oriëntatie gaat het om een regel, een rijmpje, een analogie-woord, enzovoort. Bij een regel valt bijvoorbeeld te denken aan: Staat het onderwerp in het meervoud, dan staat ook de persoonsvorm in het meervoud. Bij een oriëntatie in de vorm van een rijmpje valt te denken aan versjes waarin de meest frequente *ei*-woorden aan bod komen. En bij een analogie-aanpak is te denken aan: Bij het woord nacht horen woorden als licht, zacht, wacht, kracht, enz.

Bij veel taalsaspecten valt geen oriëntatie te geven. Of de oriëntatie zou zo ingewikkeld worden dat hij eerder verwarrend dan verhelderend werkt. Zeg de kinderen dan dat ze niet hoeven proberen om een systeem te ontdekken. Wanneer ze weten dat de logica ontbreekt en ze dus gewoon veel moeten oefenen, kan dat al een grote opluchting betekenen.

Taal- en de Nederlandse taal maakt daarop geen uitzondering - is niet een logisch geconstrueerde aaneenrijging van regeltjes. Waarom schrijven we geen sgool, maar school?

Waarom vind je onder een eik eikels, maar onder een beuk nooit beukels?

Veel veel taalsaspecten zijn dan ook geen eenvoudige regeltjes te geven.

Wat geldt wel? Een taal leer je vooral beheersen door veel oefening en ervaring.

Aantrekkelijke oefeningen, boeiende wereldjes en verrassende verhaaltjes in Taalmakkers willen daarbij helpen.

De organisatie in de groep

De leerkracht bepaalt welke lessen uit Taalmakkers een leerling moet maken. Dat kan na afloop van de Cito-toets of wanneer hij dat zinvol oordeelt.

De inhoudsopgave geeft aan welke les welk taalaspect behandelt. Onderstaand voorbeeld laat dat zien. De eerste twee lessen gaan over woordvorming - meervoud, de lessen 3 en 4 over woordvorming - verkleinwoorden. Les 1 en les 3 zijn Samen Werken-lessen.

<i>les</i>	<i>titel</i>	<i>categorie</i>	<i>taalaspect</i>	<i>voorbeeld</i>
S 1	De verzameling	woordvorming	meervoud	taarten, koekjes
2	De ruilbeurs			
S 3	Jonge helden	woordvorming	verkleinwoorden	huisje, tuintje
4	Een nieuw schilderij			

Groepsoverzicht

Met het inhoudsoverzicht kan de leerkracht een groepsoverzicht maken en daarop aangeven welke leerlingen welke Taalmakkers-lessen moeten maken. Dan wordt ook duidelijk of hij instructiegroepjes van meerdere kinderen kan formeren om die gezamenlijk te helpen.

Het overzichtsblad - al dan niet gekopieerd - in deze toelichting kan daarvoor gebruikt worden.

In de eerste kolom kan de leerkracht de namen noteren van de leerlingen die Taalmakkers-lessen dienen te maken en ook aangeven welke lessen zij moeten maken.

Individueel overzicht

Op de laatste pagina van elk blokje is een illustratief overzicht opgenomen. Dat kan - al dan niet gekopieerd - voor ieder kind afzonderlijk gebruikt worden. De leerkracht kan daarop aangeven welke lessen een leerling moet maken en het kind kan de gemaakte lessen vervolgens inkleuren.

Instructietafel

Tijdens het Zelfstandig Werken geeft de leerkracht uitleg aan één of meerdere kinderen, waarschijnlijk aan de instructietafel. Na een korte uitleg gaan deze kinderen zelfstandig verder oefenen en komen andere kinderen aan de instructietafel.

Contexten

Alle leereinhouden zijn opgebouwd vanuit een aantrekkelijk en herkenbaar wereldje. Dit stimuleert de kinderen om aan de slag te gaan met een vaak als lastig ervaren taalaspect.

Zo'n context zet de oefeningen in een verband; losse woordjes en geïsoleerde zinnestukjes vergen op zichzelf al vaak een hoger abstractieniveau en ze zijn ook niet levensecht. Wij mensen communiceren immers altijd in contexten. De wereldjes zijn uitnodigend en sfeervol. Bovendien zijn ze aantrekkelijk geïllustreerd. De attractieve wereldjes en de speelse illustraties dragen er aan bij om de kinderen te motiveren tot het leren van onze soms ingewikkelde taal.

Proeffase

De Stenvertbloks Taalmakkers zijn op verschillende scholen uitgetoetst. De leerlingen hebben daarbij aangegeven of ze de bladen zelfstandig konden maken, deze gemakkelijk of moeilijk vonden, of ze de bladen uitnodigend vonden, enzovoort. De leerkrachten hebben onder meer gelet op de duidelijkheid en hanteerbaarheid van de instructie. Al deze informatie is met zorg verwerkt. Onze dank gaat daarbij ondermeer uit naar leerlingen en leerkrachten van

De Bongerd te Almere

De Brug te Utrecht

De Kim te Almere

ROC Flevoland te Almere

De Parkschool te Heerde

De Mozaïk te Oisterwijk

De Helen Parkhurstschool te Tilburg

De Julianaschool te Soest

Voor opmerkingen en aanvullingen houden de auteurs zich aanbevolen.

Groepsregistratie

Groepsregistratie

Naam kind	Les	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1																
2																
3																
4																
5																
6																
7																
8																
9																
10																
11																
12																
13																
14																
15																
16																
17																
18																
19																
20																

Groepsregistratie

Naam kind	Les	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
1																
2																
3																
4																
5																
6																
7																
8																
9																
10																
11																
12																
13																
14																
15																
16																
17																
18																
19																
20																

Figure 1. A schematic diagram of the experimental setup. The subject is seated in a chair and views the target through a video camera. The target is a small object (e.g., a ball) that is suspended in the air. The subject's hand is positioned near the target. The video camera is positioned above the target and the subject's hand. The video camera is connected to a computer, which displays the target's position on a screen. The subject's hand is positioned near the target, and the video camera is positioned above the target and the subject's hand. The video camera is connected to a computer, which displays the target's position on a screen.

22

Handleiding M8

Inhoud Taalmakkers M8

<i>les</i>	<i>titel</i>	<i>categorie</i>	<i>taalaspect</i>	<i>voorbeeld</i>
S 1	De hobby van Jan Jaap	woordvorming	achtervoegsels	<i>listig,</i> <i>ontdekking,</i> <i>reusachtig</i>
2	De mieren van Jan Jaap			
3	De nieuwe hobby			
S 4	De nieuwe fiets	woordvorming	vervoeging van werkwoorden	<i>zien - zag - gezien</i> <i>verrast - verrastte - verrast</i>
5	Gaat dit wel goed?			
6	Toch feest			
S 7	Met vakantie	zinsvorming	woordvolgorde samentrekkingen samengestelde zinnen actieve en passieve zinnen de beknopte bijzin	<i>Ik naar school ga.</i> <i>Na naar school te zijn geg-</i> <i>ontdekte ik veel.</i> <i>Terwijl je naar school gaat,</i> <i>ontdek je veel.</i> <i>Door mij wordt naar schoo-</i> <i>gegaan.</i> <i>Naar school gaand, ontde-</i> <i>ik veel.</i>
8	In de trein			
9	Slaap lekker!			
10	De wisseltruc			
11	Wisselvallig			
S 12	Jonge helden	zinsvorming	scheidbare werkwoorden	<i>afspreken,</i> <i>inrichten</i>
13	Heldenwerk			
14	Berucht en beroemd			

<i>les</i>	<i>titel</i>	<i>categorie</i>	<i>taalaspect</i>	<i>voorbeeld</i>
S 15	Uit logeren	functiewoorden	voorzetsels	<i>opzien tegen, dol zijn op</i>
16	Een fijne oma			
S 17	Een nieuw dier	functiewoorden	voegwoorden	<i>mits, aangezien, hoewel</i>
18	Een spreekbeurt			
19	Fanatiek			
20	Helemaal gebleibt			
S 21	Een grote verhuizing	functiewoorden	verwijswoorden	<i>waardoor, ermee, daarover</i>
22	Een sportieve dag			
S 23	Koken met Kasper	betekenis	betekenisvelden	<i>snijplank, vergiets en pollepel: keukengerei</i>
24	De keukenprinses			
S 25	In het circus	betekenis	tegenstellingen	<i>verlaten - druk</i>
26	Een bijzondere act			
S 27	Deksels moeilijk	betekenis	homoniemen	<i>Dit schilderij heeft een mooie lijst. Mag ik een lijst van de boodschappen?</i>
28	Samen werken			

Handleiding Taalmakkers M8

► Les 1: De hobby van Jan-Jaap

► Les 2: De mieren van Jan-Jaap

► Les 3: De nieuwe hobby

categorie	taalaspect	voorbeeld
woordvorming	achtervoegsels	listig, ontdekking, reusachtig

Toets M8

In Toets M8 komt het taalaspect suffixen - voor- en achtervoegsels - voor op verschillende manieren.

- Maak het woord *list* passend in de zin: *listig*.
- Maak van een bijvoeglijk naamwoord een zelfstandig naamwoord met *-te*: *ruim- ruimte*.
- Maak van een werkwoord een zelfstandig naamwoord met *-ing*: *wandelen - wandeling*.
- Maak van een zelfstandig naamwoord een bijvoeglijk naamwoord met *-achtig*: *raadsel - raadselachtig*.

De gebruikte uitgangen zijn: *-ig*, *-te*, *-ing*, *-achtig*. De opgaven in Toets M8 worden negatief gesteld. De leerlingen moeten woorden vinden waarbij het voorbeeld *niet* van toepassing is. De toets wordt hierdoor extra moeilijk.

Taalmakkers M8

In *Taalmakkers M8* ligt in drie lessen de nadruk op:

- van zelfstandig naamwoord naar bijvoeglijk naamwoord: *raadsel - raadselachtig*;
- van bijvoeglijk naamwoord naar zelfstandig naamwoord: *lang - lengte*;
- van werkwoord naar zelfstandig naamwoord: *oplossen - oplossing*.

De begrippen *zelfstandig naamwoord*, *bijvoeglijk naamwoord* en *werkwoord* moeten bij de leerling bekend zijn.

Uitwerking

Woordvorming - achtervoegsels is uitgewerkt in

Samen Werken - Les 1: De hobby van Jan-Jaap

Zelfstandig Werken - Les 2: De mieren van Jan-Jaap

Zelfstandig Werken - Les 3: De nieuwe hobby

Didactiek

Voor het aanleren van de verschillende achtervoegsels bestaat geen simpele regel.

Veel lezen en luisteren zorgen voor inslijpen.

De achtervoegsels: *-ing*, *-achtig*, *-ig* en *-te* worden ieder apart geoefend.

Tot slot maken de leerlingen puzzels, waarin al deze achtervoegsels moeten worden gebruikt.

Les 1: De hobby van Jan-Jaap - Samen Werken

- 1 *Samen Werken*. In de eerste oefening moeten bij elkaar passende delen van woorden op *-ing* gekleurd worden. Laat de leerling daarbij hardop werken, zodat u hoort wat hij denkt.
- 2 *Samen Werken*. De losse woorden van oefening 1 moeten nu in zinsverband geschreven worden. Laat de leerling weer hardop werken. Of lees zelf de zinnen hardop voor, opdat de leerling ook leert te luisteren naar wat hij moet gaan opschrijven en zelf ook zachtjes voor zichzelf hardop gaat werken. Merkt de leerling de samenhang tussen werkwoord en zelfstandig naamwoord? Kijkt u even bij de eerste woorden of de leerling de goede woorden invult. Daarna kan hij zelfstandig verder werken.
- 3 *Zelfstandig Werken*. Na de opgaven 1 en 2 zal deze oefening wel vlot gaan.

Les 2: De mieren van Jan-Jaap - Zelfstandig Werken

Deze les heeft dezelfde structuur als de eerste les. De leerling zal hem dus waarschijnlijk zonder hulp kunnen maken.

Les 3: De nieuwe hobby - Zelfstandig Werken

Deze les kan zonder hulp worden gemaakt als de eerste twee lessen goed zijn gegaan.

Suggesties

- De vier verschillende suffixen kunnen in vier verschillende kleuren gekleurd worden.
- Laat de kinderen met de gevonden suffixen zelf bedachte zinnen maken.
- Laat in vier kolommen met *-achtig*, *-te*, *-ing* en *-ig* de kinderen zelf woorden met deze achtervoegsels opschrijven.

► Les 4: De nieuwe fiets

► Les 5: Gaat dit wel goed?

► Les 6: Toch feest

categorie

woordvorming

taalaspect

vervoeging van werkwoorden

voorbeeld

zien - zag - gezien

verrast - verrastte - verrast

Toets M8

In Toets M8 komt het vervoegen van werkwoorden zeven keer voor. Daarbij gaat het om:

- het meervoud of het enkelvoud van een gegeven werkwoord;
- de juiste vorm in de tegenwoordige of verleden tijd van een gegeven werkwoord;
- het voltooid deelwoord van een gegeven werkwoord.

Taalmakkers M8

Onderwerp en persoonsvorm zijn belangrijk in de meervoud-enkelvoudvragen. De juiste vorm kan dan beredeneerd worden. Door veel te oefenen ontstaat er ook een automatisme waardoor de leerling weinig fouten gaat maken.

De volgende vier vormen van een werkwoord moeten bekend zijn: *hele werkwoord, tegenwoordige tijd, verleden tijd, en voltooid deelwoord.*

Uitwerking

Woordvorming - *achtervoegsels* is uitgewerkt in

Samen Werken - **Les 4: De nieuwe fiets**

Zelfstandig Werken - **Les 5: Gaat dit wel goed?**

Zelfstandig Werken - **Les 6: Toch feest**

Didactiek

Na het onderscheiden van werkwoordvormen naar verleden tijd en tegenwoordige tijd, vullen de leerlingen de tegenwoordige tijd in een verhaal in. Datzelfde gebeurt vervolgens met de verledentijdsvormen van werkwoorden.

Daarna wordt dezelfde aanpak met voltooid deelwoorden gehanteerd. Tenslotte worden al deze werkwoordsvormen gezamenlijk geoefend.

Les 4: De nieuwe fiets - *Samen Werken*

- 1 In de eerste oefening moet de leerling de tegenwoordige tijd en de verleden tijd van woorden onderscheiden en die verschillend te kleuren. De leerling leest hardop het werkwoord en geeft dan aan of het tegenwoordige tijd (rood) of verleden tijd is (groen).

Levert dit problemen op? Bedenk dan bij elk werkwoord twee zinnestels in de tegenwoordige en in de verleden tijd. Bijvoorbeeld:

1 *Gisteren droomde ik van een olifant.*

2 *Nu droom ik van een muis.*

In welke zin hoor je de tegenwoordige tijd?

- 2 De tegenwoordige tijd werkwoordsvormen uit oefening 1 moeten in oefening 2 in de juiste zin ingevuld worden. Doe dat samen met de leerling met een tweetal zinnestels. Daarna kan de leerling waarschijnlijk zelfstandig verder werken.

- 3-4 *Zelfstandig Werken.* Waarschijnlijk heeft de leerling geen hulp nodig bij deze oefeningen. De leerling moet in deze lessen de juiste meervouds- of enkelvoudsvorm van het werkwoord invullen. In oefening 3 is er een keuze uit twee mogelijkheden: enkelvoud of meervoud. In oefening 4 komt er nog een derde aspect bij: de verleden tijd.

Les 5: Gaat dit wel goed? - *Zelfstandig Werken*

Waarschijnlijk kan de leerling deze les rond voltooid deelwoorden zelfstandig verwerken. De vorm lijkt erg op die van de vorige les. In oefening 1 gaat het om 16 voltooid deelwoorden. Omdat deze woorden in een cirkel staan, moet eerst het begin van het woord worden gevonden. Hierbij kan gewezen worden op het begin van een voltooid deelwoord. Meestal met: *ge-* en *ver-*. Soms staat dit *ge-* halverwege het voltooid deel woord: *opgemerkt* en *opgeschoten*.

Les 6: Toch feest - *Zelfstandig Werken*

Deze les kan door de meeste leerlingen zelfstandig worden verwerkt.

In deze les worden alle vormen die al eerder zijn geoefend tezamen aangeboden.

Suggesties

- In een krantenbericht of verhaaltje kan met kleuren de verleden tijd en tegenwoordige tijd worden aangegeven.
- In een mondelinge les gebruikt de leerkracht foutieve meervouds- of enkelvoudsvormen in een aantal zinnen. De leerlingen herkennen al snel de krompraat. Daarbij moeten duidelijke voorbeelden worden gebruikt, anders bestaat het gevaar dat 'krompraat' juist gestimuleerd wordt.

► Les 7: Met vakantie

► Les 8: In de trein

► Les 9: Slaap lekker!

► Les 10: De wisseltruc

► Les 11: Wisselvallig

categorie
zinsvorming

taalapect
woordvolgorde
samentrekkingen
samengestelde zinnen
actieve en passieve zinnen
de beknopte bijzin

voorbeeld
Ik naar school ga
Na naar school te zijn gegaan, ontdekte ik veel
Terwijl je naar school gaat, ontdek je veel
Door mij wordt naar school gegaan.
Naar school gaand, ontdekte ik veel.

Toets M8

Het taalapect *zinstypen* komt in Toets M8 in een groot aantal opgaven aan de orde.

Daarbij gaat het om:

- *de woordvolgorde in een zin*; de leerling wordt gevraagd om de woordvolgorde in een zin te wijzigen zodat deze beter loopt.
- *samentrekkingen en samengestelde zinnen*; de leerling wordt gevraagd van een samentrekking of een samengestelde zin twee zinnen te maken en aan te geven welk woord in de tweede zin dan overbodig wordt en/of ontbreekt.
- *actieve en passieve zinnen*; de leerling wordt gevraagd passieve zinnen in actieve om te zetten.
- *de beknopte bijzin*; de leerling wordt gevraagd om van een beknopte bijzin een langere bijzin te maken.

Taalmakkers M8

In *Taalmakkers M8* komt zinsvorming in vijf lessen aan de orde:

- samentrekkingen en samengestelde zinnen;
- de beknopte bijzinnen; en
- passieve en actieve zinnen.

Daarnaast wordt de leerstof die in *Taalmakkers E7* al is aangeboden verder ingeoefend: woordvolgorde, ellips, directe en indirecte rede.

Uitwerking

Zinsvorming is uitgewerkt in

Samen Werken - **Les 7: Met vakantie**

Zelfstandig Werken - **Les 8: In de trein**

Zelfstandig Werken - **Les 9: Slaap lekker!**

Zelfstandig Werken - **Les 10: De wisseltruc**

Zelfstandig Werken - **Les 11: Wisselvallig**

Didactiek

In *Taalmakkers M8* gaat het bij de zinsvorming in hoofdzaak om een drietal aspecten.

- samengestelde zinnen en samentrekkingen.
- beknopte bijzinnen.
- actieve en passieve zinnen.

- Samengestelde zinnen en samentrekkingen.

Bij samengestelde zinnen, die worden omgezet in twee aparte zinnen, wordt het voegwoord overbodig. De leerling wordt hier expliciet op gewezen.

Bij samentrekkingen ontbreekt ook vaak een ander woord of ontbreken andere woorden: het onderwerp of de persoonsvorm.

Bij samentrekkingen is het moeilijk om een eenvoudige regel aan te bieden. De leerling wordt erop gewezen dat de zinsdelen, die missen of het zinsdeel dat mist, ook in het eerste deel van de zin staat.

- Beknopte bijzinnen.

In *Taalmakkers* wordt geoefend met verschillende vormen van beknopte bijzinnen.

Hier wordt geen schema voor gegeven.

De leerling moet zich bewust worden van de verschillen tussen een bijzin en de bijzin in beknopte vorm. Vanuit deze ondervinding kan de leerling daarna zelf een bijzin omzetten in een beknopte bijzin, zonder daarbij overigens deze begrippen te hoeven kennen.

- Actieve en passieve zinnen.

Wat betreft de actieve en passieve zinnen, wordt in *Taalmakkers* besproken hoe actieve zinnen verschillen van passieve zinnen. *Ik zie jou - Ik word door jou gezien.*

Hierbij wordt geen gebruik gemaakt van termen als lijdend voorwerp, persoonsvorm, voltooid deelwoord en onderwerp. Het maken van goede zinnen zou voor sommige leerlingen anders alleen maar ingewikkelder worden.

Les 7: Met vakantie - Samen Werken

- 1 Laat de leerling hardop werken, opdat u deelgenoot bent van zijn gedachtegang.

In oefening 1 gaat het om oefenen met samengestelde zinnen.

Ziet de leerling meteen wat de goede zinsdelen zijn? Prachtig.

Laat de leerling anders de twee delen van deze samengestelde zin uit elkaar halen:

Mila en Kim staan op het station.

Ze wachten op hun vertraagde trein.

Die twee zinnen kun je verbinden door middel van het woordje: *terwijl*.

Je kunt de twee zinnen ook samenvoegen door de werkwoorden *staan* of *wachten* tot tegenwoordig deelwoord te maken:

Mila en Kim staan op het station, wachtend op hun vertraagde trein.

In die laatste zin heb je met *wachtend*, in plaats van met *staand*, geen verwisseling van onderwerp. Dat is dus de gemakkelijkste.

Zo kunt u alle zinnen doornemen als dat nodig mocht zijn.

De 'verkeerde' zinnen hebben allemaal 'misplaatste' voegwoorden.

- 2 In oefening 2 gaat het om het herkennen van correcte zinnen en correcte beknopte bijzinnen.

Elke taalkundige verandering daarbij valt uit te leggen, maar belangrijker is dat de leerling ziet dat sommige zinnen niet kloppen.

Leg alleen de kromme zinnen uit als de leerling dat nodig heeft. Richt het kind liever op de zinnen die wel goed zijn en laat hem daarvan een enkele keer uitleggen waarom die goed zijn.

- 3 De leerling zet hier de beknopte bijzin om in een langere bijzin. Neem de eerste zin door die al is ingevuld.

Wijs de leerling erop dat de volgende zinnen op dezelfde manier omgezet kunnen worden. De leerling kan de eerste zin als voorbeeld nemen.

Kan de leerling verwoorden wat er gebeurt? Ziet hij welk woord er bij komt: *terwijl* of *toen* met het onderwerp en het gezegde.

Les 8: In de trein - *Zelfstandig Werken*

Waarschijnlijk kan de leerling deze les zelfstandig verwerken.

In deze oefeningen wordt geoefend met de woordvolgorde in de bijzin. Dit onderwerp is ook al eerder in *Taalmakers M7* en *E7* aan bod gekomen. Heeft de leerling hier moeite mee, dan is het raadzaam ook de lessen uit deze deeltjes te laten maken.

In eerste instantie krijgt de leerling de keus uit bijzinnen met verschillende woordvolgordes. Daarna moet de leerling zelf de woordvolgorde in de bijzinnen bepalen met de gegeven zinsdelen.

Les 9: Slaap lekker - *Zelfstandig Werken*

Deze les laat verder oefenen met de woordvolgorde in (beknopte) bijzinnen.

De meeste leerlingen zullen deze les zelfstandig kunnen maken.

Les 10: De wisseltruc - *Samen Werken*

In deze les gaat het erom dat de leerling ervaart dat actieve en passieve zinnen precies hetzelfde uitdrukken, maar alleen anders worden geformuleerd.

In oefening 1 gebeurt dat door actieve zinnen en passieve zinnen, die hetzelfde betekenen, met elkaar te verbinden.

In oefening 2 gaan de leerlingen zelf passieve zinnen omzetten in actieve zinnen.

Laat de leerling weer hardop werken.

De leerling zoekt de zinnen bij elkaar die hetzelfde betekenen maar anders geformuleerd zijn.

Ziet de leerling het verschil tussen de zinnen? Wijs de leerling er eventueel op: In de ene zin zie je het woordje *door* (en een vorm van het werkwoord *worden*)

In de andere zin zie je steeds een werkwoord. Daar doet iemand of iets wat: het sein op rood zetten, stoppen, schudden.

Nu moet de leerling de passieve zinnen zelf omzetten in de actieve vorm.

Door je bij elke zin af te vragen: *Waardoor? Door wie?* En het antwoord ook op te schrijven, krijg je veel steun bij het juist opschrijven van deze zinnen.

Les 11: Wisselvallig - *Zelfstandig Werken*.

In deze les komen alle aspecten aan de orde die eerder in deze lessen zinsvorming gemaakt werden, terwijl bovendien het omzetten van de indirecte rede in de directe rede, etc. wordt geoefend.

► Les 12: Jonge helden

► Les 13: Heldenwerk

► Les 14: Berucht en beroemd

categorie
zinsvorming

taalaspect
scheidbare werkwoorden

voorbeeld

afspraken, inrichten

Toets M8

Het taalaspect *scheidbare werkwoorden* komt in 6 items in de toets aan de orde. Ook de wisselende plaats van het voorvoegsel komt daarbij aan bod. Bijvoorbeeld: *Kim zette haar kopje neer. Zij had het al eerder willen neerzetten. Ze was al een hele tijd van plan het neer te zetten.*

Taalmakkers M8

In deze lessen ervaart de leerling wat scheidbare werkwoorden zijn. Tevens leert hij om de juiste plaats van het voorvoegsel in de zin te bepalen. Daarnaast wordt verder op scheidbare werkwoorden ingegaan door ook zinnen met een hulpwerkwoord of met 'te' te bespreken. Het gaat bij *scheidbare werkwoorden* dus niet over werkwoordsvorming of het vormen van voltooid deelwoorden.

Uitwerking

Zinsvorming - *scheidbare werkwoorden* is uitgewerkt in

Samen Werken - **Les 12: Jonge helden**

Zelfstandig Werken - **Les 13: Heldenwerk**

Zelfstandig Werken - **Les 14: Berucht en beroemd**

Didactiek

In *Taalmakkers E7* wordt gebruik gemaakt van een eenvoudige regel; de plaats van het voorvoegsel van een scheidbaar werkwoord is ervan afhankelijk of er één of meer werkwoorden in de zin staan. Deze regel ondervangt niet alle situaties, maar is voor de leerlingen vaak goed te hanteren. *Scheidbare werkwoorden* wordt geïntroduceerd door een oefening die zich richt op het herkennen van scheidbare werkwoorden in een zin. Daarna wordt de regel: een of meer werkwoorden in de zin geïntroduceerd. Beide situaties worden eerst afzonderlijk geoefend met:

- de plaats van het voorvoegsel als er in de zin maar één werkwoord te vinden is, en
- de plaats van het voorvoegsel als er in de zin meerdere werkwoorden te vinden zijn. Daarna komen beide situaties in een oefening voor.

Les 12: Jonge helden - Samen Werken

- 1 *Zelfstandig Werken.* In de eerste oefening moeten de leerling de twee delen van scheidbare werkwoorden onderstrepen. Zo ervaren ze wat scheidbare werkwoorden zijn en hoe de twee delen zich kunen gedragen.
- 2 *Samen Werken.* Laat de leerling hardop werken.
Mocht de leerling moeite gehad hebben met de eerste opdracht, ga dan nu in de tweede oefening samen na hoe de werkwoorden in twee delen gesplitst kunnen worden.
Bespreek dan nog eens de regels die in *Taalmakkers E7* zijn behandeld:
 - 1 *Het voorste deel van het deelbare werkwoord komt achteraan,*
als er verder geen andere werkwoorden in de zin staan.
 - 2 *Staat er in een zin nog een werkwoord, ja heus waar,*
*dan blijft het deelbare werkwoord gewoonlijk bij elkaar.*Het gaat hier om een vereenvoudigde regel die niet in alle gevallen werkt. De plaats van het voorvoegsel in de hoofdzin, als er ook sprake is van een bijzin, wordt hiermee namelijk niet ondervangen. In *Taalmakkers* wordt echter alleen met zinnen geoefend waarbij de regel van toepassing is. Deze oefening is een korte herhaling van de *scheidbare werkwoorden*-leerstof in *Taalmakkers E7*. Als de leerling veel moeite heeft met deze oefening kunnen eerst de lessen uit *Taalmakkers E7* samen doorgeweerkt worden.
- 3 In deze oefening wordt geoefend met de deelbare werkwoorden die in een zin staan met een hulpwerkwoord erbij en het woordje 'te'. Laat de leerling weer hardop werken.
Hoewel er in de zinnen van oefening 3 meerdere werkwoorden in een zin staan, is het werkwoord toch gedeeld. Het voorzetseldeel staat voor het woordje 'te', het werkwoorddeel erachter.
Deze regel wordt niet direct expliciet gemaakt. Vraag de leerlingen na een aantal zinnen of hij ziet wat er steeds gebeurt. Lees pas daarna de regel onder oefening 2. Losse woorden moeten nu in zinsverband geschreven worden. Laat de leerling weer hardop werken.
- 4 *Zelfstandig Werken.* Na de opgaven 2 en 3 zal deze oefening waarschijnlijk wel vlot gaan.

Les 13: Heldenwerk - Zelfstandig Werken

Opgave 3 van deze les is voor sommige leerlingen niet gemakkelijk. Laat de leerling na een paar zinnen even bij u komen, opdat u kunt nagaan of hij de bedoeling heeft begrepen. Verder kan de les waarschijnlijk zonder hulp gemaakt worden.

Les 14: Berucht en beroemd - Zelfstandig Werken

Deze les kan zonder hulp worden gemaakt als de eerste twee lessen goed zijn gegaan.

Les 15: Uit logeren

Les 16: Een fijne oma

categorie

functiewoorden

taalaspect

voorzetsels

voorbeeld

opzien *tegen*, dol zijn *op*

Toets M8

In Toets M8 komen voorzetsluitdrukkingen en plaatsaanduidende voorzetsels aan bod. In de items wordt steeds gevraagd een voorzetsel te vervangen, omdat de zin niet klopt. Of het voorzetsel is correct gebruikt en de leerlingen wordt gevraagd dat te bevestigen.

Taalmakkers M8

In *Taalmakkers M8* wordt vooral veel geoefend met werkwoorden met vaste voorzetsels. Bijvoorbeeld: uitkijken *naar*, logeren *bij*, benieuwd zijn *naar*, je schamen *voor*.

Uitwerking

Functiewoorden - voorzetsels is uitgewerkt in

Samen Werken - Les 15: Uit logeren

Zelfstandig Werken - Les 16: Een fijne oma

Didactiek

Voor het aanleren van voorzetselgebruik bestaan geen eenvoudige regeltjes. Daarom wordt er veel geoefend in *Taalmakkers M8*. Daarbij gaat het met name om het inoefenen van bekende voorzetsels. Daarnaast worden voorzetsluitdrukkingen en werkwoorden met vaste voorzetsels ingeoefend.

Les 15: Uit logeren - *Samen Werken*

- 1 *Zelfstandig Werken*. In de eerste oefening moeten de leerling het voorzetsel zoeken dat bij het werkwoord hoort.
- 2 *Samen Werken*. Laat de leerling eerst de zinnen lezen. Weet hij het goede voorzetsel? Ziet hij het ook boven de zin staan?
- 3 *Samen Werken*. Hier wordt het voorzetsel rechtstreeks aan het werkwoord verbonden. Begin deze oefening samen.
- 4 *Zelfstandig Werken*. Verder oefenen met werkwoorden met vaste voorzetsels.

Les 16: Een fijne oma - *Zelfstandig Werken*

Deze les kan waarschijnlijk zonder hulp gemaakt worden.

Les 17: Een nieuw dier

Les 18: Een spreekbeurt

Les 19: Fanatiek

Les 20: Helemaal gebliedt

categorie

functiewoorden

taalaspect

voegwoorden

voorbeeld

mits, aangezien, hoewel

Toets M8

In Toets M8 komen voegwoorden een aantal malen voor. Daarbij gaat het steeds om de (onjuiste) betekenis van het voegwoord tussen de beide zinsdelen. Moet het voegwoord dus vervangen worden?

Bijvoorbeeld: *Omdat de vleermuis in veel landen wordt beschermd, gaat het aantal vliermuizen zienderogen achteruit.*

Wat kun je het beste doen met *Omdat*?

Vervangen door: *Als - Hoewel - Nadat? Of : Zo laten staan?*

Taalmakkers M8

In *Taalmakkers M8* wordt op tweeërlei wijze met voegwoorden gewerkt.

De leerlingen ervaren eerst dat voegwoorden in een samengestelde zin aangeven wat de relatie is tussen die beide zinsdelen.

Daarnaast oefent de leerling met het kiezen van het juiste voegwoord.

Uitwerking

Functiewoorden - voegwoorden is uitgewerkt in

Samen Werken - **Les 17: Een nieuw dier**

Zelfstandig Werken - **Les 18: Een spreekbeurt**

Zelfstandig Werken - **Les 19: Fanatiek**

Zelfstandig Werken - **Les 20: Helemaal gebliedt**

Didactiek

Bij *Zinsvorming - samengestelde zinnen* zijn het de voegwoorden die de relatie tussen de twee delen van de samengestelde zin uitdrukken. Nadat de leerlingen dat ervaren hebben oefenen ze met het bepalen van voegwoorden in samengestelde zinnen. Hierbij wordt voortgebouwd op wat in eerdere delen van Taalmakkers aan de orde is geweest.

Les 17: Een nieuw dier - Samen Werken

- 1 *Samen Werken*. Laat de leerling hardop werken. In de eerste oefening moet de leerling het voegwoord zoeken en dan twee nieuwe zinnetjes maken.
- 2 *Samen Werken*. Ziet de leerling meteen welke woorden niet strikt nodig zijn bij deze zinnen? Laat de leerling eerst het verhaaltje in zijn geheel hardop lezen. Kan hij daarna meteen het verhaaltje lezen zonder de voegwoorden te gebruiken? Laat de leerling anders eerst de voegwoorden weg- of onderstrepen. Kloppen de zinnetjes nog zonder de voegwoorden? Laat dat eventueel aan de leerling horen.
- 3 *Zelfstandig Werken*. De derde oefening is qua vorm gelijk aan oefening 1.
- 4 *Zelfstandig Werken*. In deze oefening gaat het erom dat de leerling ervaart dat voegwoorden iets aan de volgorde van de woorden in een zin kunnen veranderen of dat de zinnen als zelfstandige zinnen onvolledig worden.

Les 18: Een spreekbeurt - Zelfstandig Werken

Deze les kan waarschijnlijk zonder hulp gemaakt worden.

Les 19: Fanatiek - Zelfstandig Werken

In deze les gaat het vooral om de functie van voegwoorden. Ze voegen niet alleen zinnen samen, maar ze leggen ook een bepaald verband tussen de delen van een samengestelde zin.

Vergelijk: *Voordat - Terwijl - Doordat - Nadat* *de arts hem opereerde, overleed de patiënt.*

- Waarschijnlijk kan deze les door de leerling zelfstandig worden verwerkt.

Les 20: Helemaal gebleibt - Zelfstandig Werken

Deze les kan waarschijnlijk zonder hulp verwerkt worden.

► Les 21: Een grote verhuizing

► Les 22: Een sportieve dag

categorie

functiewoorden

taalaspect

verwijswoorden

voorbeeld

waardoor, ermee, daarover

Toets M8

Het taalaspect *functiewoorden* - *verwijswoorden* in Toets M8 gaat over woorden als *ervoor*, *ernaast*, *waarmee*, *waardoor*. De leerlingen moeten in de toets deze woorden in een zin vervangen als dat onjuist is.

Bijvoorbeeld: *De man waarvoor ik daarnet sprak, is mijn sportleraar.*

Wat kun je het beste doen met waarvoor?

Laten staan? Of vervangen door: *waarna- waarmee - waardoor.*

Taalmakkers M8

De nadruk ligt *Taalmakkers M8* op het gebruik van het juiste verwijswoord in een zin. Daarvoor is het noodzakelijk dat de leerling zich bewust is van de verwijzende functie van deze woorden.

Bij het kiezen van het juiste voorzetseldeel moet de leerling in staat zijn om vast te stellen waarnaar het woord verwijst.

Daarnaast moet de leerling ook voldoende kennis hebben van het gebruik van voorzetsels, met name van vaste voorzetsels bij werkwoorden.

Uitwerking

Functiewoorden - *verwijswoorden* is uitgewerkt in

Samen Werken - **Les 21: Een grote verhuizing**

Zelfstandig Werken - **Les 22: Een sportieve dag**

Didactiek

In eerste instantie ligt de nadruk op de verwijzfunctie van deze woorden. Wat betekent het woord '*ernaast*' in deze specifieke context? Door uit te zoeken waarnaar het woord verwijst, wordt duidelijk dat het woord een betekenis heeft.

In de oefeningen worden eerst de verwijswoorden en de woordgroepen waarnaar ze verwijzen zoveel mogelijk expliciet gemaakt. In latere oefeningen wordt de leerling minder geleid en moet hij zelf bedenken waarnaar verwezen wordt en het juiste woord kiezen.

Les 21: Een grote verhuizing - Samen Werken

- 1 Laat de leerling weer hardop werken. De leerling moet het juiste woord kiezen. Dan kiest hij eigenlijk het voorzetseldeel: *ertegen - erop - eraan*.
Het is belangrijk dat de leerling zich ervan bewust is dat een verwijswoord een betekenis heeft, omdat het ergens naar verwijst. In de eerste invulzin naar: *bal*.
Sta daarbij stil en bedenk samen met de leerling bij de volgende zinnen wat het gekozen woord zou kunnen betekenen. Het in te vullen woord verwijst naar een zinsdeel eerder in de zin of in de vorige zin. U kunt die zinsdelen (laten) onderstrepen.
- 2 Laat de leerling eerst de zinnen lezen. De leerling moet het juiste voorzetsel(deel) kiezen. Het is van belang dat de leerling zich ervan bewust is dat de twee schuin gedrukte zinnen steeds hetzelfde betekenen. Wijs de leerling erop dat de woorden als '*erop*' en '*hiernaar*' verwijzen naar een woord of woordgroep. In de eerste zin staat de woordgroep voluit geschreven, in de tweede zin wordt deze vervangen door het verwijswoord.
De keuze voor het juiste voorzetsel zal in de eerste zin waarschijnlijk makkelijker zijn dan in de tweede, omdat deze voluit geschreven is.
- 3 Neem ook deze oefening weer samen door.
De leerling moet het juiste verwijswoord kiezen. Daarbij beperkt de keus zich eigenlijk tot het juiste voorzetseldeel. Wijs de leerling er zo nodig weer op dat het woord verwijst naar een woord of woordgroep die al eerder genoemd is. Laat de leerling deze woordgroep benoemen. De keus voor het juiste voorzetseldeel wordt daarmee vergemakkelijkt. Hier is het (voorzetseldeel van het) verwijswoord rechtstreeks aan het werkwoord verbonden.
- 4 *Zelfstandig Werken*. Verder oefenen met werkwoorden met vaste voorzetsels.

Les 22: Een sportieve dag - Zelfstandig Werken

Deze les kan waarschijnlijk zonder hulp gemaakt worden.

In de opgaven waarbij de leerling zelfstandig aan de slag moet met de verwijswwoorden, zijn de te gebruiken bijwoorden zoveel mogelijk aangereikt. De leerling kan dan uit een beperkt aanbod de juiste keus maken.

► Les 23: Koken met Kasper

► Les 24: De keukenprinses

categorie
betekenis

taalaspect
betekenisvelden

voorbeeld
snijplank, vergiet en pollepel: **keukengerei**

Toets M8

In Toets M8 wordt in enkele opgaven betekenisvelden getoetst.

Bijvoorbeeld: Welk woord past niet bij metaal?

Kies uit: *zink - koper - cement - nikkel*

Taalmakkers M8

In *Taalmakkers M8* wordt in twee lessen ingegaan op taal-denkrelaties: betekenisvelden.

Bij rubriceren en categoriseren speelt niet alleen het vermogen om te combineren en de kenmerkende eigenschappen te doorzien. Ook de woordenschat is daarbij vaak van betekenis. Beide aspecten spelen een rol in deze lessen.

Uitwerking

Betekenis - betekenisvelden is uitgewerkt in

Samen Werken - **Les 23: Koken met Kasper**

Zelfstandig Werken - **Les 24: De keukenprinses**

Didactiek

Eerst krijgen de leerlingen een tekst te lezen, waarin gereedschappen worden genoemd, die thuis horen in een andere context. Die gereedschappen blijken allemaal ontleend te zijn aan een andere context; die van het knutselen.

vervolgens gaat de leerling na welke woorden en begrippen beter door andere vervangen kunnen worden.

Les 23: Koken met Kasper - *Samen Werken*

- 1 *Zelfstandig Werken*. De leerling moet de verkeerde woorden in de tekst onderstrepen. Het zijn woorden die niet in het betekenisveld 'koken' thuishoren.
- 2 *Samen Werken*. De woorden die in oefening 1 zijn gevonden komen uit een ander betekenisveld dan 'koken': het themaveld 'knutselen'.
Heeft de leerling hier moeite mee, maak de oefening dan aan de hand van de tekst van oefening 1. De leerling kan de foute woorden vervangen door de juiste.
- 3 *Samen Werken*. Nu worden de 'verkeerde' woorden uit opgave 1 gecorrigeerd. De leerling moet dus naar opgave 1 kijken om hier het goede antwoord te kiezen. Tegelijkertijd is er ook een duidelijke samenhang tussen de 'keukenbegrippen' en de 'knutselbegrippen', waardoor oefening 3 en oefening 1 onafhankelijk van elkaar kunnen worden gemaakt.
Merkt de leerling dat op?
- 4 *Samen Werken*. In deze oefening zitten enkele uitdrukkingen die voor sommige kinderen ongewoon zijn. Laat hen dan beginnen met die woorden te vervangen, die hen wel bekend zijn. Zo - en met de oplossing *borstplaat* - komen ze er waarschijnlijk wel uit.

Les 24: De keukenprinses - *Zelfstandig Werken*

Op de bladzijden waarbij de leerling zelfstandig moet oefenen krijgt de leerling te maken met stoffelijke bijvoeglijke naamwoorden. De leerling moet materialen kunnen categoriseren. Daarnaast moet de leerling het juiste stoffelijke bijvoeglijk naamwoord in de tekst kunnen plaatsen. Tot slot moet de leerling het juiste woord in de tekst kunnen invullen. Deze les kan waarschijnlijk zonder hulp gemaakt worden.

► Les 25: In het circus

► Les 26: Een bijzondere act

categorie
betekenis

taalaspect
tegenstellingen

voorbeeld
verlaten - druk

Toets M8

In de Toets M8 wordt geregeld gevraagd bij een woord in bepaalde context een woord met een tegengestelde betekenis te kiezen.

Bijvoorbeeld. *Ravi liep op het verlaten strand.*

Het tegenovergestelde van *het verlaten strand* is *het strand.*

Kies uit: *afgelegen - drukke - eenzame - weidse*

Taalmakkers M8

In *Taalmakkers M8* wordt ervan uitgegaan dat een behoorlijke woordenschat voorwaarde is voor het succesvol werken met tegenstellingen. Veel lees- en luisterervaring is dan ook belangrijk.

Uitwerking

Betekenis - tegenstellingen is uitgewerkt in

Samen Werken - **Les 25: In het circus**

Zelfstandig Werken - **Les 26: Een bijzondere act**

Didactiek

Er bestaat geen eenduidige didactiek voor het aanleren van tegenstellingen. In *Taalmakkers M8* wordt aangeraden bij twijfel te werken met: *niet , maar* om de tegenstelling te benadrukken. In elke oefening zijn bijna steeds alle tegenstellingen te vinden. Door die gesloten aanpak kunnen vrijwel alle tegenstellingen gevonden worden.

Les 25: In het circus - Samen Werken

- 1 **Zelfstandig Werken.** Laat de leerling voor zichzelf zachtjes hardop praten. Dan hoort hij waarschijnlijk dat in elke zin de tegenstelling genoemd wordt, die ook onder aan deze oefening wordt gevraagd.
- 2 **Samen Werken.** Is oefening 1 goed gelukt? Wijs de leerling er eventueel op dat je de tegenstelling vaak gemakkelijk vindt als je zegt: *niet, maar* Oefening 2 wordt vaak als lastig ervaren, omdat er sprake is van een dubbele opdracht: zoek de synoniemen en bepaal de tegenstelling.
 - Wanneer die twee opdrachten tegelijk moeilijkheden opleveren, laat dan eerst de synoniemen noemen en kleuren. En laat vervolgens nagaan of het overgebleven woord inderdaad de tegenstelling is.
- 3 **Samen Werken.** Doe de eerste zinnen samen, opdat u zeker weet dat de leerling begrijpt wat de letters betekenen die het antwoord 'verraden'. Of heeft de leerling dat soort steun niet nodig?

Les 26: Een bijzondere act - Zelfstandig Werken

Deze les kan waarschijnlijk zonder hulp gemaakt worden.

► Les 27: Deksels moeilijk

► Les 28: Samen Werken

categorie
betekenis

taalaspect
homoniemen

voorbeeld
Dit schilderij heeft een mooie lijst.
Mag ik een lijst van de boodschappen?

Toets M8

In Toets M8 komen homoniemen aan bod. Daarbij wordt gevraagd of een (homoniem) woord in een andere zin ook past. Of er wordt een synoniem gevraagd van een homoniem woord.

Bijvoorbeeld: *At ging met zijn vingers langs de lijst van het schilderij.*

Wat kan het woord *lijst* nog meer betekenen? *omgeving - onderneming - ontsparing - opsomming.*

Taalmakkers M8

In *Taalmakkers M8* worden een groot aantal homonieme woorden aangeboden. Ze moeten steeds gebruikt worden in zinnen die vlak bij elkaar staan. Daardoor wordt het verschil in betekenis steeds heel duidelijk.

Uitwerking

Betekenis- homoniemen is uitgewerkt in

Samen Werken - **Les 27: Deksels moeilijk**

Zelfstandig Werken - **Les 28: Samen werken**

Didactiek

De betekenis van homonieme woorden wordt steeds in zinsverband of in illustraties duidelijk gemaakt. De zinnen met hetzelfde homoniem staan dicht bij elkaar, zodat het verschil in betekenis opvalt. Die betekenissen zijn slechts door veel oefening en ervaring in te slijpen.

Dit onderdeel leent zich bij uitstek voor een humoristische benadering: je kunt elkaar gemakkelijk verkeerd begrijpen of je wordt door een foute associatie op het verkeerde been gezet.

Les 27: Deksels moeilijk! - *Samen Werken*

- 1 *Samen Werken*. Doe deze oefening samen met de leerling.

Door de tekeningen komen de verschillende betekenissen sterk naar voren, terwijl de leerling tevens wordt gedwongen goed te kijken. Laat de leerling hardop werken, zodat u kunt horen wat zijn associaties zijn. Al pratend over een eventuele oplossing komt de leerling waarschijnlijk tot de juiste associatie.

Tijdens oefening 1 of aan het eind ervan kunnen ook de homoniemen van oefening 2 'toevallig' even genoemd worden. Dit stimuleert het zelfstandig werken bij de tweede oefening.

- 2 *Samen Werken*. Begin deze oefening samen. Of doe de oefening eerst samen mondeling en laat de leerling daarna nog eens de goede woorden invullen.
- 3 *Zelfstandig werken*. Hier worden steeds twee zinnnetjes na elkaar gegeven, waarin hetzelfde homoniem moet worden ingevuld. Laat de leerling deze oefening zelfstandig proberen te maken. In de eerste twee zinnen passen zowel het woordje 'plaag' als het woordje 'pest'.

Les 28: Samen werken - *Zelfstandig Werken*

De aanpak in deze les is dezelfde als in les 27. De les kan daarom waarschijnlijk zelfstandig worden verwerkt.

Suggesties

- Een homoniem in een gegeven zin, moet door de leerling gebruikt worden in een zin waardoor de tweede betekenis duidelijk wordt.
- Met een woordenboek kunnen leerlingen zelfstandig homoniemen zoeken.
- Door homoniemen expres de 'verkeerde' betekenis te geven kunnen er humoristische situaties voordoen, die de leerlingen stimuleren tot creatief taalgebruik.

Aantekeningen

1. De eerste twee hoofdstukken van het boek zijn zeer interessant.

2. Het derde hoofdstuk behandelt de geschiedenis van de stad.

3. Het vierde hoofdstuk gaat over de huidige situatie van de stad.

4. Het vijfde hoofdstuk beschrijft de toekomstige plannen voor de stad.

5. Het zesde hoofdstuk behandelt de economische situatie van de stad.

6. Het zevende hoofdstuk gaat over de sociale situatie van de stad.

7. Het achtste hoofdstuk behandelt de culturele situatie van de stad.

8. Het negende hoofdstuk gaat over de politieke situatie van de stad.

9. Het tiende hoofdstuk behandelt de milieusituatie van de stad.

10. Het elfde hoofdstuk gaat over de gezondheidszorg in de stad.

11. Het twaalfde hoofdstuk behandelt de veiligheid in de stad.

12. Het dertiende hoofdstuk gaat over de sport en recreatie in de stad.

13. Het veertiende hoofdstuk behandelt de vervoerssituatie in de stad.

14. Het vijftiende hoofdstuk gaat over de energiehuishouding in de stad.

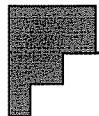
15. Het zestiende hoofdstuk behandelt de informatiehuishouding in de stad.

16. Het zeventiende hoofdstuk gaat over de cultuurlandbouw in de stad.

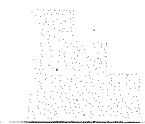
17. Het achttiende hoofdstuk behandelt de internationale betrekkingen van de stad.

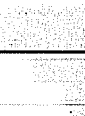
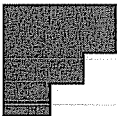
18. Het negentiende hoofdstuk gaat over de toekomst van de stad.

19. Het twintigste hoofdstuk behandelt de conclusies van het boek.

20 horizontal dotted lines for writing.

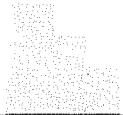
[Redacted text block]

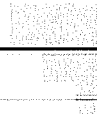
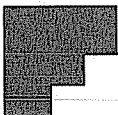
[Redacted text block]

Handwriting practice area with 20 horizontal dotted lines.

1. What is the purpose of the study? The purpose of the study is to investigate the effect of the use of a mobile learning application on the learning outcomes of students in a mathematics course.

.....

117

1. The first part of the document is a header section containing the title "THE EFFECTS OF THE 2008 FINANCIAL CRISIS ON THE EUROPEAN ECONOMY" and the author's name "J. Smith".

[illegible][illegible]

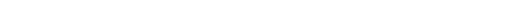
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
84

[illegible]

SECRET

1. The first step is to identify the problem or question that needs to be answered. This involves understanding the context and the specific requirements of the task.

THE

1. The first part of the document is a list of references. The references are listed in a standard format, with the author's name, the year of publication, and the title of the work. The references are as follows:

1. A. A. A. (1998). *The first part of the document is a list of references.*

2. B. B. B. (2000). *The second part of the document is a list of references.*

3. C. C. C. (2002). *The third part of the document is a list of references.*

4. D. D. D. (2004). *The fourth part of the document is a list of references.*

5. E. E. E. (2006). *The fifth part of the document is a list of references.*

6. F. F. F. (2008). *The sixth part of the document is a list of references.*

7. G. G. G. (2010). *The seventh part of the document is a list of references.*

8. H. H. H. (2012). *The eighth part of the document is a list of references.*

9. I. I. I. (2014). *The ninth part of the document is a list of references.*

10. J. J. J. (2016). *The tenth part of the document is a list of references.*

11. K. K. K. (2018). *The eleventh part of the document is a list of references.*

12. L. L. L. (2020). *The twelfth part of the document is a list of references.*

13. M. M. M. (2022). *The thirteenth part of the document is a list of references.*

14. N. N. N. (2024). *The fourteenth part of the document is a list of references.*

15. O. O. O. (2026). *The fifteenth part of the document is a list of references.*

16. P. P. P. (2028). *The sixteenth part of the document is a list of references.*

17. Q. Q. Q. (2030). *The seventeenth part of the document is a list of references.*

18. R. R. R. (2032). *The eighteenth part of the document is a list of references.*

19. S. S. S. (2034). *The nineteenth part of the document is a list of references.*

20. T. T. T. (2036). *The twentieth part of the document is a list of references.*

21. U. U. U. (2038). *The twenty-first part of the document is a list of references.*

22. V. V. V. (2040). *The twenty-second part of the document is a list of references.*

23. W. W. W. (2042). *The twenty-third part of the document is a list of references.*

24. X. X. X. (2044). *The twenty-fourth part of the document is a list of references.*

25. Y. Y. Y. (2046). *The twenty-fifth part of the document is a list of references.*

26. Z. Z. Z. (2048). *The twenty-sixth part of the document is a list of references.*

27. A. A. A. (2050). *The twenty-seventh part of the document is a list of references.*

28. B. B. B. (2052). *The twenty-eighth part of the document is a list of references.*

29. C. C. C. (2054). *The twenty-ninth part of the document is a list of references.*

30. D. D. D. (2056). *The thirtieth part of the document is a list of references.*

31. E. E. E. (2058). *The thirty-first part of the document is a list of references.*

32. F. F. F. (2060). *The thirty-second part of the document is a list of references.*

33. G. G. G. (2062). *The thirty-third part of the document is a list of references.*

34. H. H. H. (2064). *The thirty-fourth part of the document is a list of references.*

35. I. I. I. (2066). *The thirty-fifth part of the document is a list of references.*

36. J. J. J. (2068). *The thirty-sixth part of the document is a list of references.*

37. K. K. K. (2070). *The thirty-seventh part of the document is a list of references.*

38. L. L. L. (2072). *The thirty-eighth part of the document is a list of references.*

39. M. M. M. (2074). *The thirty-ninth part of the document is a list of references.*

40. N. N. N. (2076). *The fortieth part of the document is a list of references.*

41. O. O. O. (2078). *The forty-first part of the document is a list of references.*

42. P. P. P. (2080). *The forty-second part of the document is a list of references.*

43. Q. Q. Q. (2082). *The forty-third part of the document is a list of references.*

44. R. R. R. (2084). *The forty-fourth part of the document is a list of references.*

45. S. S. S. (2086). *The forty-fifth part of the document is a list of references.*

46. T. T. T. (2088). *The forty-sixth part of the document is a list of references.*

47. U. U. U. (2090). *The forty-seventh part of the document is a list of references.*

48. V. V. V. (2092). *The forty-eighth part of the document is a list of references.*

49. W. W. W. (2094). *The forty-ninth part of the document is a list of references.*

50. X. X. X. (2096). *The fiftieth part of the document is a list of references.*

51. Y. Y. Y. (2098). *The fifty-first part of the document is a list of references.*

52. Z. Z. Z. (2100). *The fifty-second part of the document is a list of references.*

53. A. A. A. (2102). *The fifty-third part of the document is a list of references.*

54. B. B. B. (2104). *The fifty-fourth part of the document is a list of references.*

55. C. C. C. (2106). *The fifty-fifth part of the document is a list of references.*

56. D. D. D. (2108). *The fifty-sixth part of the document is a list of references.*

57. E. E. E. (2110). *The fifty-seventh part of the document is a list of references.*

58. F. F. F. (2112). *The fifty-eighth part of the document is a list of references.*

59. G. G. G. (2114). *The fifty-ninth part of the document is a list of references.*

60. H. H. H. (2116). *The sixtieth part of the document is a list of references.*

61. I. I. I. (2118). *The sixty-first part of the document is a list of references.*

62. J. J. J. (2120). *The sixty-second part of the document is a list of references.*

63. K. K. K. (2122). *The sixty-third part of the document is a list of references.*

64. L. L. L. (2124). *The sixty-fourth part of the document is a list of references.*

65. M. M. M. (2126). *The sixty-fifth part of the document is a list of references.*

66. N. N. N. (2128). *The sixty-sixth part of the document is a list of references.*

67. O. O. O. (2130). *The sixty-seventh part of the document is a list of references.*

68. P. P. P. (2132). *The sixty-eighth part of the document is a list of references.*

69. Q. Q. Q. (2134). *The sixty-ninth part of the document is a list of references.*

70. R. R. R. (2136). *The seventieth part of the document is a list of references.*

71. S. S. S. (2138). *The seventy-first part of the document is a list of references.*

72. T. T. T. (2140). *The seventy-second part of the document is a list of references.*

73. U. U. U. (2142). *The seventy-third part of the document is a list of references.*

74. V. V. V. (2144). *The seventy-fourth part of the document is a list of references.*

75. W. W. W. (2146). *The seventy-fifth part of the document is a list of references.*

76. X. X. X. (2148). *The seventy-sixth part of the document is a list of references.*

77. Y. Y. Y. (2150). *The seventy-seventh part of the document is a list of references.*

78. Z. Z. Z. (2152). *The seventy-eighth part of the document is a list of references.*

79. A. A. A. (2154). *The seventy-ninth part of the document is a list of references.*

80. B. B. B. (2156). *The eightieth part of the document is a list of references.*

81. C. C. C. (2158). *The eighty-first part of the document is a list of references.*

82. D. D. D. (2160). *The eighty-second part of the document is a list of references.*

83. E. E. E. (2162). *The eighty-third part of the document is a list of references.*

84. F. F. F. (2164). *The eighty-fourth part of the document is a list of references.*

85. G. G. G. (2166). *The eighty-fifth part of the document is a list of references.*

86. H. H. H. (2168). *The eighty-sixth part of the document is a list of references.*

87. I. I. I. (2170). *The eighty-seventh part of the document is a list of references.*

88. J. J. J. (2172). *The eighty-eighth part of the document is a list of references.*

89. K. K. K. (2174). *The eighty-ninth part of the document is a list of references.*

90. L. L. L. (2176). *The ninetieth part of the document is a list of references.*

91. M. M. M. (2178). *The ninety-first part of the document is a list of references.*

92. N. N. N. (2180). *The ninety-second part of the document is a list of references.*

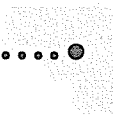
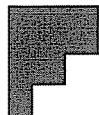
93. O. O. O. (2182). *The ninety-third part of the document is a list of references.*

94. P. P. P. (2184). *The ninety-fourth part of the document is a list of references.*

95. Q. Q. Q. (2186). *The ninety-fifth part of the document is a list of references.*

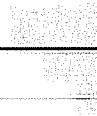
96. R. R. R. (21

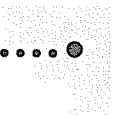
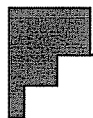
[illegible]

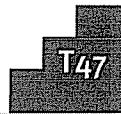
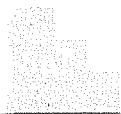
Handwriting practice area with 20 horizontal dotted lines.

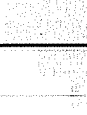

Blank lined area for writing, consisting of multiple horizontal lines.

Taalmakkers M8

Leerlingenblok

Auteurs

Renée Heiting

Janneke Huizing

At Kasbergen

Evelien Klok

Michelle Kraak

Corrie Meliefste

Coördinatie

Nico van Beusekom

Illustraties

Egbert Koopmans

Bekadidact

Stenvertblok

Toelichting en Antwoorden

ISBN 90 262 2432 x

© 2001

uitgeverij Bekaadaast, Baarn

ISBN 90 262 2431 1

eerste druk, eerste oplage

Basisvormgeving

LS Ontwerpers bno, Groningen

Vormgeving

Annemiek Moormann, Dronten

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

1 De hobby van Jan Jaap 4

2 De mieren van Jan Jaap 6

3 De nieuwe hobby 8

4 De nieuwe fiets 10

5 Gaat dit wel goed? 12

6 Toch feest 14

7 Met vakantie 16

8 In de trein 18

9 Slaap lekker! 20

10 De wisseltruc 22

11 Wisselvallig 24

12 Jonge helden 26

13 Heldenwerk 28

14 Berucht en beroemd 32

15 Uit logeren 36

16 Een fijne oma 38

17 Een nieuw dier 40

18 Een spreekbeurt 42

19 Fanatiek 44

20 Helemaal gebliebt 46

21 Een grote verhuizing 48

22 Een sportieve dag 50

23 Koken met Kasper 52

24 De keukenprinses 54

25 In het circus 56

26 Een bijzondere act 58

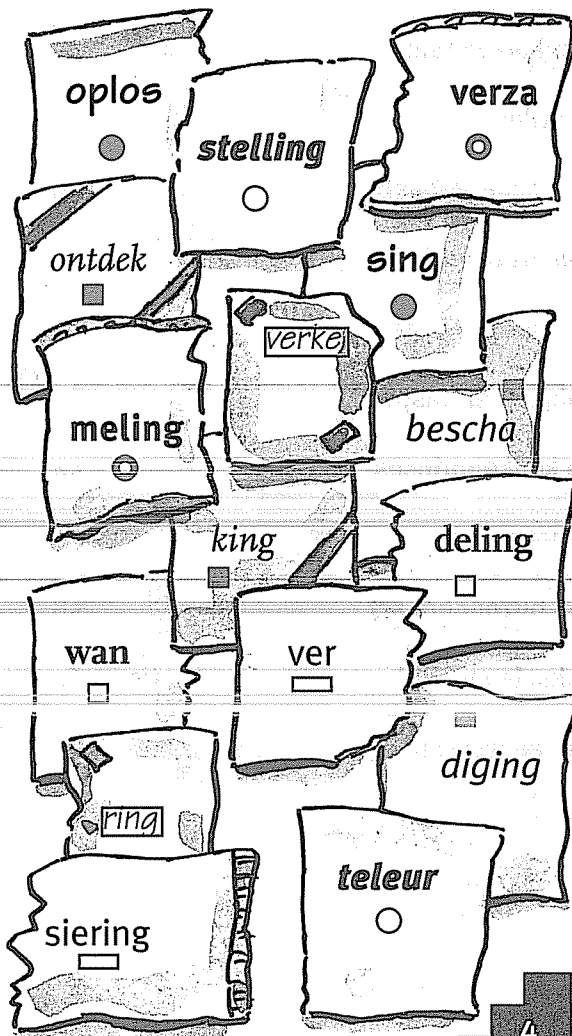
27 Dekfels moeilijk 60

28 Samen werken 62

Hoe ver ben je? 64

- ① Welke delen van de suikerzakjes horen bij elkaar? Geef ze dezelfde kleur.

- ② Wat is er met de verzameling van Jan-Jaap? Verander de werkwoorden maar in zelfstandig naamwoorden.

De geheimzinnige (verdwijnen) verdwijning

Jan-Jaap houdt niet van meisjes. Hij wil nog geen (verkeren) verkering. Hij houdt meer van suikerzakjes, hij heeft al een hele (verzamelen) verzameling.

Sommige zakjes hebben een mooie (versieren) versiering. Jan-Jaap plakt ze in een boek, zo krijg je geen (beschadigen) beschadiging.

Op een dag komt Jan-Jaap na een lange (wandelen) wandeling tot een vreselijke (ontdekken) ontdekking.

Alle suikerzakjes zijn weg. Wat een (teleurstellen) teleurstelling. Wie heeft dat gedaan? Zet de woorden zo meteen maar in de goede volgorde, dan vind je de (oplossen) oplossing.

3 Vul de 11 zelfstandig naamwoorden hieronder in. Dan ontdek je waar Jan-Jaap last van heeft.

						v	e	r	m	i	s	s	i	n	g	
			v	e	r	g	i	s	s	i	n	g				
						v	e	r	v	e	l	i	n	g		
						v	e	r	d	e	n	k	i	n	g	
						b	e	w	e	g	i	n	g			
	v	e	r	b	e	e	l	d	i	n	g					
						o	p	s	p	o	r	i	n	g		
									l	e	u	n	i	n	g	
					c	o	n	s	t	a	t	e	r	i	n	g
					v	e	r	z	a	m	e	l	i	n	g	
		r	i	c	h	t	i	n	g							

Jan-Jaap heeft last van een

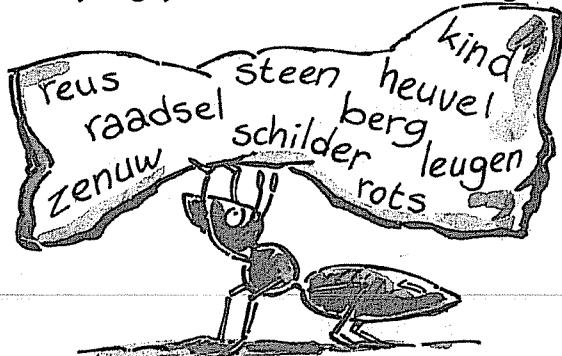
m¹ i² e³ r⁴ e⁵ n⁶ p⁷ l⁸ a⁹ a¹⁰ g¹¹

- 1 Jan-Jaap heeft de politie op de hoogte gebracht van de (*missen*).
- 2 Heeft zijn nare zus het gedaan of is dat een (*vergissen*).
- 3 Zij doet wel vaker nare dingen uit pure (*vervelen*).
- 4 Jan-Jaap schrikt al gauw van deze (*verdenken*).
- 5 Op de trap ziet hij een (*bewegen*).
- 6 Of is het toch (*verbeelden*).
- 7 Nee, Jan-Jaap boekt vooruitgang in de (*opsporen*).
- 8 Daar glijdt een suikerzakje langs de (*leunen*).
- 9 Ja, speurneus Jan-Jaap, dat is een juiste (*constateren*).
- 10 Daar verdwijnt je mooie (*verzamelen*).
- 11 In de (*richten*) van de tuin.

① Jan-Jaap heeft last van Truus en Trees.

Truus is een *reusachtig* sterke mier. Maak van de zelfstandig naamwoorden

bijvoeglijk naamwoorden met *-achtig*.

reus reusachtig

rots rotsachtig

zenuw zenuwachtig

kind kinderachtig

raadsel raadselachtig

steen steenachtig

schilder schilderachtig

berg bergachtig

heuvel heuvelachtig

leugen leugenachtig

② Trees de Mier is niet zo reusachtig sterk als Truus. Trees

moet het meer van haar *lengte* hebben. Maak van de bijvoeglijk naamwoorden zelfstandig naamwoorden met *-te*.

lang - hoog - stil - kalm - breed - vlak - dik - sterk - droog - scherp

lang lengte

vlak vlakke

hoog hoogte

dik dikte

stil stilte

sterk sterkte

kalm kalmte

droog droogte

breed breedte

scherp scherpte

③ Hoe krijgt Jan-Jaap zijn suikerzakjes terug? Geef de woorden

het juiste achtervoegsel: *-achtig*, *-ina* of *-te*.

Jan-Jaap zet de (*achtervolgen*) achtervolging in. Hij gaat

achter Truus en Trees aan. Bij de trap glijden ze over de (*leunen*)

leuning Jan-Jaap vergist zich in de (*hoog*) hoogte van

treden en maakt een (*reus*) reusachtige smak naar benede

Daar ziet hij Truus en Trees door een nauwe (*open*) opening naar buiten glijpen. In de (*schilder*) schilderachtige tuin hoort en ziet hij niets. Er hangt een doodse (*stil*) stilte.

(*Zenuw*) Zenuwachtig kijkt Jan-Jaap om zich heen. Ziet hij daar een (*bewegen*) beweging? Jan-Jaap verliest zijn (*kalm*) kalmte en rent er naar toe. Wat een (*vergissen*) vergissing! Mieren en mensen hebben een verschillende (*lang*) lengte. Bèng! Keihard is de (*botsen*) botsing tussen de lage tak en het hoofd van Jan-Jaap. Zo gaat hij tegen de (*vlak*) vlakte. Hoelang hij bewusteloos is geweest, blijft een raadsel. Maar als Jan-Jaap op de (*rots*) rotsachtige bodem bij komt, ligt hij tussen een mierenhoop en heel veel lege suikerzakjes. Twee dikke mieren verdwijnen in de mierenhoop. Jan-Jaap voelt de groeiende (*dik*) dikte van een bult, hij is aan (*verzorgen*) verzorging toe. Tja, een suikerzakjes (*verzamelen*) verzameling geeft niet altijd (*ontspannen*) ontspanning.

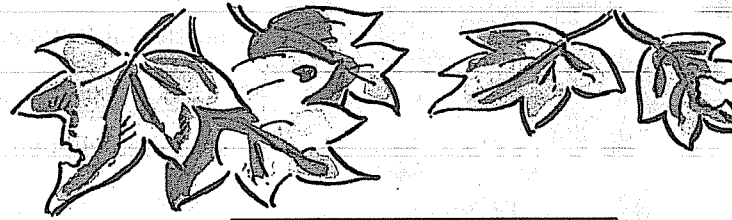
4 Truus en Trees zijn altijd aan het werk. Maak er zelfstandige naamwoorden van.

<u>buiging</u>	<u>opmerking</u>
<u>storing</u>	<u>richting</u>
<u>ontsporing</u>	<u>bestelling</u>
<u>opstelling</u>	<u>beperking</u>
<u>verstopping</u>	<u>oplossing</u>
<u>bespreking</u>	<u>roeping</u>

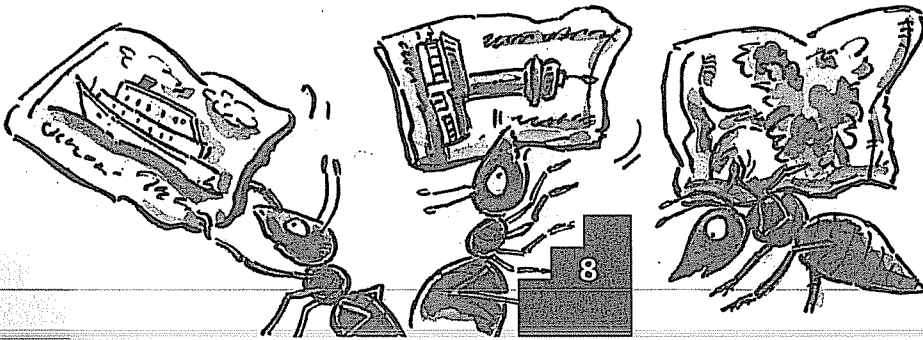
- 1 Verander de woorden zo dat ze in de zinnen passen. En schrijf ze ernaast op.

Zoek daarna de goede letter uit die woorden.

- 1 *geluk* blijft Jan-Jaap niet lang bewusteloos.
- 2 *onrust* Hij beweegt als hij bijkomt.
- 3 *waas* Jan-Jaap kijkt om zich heen en ziet alles
- 4 *mist* Het is net of het een beetje is.
- 5 *haast* Dan zoekt hij de zakjes bij elkaar.
- 6 *wanhoop* Truus en Trees zien hem zoeken.
- 7 *schuld* De dikke mieren voelen zich
- 8 *moed* helpen ze Jan-Jaap met zoeken.
- 9 *ijver* Jan-Jaap ziet de mieren helpen.
- 10 *geweld* Met verbazing ziet hij hoe sterk ze zijn.
- 11 *kracht* Hij heeft bewondering voor hun kaken.
- 12 *last* Het is alleen dat ze zo klein zijn.

1	g	e	l	u	k	k	i	g	3de letter	
2	o	n	r	u	s	t	i	g	3de letter	
3	w	a	z	i	g	2de letter				
4	m	i	s	t	i	g	4de letter			
5	h	a	a	s	t	i	g	4de letter		
6	w	a	n	h	o	p	i	g	5de letter	
7	s	c	h	u	l	d	i	g	8ste letter	
8	m	o	e	d	i	g	2de letter			
9	i	j	v	e	r	i	g	2de letter		
10	g	e	w	e	l	d	i	g	4de letter	
11	k	r	a	c	h	t	i	g	e	2de l
12	l	a	s	t	i	g	6de letter			

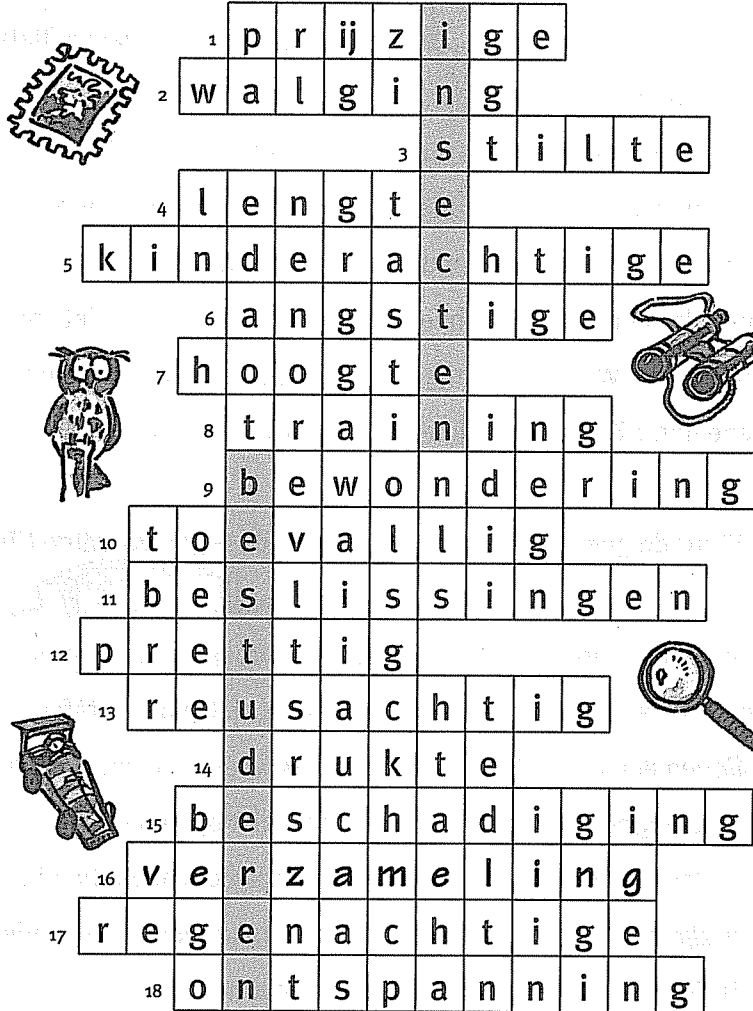

Vul de gevonden letters goed in en je weet wat Jan-Jaap wil hebben. Hij wil een

v⁹e¹⁰r¹¹g⁷r²o⁶o⁸t⁴g¹²l¹a³

2 Kies uit de achtervoegsels: -ing, -achtig, -ig of -te.

Vul de woorden in en je leest de nieuwe hobby van Jan-Jaap.

Begint Jan-Jaap een mooie *verzamelen* ¹⁶ postzegels

van een rugbyclub? Dat is beslist geen *kind* ⁵ sport.

Of kiest Jan-Jaap voor atletiek. Hij weet dat het bij

hoogspringen gaat om de *hoog* ⁷ van de sprong en bij

verspringen om de *lang* ⁴ ervan. Bungy-jumpen doet

hij niet, Jan-Jaap heeft *toeval* ¹⁰ hoogtevrees. Wordt hij

vogelaar? Vogels bekijken doe je het beste in *stil* ³ en

Jan-Jaap houdt meer van *druk* ¹⁴. Als hij naar school

gaan *pret* ¹² vindt, dan houdt hij van studeren. Bij veel

kinderen wekt deze hobby *walgen* ² op. Die vinden,

zelfs op *regen* ¹⁷ dagen, buitenspelen juist *reus* ¹³

leuk. Gaat Jan-Jaap auto's verzamelen? Dat is een erg

prijs ¹ hobby. Als autocoureur beleef je vaak *angst* ⁶

momenten. Je moet dan *beslissen* ¹¹ nemen in fracties

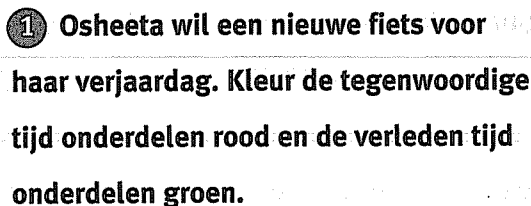
van seconden. Het publiek heeft daar grote

bewonderen ⁹ voor. Jan-Jaap begrijpt dat je een hobby

hebt voor je *ontspannen* ¹⁸.

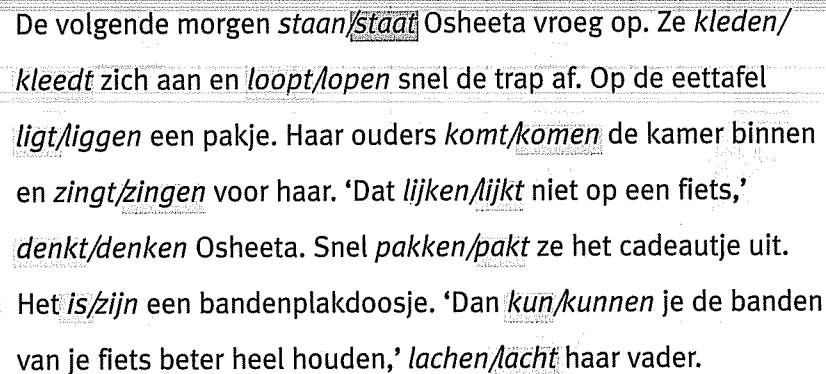
Daarom gaat hij *i n s e c t e n*

b e s t u d e r e n

Osheeta is morgen jarig. Ze droomt van een nieuwe fiets.
Haar vriendinnen hebben allemaal mooie fietsen. Juf Til
heeft ook een dure fiets met versnellingen. Maar Osheeta
rijdt nog steeds op de oude fiets van haar broer. Een oude
fiets met een stang waarvan de banden heel vaak lek zijn.
In haar dromen ziet Osheeta zich al op haar nieuwe fiets naar
school rijden. Wat zou ze krijgen? Wordt het een rode of
groene fiets? Ze kan bijna niet tot morgen wachten.

3 Kleur de goede werkwoordsvorm van de tegenwoordige tijd.

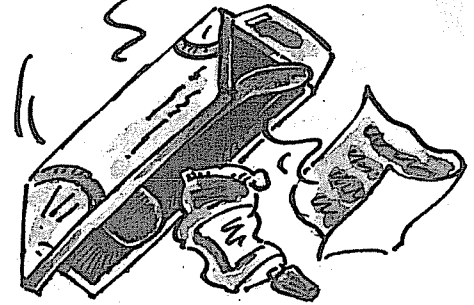
Naam

Osheeta's ogen vullen/vult zich met tranen. Dit had/hadden ze niet verwacht.

'Maak/maken het doosje maar open,' lachen/lacht haar moeder.

Maar Osheeta luistert/luisteren niet. Boos gooien/gooit ze het doosje op de grond. Kapot! 'Ik willen/wil jullie nooit meer zien,' roept/roepen ze kwaad.

Ze heeft/hebben het briefje niet gezien, dat uit het doosje zijn/is gevallen.

④ Gebruik de verleden tijd werkwoorden goed en vul in:

g ⁸	a ²	n ⁵	a ⁷	a ¹¹	r ³	d ¹	e ⁶	t ¹²	u ⁴	i ¹⁰	n ⁹
----------------	----------------	----------------	----------------	-----------------	----------------	----------------	----------------	-----------------	----------------	-----------------	----------------

stond - stonden - staan

hebben - had - hadden

verschenen - verscheen - verschijnt

scheurden - scheurde - scheurt

verschijnt - verscheen - verschenen

verrasten - verraste - verrast

waarderen - waardeerde - waardeert

gooide - gooien - gooiden

verdwenen - verdween - verdwijnt

verliet - verlaten - verlaat

arriveerde - arriveert - arriveren

ontdekken - ontdekten - ontdekte

1 Vanochtend stond (5^e letter op 1) Osheeta vroeg op.

2 Ze had (2^e op 2) onrustig geslapen.

3 Steeds verschenen (3^e op 3) er weer fietsen in haar droom.

4 Groene en rode fietsen scheurden (5^e op 4) door de lucht.

5 Heel vroeg verscheen (9^e op 5) Osheeta in de huiskamer.

6 Haar ouders verrasten (2^e op 6) haar met een klein pakje.

7 Osheeta waardeerde (2^e op 7) het grapje niet.

8 Kwaad gooide (1^e op 8) ze het bandenplakdoosje stuk.

9 Het briefje verdween (8^e op 9) onder de tafel.

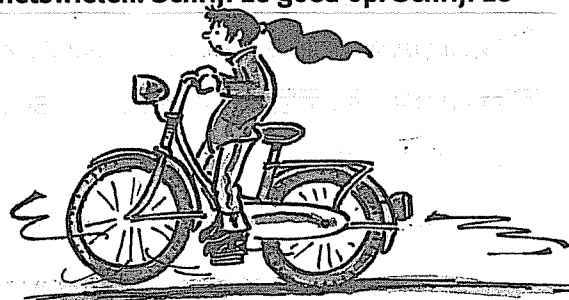
10 Osheeta verliet (5^e op 10) kwaad het huis.

11 Ze arriveerde (1^e op 11) als eerste kind bij school.

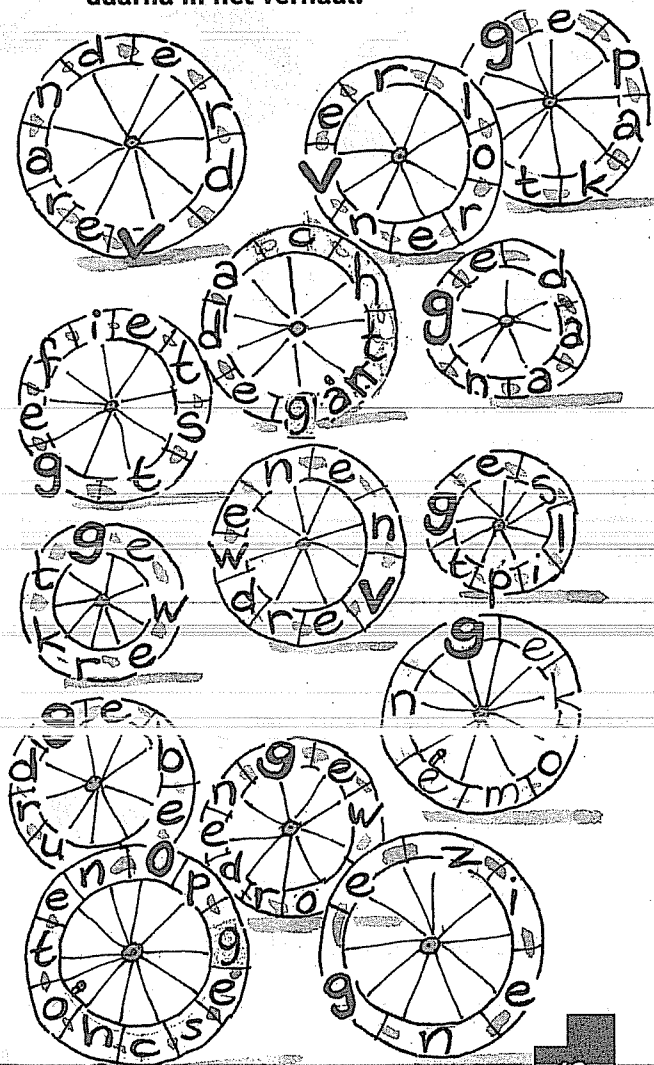
12 Daar ontdekte (3^e op 12) Osheeta de dure fiets van juffrouw Til.

- ① Wat gaat Osheeta doen? Zoek de voltooid deelwoorden in de fietswielen. Schrijf ze goed op. Schrijf ze daarna in het verhaal.

Osheeta heeft snel (merken) gemerkt dat juffrouw Til haar fiets niet op slot heeft (doen) gedaan. Voordat ze goed heeft (nadenken) nagedacht is het al (gebeuren) gebeurd. Osheeta heeft de fiets van juf Til (pakken) gepakt. Juffrouw Til is erg groot, daarom is het zadel heel hoog (zetten) gezet. Osheeta heeft nog nooit op zo'n hoge fiets (fietsen) gefiets. Na twee rondjes op het schoolplein is haar boze bui (verdwijnen) verdwenen. Haar boze bui is (veranderen) veranderd in angst. Heeft iemand het (zien) gezien? De fiets is nu ook te zwaar (worden) geworden. Een losse veter is tussen de ketting (komen) gekomen en daardoor is ze bijna (slippen) geslipt. Pas op! Kijk uit! Te laat! Osheeta is de macht over het stuur (verliezen) verloren. Ze is zo de weg (opschieten) opgeschoten.

2 Door een botsing vliegen de
lettergrepen van de voltooid
deelwoorden door elkaar. Zet ze goed.

Door een losse veter is Osheeta van de
stoep (*re-ge-den*) ^{1 l} **gereden**
Snel heeft ze het stuur (*ge-om-goid*)
^{4 n} **omgegooid** Beng, met een
knal is het voorwiel tegen de stoep
(*botst-ge*) ^{3 b} **gebotst** Osheeta
heeft de hele tijd op de trappers
(*ge-staan*) ^{7 k} **gestaan** Door de
klap is ze daar vanaf (*scho-ge-ven*)
^{8 a} **geschoven** Ze heeft toch niets
(*ken-ge-bro*) ^{6 k} **gebroken** ?
Nee, ze heeft haar enkel (*zwikt-ver*)
^{5 e} **verzwikt** En haar knie is
(*schaafd-ge*) ^{9 d} **geschaafd**
En de fiets? Hoe is het daarmee
(*ge-pen-af-lo*) ^{2 e} **afgelopen** ?

De fiets heeft een

l ¹	e ²	k ⁷	k ⁶	e ⁵	b ³	a ⁸	n ⁴	d ⁹
----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

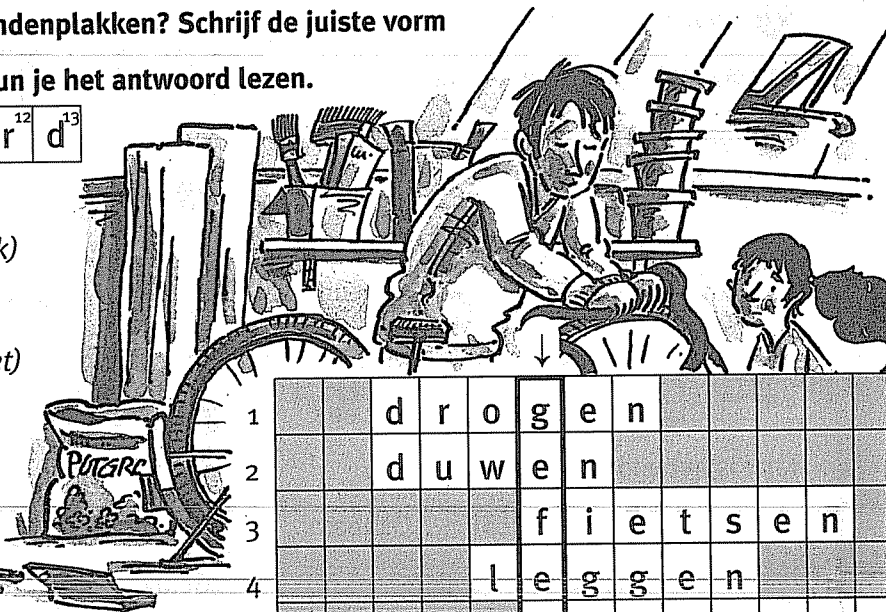
3 Schrijf de voltooid deelwoorden goed.

Een auto is het schoolplein (*oprijden*) **opgereden** De vader
en moeder van Osheeta zijn al (*uitstappen*) **uitgestapt**
Vader heeft haar veter (*losmaken*) **losgemaakt** Osheeta
wordt (*optillen*) **opgetild** en naar de school (*dragen*)
gedragen Het is geen ernstig ongeluk (*zijn*) **geweest**
'Gelukkig heb je een doosje plakspullen voor je verjaardag
(*krijgen*) **gekregen**' lacht haar vader. Die opmerking wordt
door Osheeta niet (*waarderen*) **gewaardeerd** Vader heeft
het doosje (*meenemen*) **meegenomen** en voor Osheeta
(*openmaken*) **opengemaakt** Tussen haar tranen heeft
ze de tekst van het briefje (*lezen*) **gelezen** 'ga naar de tuin.'
Osheeta heeft het nog niet goed (*begrijpen*) **begrepen**
'Daar hebben we je nieuwe fiets (*verstoppen*) **verstoppt**.'
legt haar moeder uit. 'Maar wanneer wordt mijn band (*plakken*)
geplakt?' bromt juffrouw Til.

- 1 Wat gaat juffrouw Til zeggen na het bandenplakken? Schrijf de juiste vorm van het werkwoord in het letterblok, dan kun je het antwoord lezen.

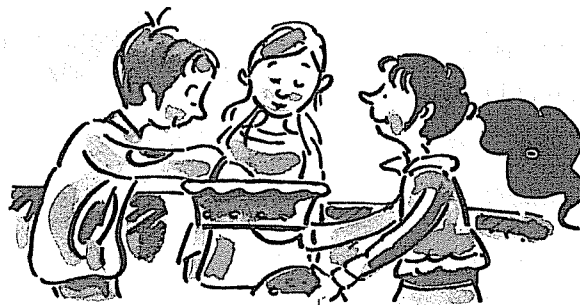
g¹ e² f³ e⁴ l⁵ i⁶ c⁷ i⁸ t⁹ e¹⁰ e¹¹ r¹² d¹³

- 10 De vader van Osheeta gaat de band (*plak*)
 11 Osheeta gaat hem daarbij (*help*)
 9 Eerst moet ze de fiets ondersteboven (*zet*)
 Vader moet dan met bandenlichters de
 5 buitenband (*haal los*)
 Vader gaat dan steeds een stukje band
 2 in een bakje water (*duw*)
 8 Opeens kan Osheeta luchtbelletjes in het water (*zie*)
 6 Daar moet het lek- (*zit*)
 12 En dan gaat ze lijm rond het kleine gaatje (*smeer*)
 7 Vader en Osheeta moeten dan even (*wacht*)
 1 Want de solutie moet (*droog*)
 13 Daarna mag Osheeta het plakkertje erop (*doe*)
 Vader gaat de binnenband en buitenband
 4 weer om het wiel (*leg*)
 3 Nu kan juffrouw Til weer (*fiets*)

1			d	r	o	g	e	n				
2			d	u	w	e	n					
3						f	i	e	t	s	e	n
4						l	e	g	g	e	n	
5						l	o	s	h	a	l	e
6						z	i	t	t	e	n	
7						w	a	c	h	t	e	n
8						z	i	e	n			
9						z	e	t	t	e	n	
10	p	l	a	k	k	e	n					
11		h	e	l	p	e	n					
12			s	m	e	r	e	n				
13						d	o	e	n			

2 Wat gaat Osheeta uitdelen? Gebruik de goede vormen van de werkwoorden. Pas op: verleden tijd, het voltooid deelwoord en het hele werkwoord worden door elkaar gebruikt.

- 1 Vanochtend ... Osheeta boos haar huis. (*verlaten*)
- 2 Ze ... om de stomme grap van haar vader. (*huilen*)
- 3 Ze had de grap ook niet goed ... (*begrijpen*)
- 4 Het briefje was aan haar aandacht ... (*ontsnapt*)
- 5 En op school ... de fiets van juf Til niet op slot. (*staan*)

De zware fiets en de losse veter ...

- 6 het ongeluk. (*veroorzaken*)
- ledereen was door het ongeluk de
- 7 verjaardagstraktatie ... (*vergeten*)
- 8 Wat moest Osheeta ... ? (*uitdelen*)

- 9 Juffrouw Til ... een leuke traktatie. (*bedenken*)

Het ongeluk heeft haar

- 10 op het idee (*brengen*)
- 11 Ze ... haar idee in vaders' oor. (*fluisteren*)
- Zo ... een naar begin toch nog

- 12 heel prettig. (*eindigen*)

Osheeta deelt ... uit.

7							v	e	r	g	e	t	e	n
2		h	u	i	l	d	e							
8					u	i	t	d	e	l	e	n		
10						g	e	b	r	a	c	h	t	
1					v	e	r	l	i	e	t			
9					b	e	d	a	c	h	t			
6		v	e	r	o	o	r	z	a	a	k	t	e	n
5					s	t	o	n	d					
3		b	e	g	r	e	p	e	n					
4		o	n	t	s	n	a	p	t					
11		f	l	u	i	s	t	e	r	d	e			
12					e	i	n	d	i	g	d	e		

1 Twee van de drie schuingedrukte zinnen betekenen

hetzelfde. Kleur deze.

Mila en Kim staan op het station,

terwijl ze wachten op hun vertraagde trein.

wachtend op hun vertraagde trein.

hoewel wachtend op hun vertraagde trein.

Zenuwachtig plukkend aan haar haar,

Terwijl ze zenuwachtig aan haar haar plukt,

Omdat ze zenuwachtig aan haar haar plukt,

kijkt Mila op haar horloge.

Ze hopen,

dat ze niet langer hoeven te wachten.

niet langer te hoeven wachten.

waardoor ze langer te moeten wachten.

Terwijl ze ongeduldig wachten,

Hoewel ze ongeduldig wachten,

Ongeduldig wachtend,

denkt Mila aan de vakantie.

Aangekomen op hun vakantieadres,

Als ze op hun vakantieadres zijn aangekomen

Ze komen aan op hun vakantieadres,

wil ze meteen het zwembad induiken.

Ze denkt nu ook

een leuke vakantie te krijgen.

dat ze een leuke vakantie zullen krijgen.

aan een leuke vakantie te krijgen.

Omdat ze stilletjes glimlacht,

Terwijl ze stilletjes glimlacht,

Stilletjes glimlachend,

ziet Mila de trein het station binnenrijden.

2 Kim, Mila en Kims ouders gaan in de trein wat eten. Zeg het maar anders.

Een mevrouw zoekt een plek. Kim zegt dat ze bij hen kan zitten. De mevrouw zegt nuffig
niet naast hen te willen zitten. De mevrouw zegt nuffig dat ze niet naast hen wil zitten.

Ze denkt zeker de koningin te zijn! Ze denkt zeker dat ze de koningin is!

Beledigd kijkend, botst de dame tegen een ober en valt.

Terwijl ze beledigd kijkt botst de dame tegen een ober en valt.

Zijn evenwicht nog net bewarend, laat de ober een schaalje met saus vallen.

Terwijl hij zijn evenwicht nog net bewaard laat de ober een schaalje met saus vallen.

De vrouw voelt op haar hoofd en is nu woedend saus in haar haar te hebben.

De vrouw voelt op haar hoofd en is nu woedend, omdat ze saus in haar haar heeft.

De vrouw overeind helpend, moet Kim stilletjes lachen.

Terwijl ze de vrouw overeind helpt moet Kim stilletjes lachen.

‘Boontje komt om zijn loontje,’ denkt Kim inwendig lachend.

Terwijl ze inwendig lacht denkt Kim: ‘Boontje komt om zijn loontje.’

- 1 Kleur de letter voor de goede zin. Zet de letters in het letterblok.

1 Mila loopt door de trein,

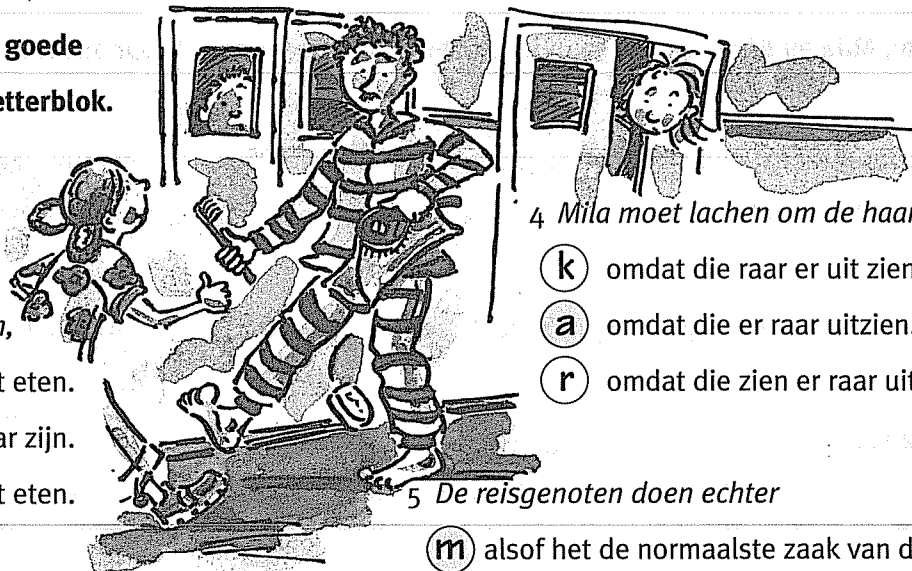
- (t) als ze zijn klaar met eten.
(s) als met eten ze klaar zijn.
(p) als ze klaar zijn met eten.

2 De mensen stommelen hun coupés in en uit,

- (e) terwijl Mila loopt door de gangen.
(o) terwijl Mila door de gangen lopend.
(y) terwijl Mila door de gangen loopt.

3 De passagiers lopen door de gang,

- (j) hun tandenborstel in de hand houdend.
(p) hoewel ze hun tandenborstel in de hand houdend.
(t) terwijl ze hun tandenborstel houdend in de hand.

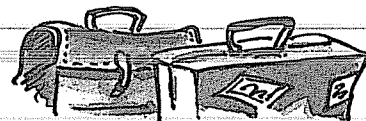
4 Mila moet lachen om de haar medereiziger.

- (k) omdat die raar er uit zien.
(a) omdat die er raar uitzien.
(r) omdat die zien er raar uit.

5 De reisgenoten doen echter

- (m) alsof het de normaalste zaak van de wereld is.
(n) alsof het is de normaalste zaak van de wereld.
(l) alsof de normaalste-zaak van de wereld het is.

6 Misschien komt het

- (d) doordat ze zijn te moe om er over na te denken.
(a) doordat ze te moe zijn om er over na te denken.
(e) doordat te moe ze zijn om er over na te denken.

Mila lacht omdat de mensen over de gang lopen

in hun

p ¹	y ²	j ³	a ⁴	m ⁵	a ⁶
----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

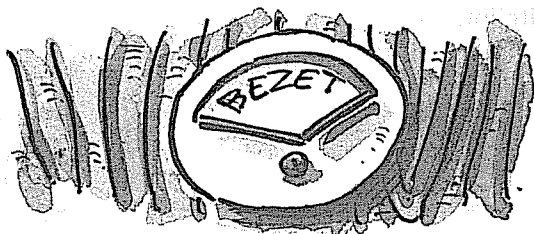
2 Maak de zinnen af met de schuingedrukte woorden.

De mensen lopen er zo bij, omdat
ze in de trein gaan slapen.

in de trein - slapen - ze - gaan

Ze willen naar de wc en daarom
moeten ze bij het toilet wachten.

wachten - bij het toilet - ze - moeten

Ze denken er niet aan dat
het een vreemd gezicht is.

een vreemd gezicht - het - is

Mila en Kim lachen hen stilletjes uit, totdat
ze zelf naar bed moeten.

zelf - naar bed - ze - moeten

Even later staan ze zelf in hun
pyama tussen de mensen, die
ze daarnet nog uitgelachen hebben.

daarnet - nog - uitgelachen - ze - hebben

Ongemakkelijk staan ze in de rij, maar
in hun pyama vallen ze gelukkig niet op.

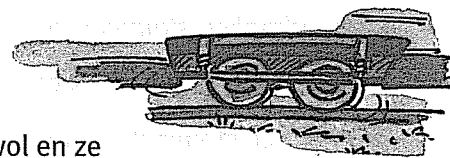
vallen - ze - gelukkig - in hun pyama - op - niet

Even later lopen ze terug naar hun coupé. Daar
hebben de ouders van Kim de bedden opgemaakt.

hebben - opgemaakt - de bedden - de ouders van Kim

De kinderen kruipen onder de wol en ze
vallen snel in slaap door het eentonige
ritme van de wielen op de rails.

vallen - door het eentonige ritme - snel in slaap - van de wielen

3 Wat kun je het beste doen?

- 1 's Nachts moet Kim er even uit. Slaapdronken stommelt ze door de
- 2 gang naar het toilet. Met haar ogen half dicht, vindt Kim naar de
- 3 coupé de weg terug. Verlangend naar haar warme bed, gaat ze naar
- 4 binnen en kruipt in bed. Ze trekt aan de dekens zodat ze het weer
- 5 lekker snel warm krijgt. De dekens geven niet echt mee, er zelfs
- 6 wordt terug getrokken! In het schemerdonker ziet Kim dat er een
- 7 mevrouw naast haar in bed ligt. Ineens is Kim klaarwakker. Ze beseft
- 8 dat ze de verkeerde coupé in is gelopen. Terwijl ze het bed uitglijpt,
- 9 hoopt Kim dat de mevrouw in het bed niets gemerkt heeft van haar vergissing.

Lees regel 1:

Slaapdronken stommelt ze

kan vervangen worden door:

- ☐ a Ze stommelt slaapdronken.
- ☐ b Stommelt ze slaapdronken.
- ☐ c Slaapdronken ze stommelt.

Lees regel 3 en 4:

Verlangend naar haar warme bed,

kan vervangen worden door:

- ☐ a Naar haar warme bed te verlangen.
- ☐ b Terwijl ze naar haar warme bed verlangend.
- ☐ c Terwijl ze naar haar warme bed verlangt.

Lees regel 4 en 5:

Wat kun je het beste doen met:

zodat ze het weer lekker snel warm krijgt.

- ☐ a Zo laten staan.
- ☐ b Vervangen door:
zodat ze weer lekker snel het warm krijgt.
- ☐ c Vervangen door:
zodat ze krijgt het lekker snel warm.

Lees regel 5 en 6:

Wat kun je het beste doen met:

er zelfs wordt terug getrokken!

- ☐ a Zo laten staan.
- ☐ b Vervangen door: *er wordt zelfs terug getrokken.*
- ☐ c Vervangen door: *er wordt terug getrokken zelfs terug.*

Lees regel 7 en 8:

dat ze de verkeerde coupé in is gelopen.

kan vervangen worden door:

- ☐ a dat ze de verkeerde coupé in te lopen.
- ☐ b de verkeerde coupé te zijn ingelopen.
- ☐ c de verkeerde coupé in te lopen.

Lees regel 8 en 9:

Wat kun je het beste doen met:

dat de mevrouw niets gemerkt heeft.

- ☐ a Zo laten staan.
- ☐ b Vervangen door: *de mevrouw niets merkend.*
- ☐ c Vervangen door: *terwijl de mevrouw niets merkt.*

Lees regel 8 en 9:

Terwijl ze het bed uitglipt,

kan vervangen worden door:

- ☐ a Het bed uitglippen,
- ☐ b Het bed uitglippend,
- ☐ c Glippend het bed uit,

① Kim, Mila en Kims ouders zijn op weg naar hun vakantiebestemming. Maar nu moet de trein wisselen van spoor. Zoek welke zinnen bij elkaar horen. Geef de rondjes dezelfde kleur.

De wachter zet het licht op rood. ●

● De trein wordt door de machinist gestopt.

De machinist stopt de trein. ●

● De mensen worden door het remmen door elkaar geschud.

Het remmen schudt de mensen door elkaar. ●

● Het licht wordt door de wachter op rood gezet.

De wachter zet de wissels om. ○

○ De wissels worden door de wachter omgezet.

De wissels zetten de trein op een ander spoor. ○

○ De trein wordt door de wissels op een ander spoor gezet.

De conducteur knipte de kaartjes. ●

● De trein werd door de machinist gestopt.

De douane controleerde de paspoorten. ○

○ Door de passagiers werd van het uitzicht genoten.

De ober serveerde koffie en limonade. ○

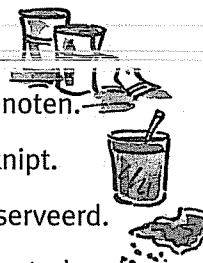
● De kaartjes werden door de conducteur geknipt.

De passagiers genoten van het uitzicht. ●

○ Koffie en limonade werden door de ober geserveerd.

De machinist stopte de trein. ●

○ Door de douane werden de paspoorten gecontroleerd.

② De wisselwachter is er vandaag niet helemaal bij met zijn gedachten. Hij vertelt wat er is gebeurd.

Schrijf de zinnen op een andere manier op, zonder de woorden *wordt* en *door*.

De wachter wordt door het voetbal op TV afgeleid.

Waardoor? Door wie? Door: het voetbal op tv
Het voetbal op tv leidt de wachter af.

Bij elke zin bedenk je eerst:

Waardoor? of *Door wie?*

Dan is het maken van de zin daarna niet moeilijk, maar een makkie.

Door Kims vader wordt de weg gevraagd.

Waardoor? Door wie? Kims vader.
Kims vader vraagt de weg.

De wissels worden nu door de wachter vergeten.

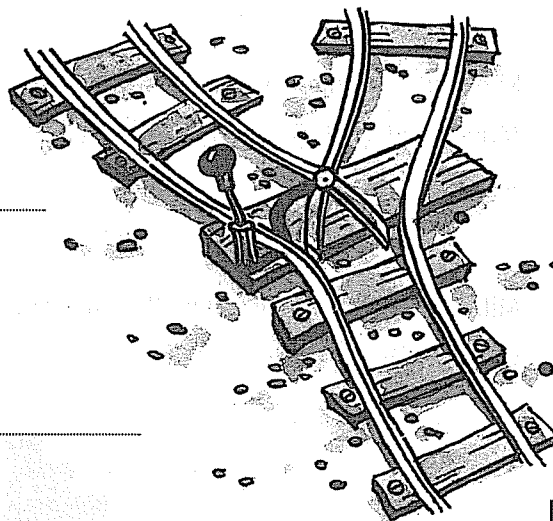
Waardoor? Door wie? Door: De wachter.
De wachter vergeet de wissels.

Door wie is er een fout gemaakt?

Waardoor? Door wie? Wie.
Wie heeft er een fout gemaakt.

De trein wordt door de wissels niet op een ander spoor gezet.

Waardoor? Door wie? Door: De wissels.
De wissels zetten de trein niet op een ander spoor.

De reizigers worden door de trein in de verkeerde stad afgezet.

Waardoor? Door wie? Door: De trein.
De trein zet de reizigers in de verkeerde stad af.

1 'Vertaal' maar wat

Mila of Kim zeggen.

Mila zegt: 'Ik vind de Spaanse stranden geweldig.'

Mila zegt dat ze de Spaanse stranden
geweldig vindt.

Kim roept: 'Ik ben liever in Italië.'

Kim roept dat ze liever in Italië is.

Mila vraagt: 'Gaan we ook nog eens naar Italië?'

Mila vraagt of ze ook nog eens naar Italië gaan.

Kim zegt: 'Spanje is weer eens wat anders dan Italië.'

Kim zegt dat Spanje weer eens wat anders is dan
Italië.

Mila fluistert: 'Ik wil geen paëlla, maar pizza.'

Mila fluistert dat ze geen paëlla wil, maar pizza.

2 De antwoorden hieronder zijn heel

uitgebreid, maak ze korter. Zorg er wel voor
dat ze kloppen.

Waar komen jullie vandaan?

Wij komen uit Nederland.

uit Nederland.

Wanneer zijn jullie in Spanje aangekomen?

Wij zijn eergisteren in Spanje aangekomen.

Eergisteren.

Wat willen jullie vandaag gaan doen?

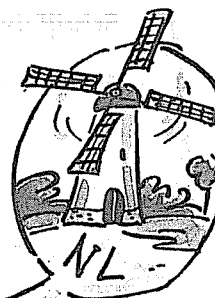
We willen vandaag naar het strand gaan.

Naar het strand.

Vinden jullie het leuk om in Spanje te zijn?

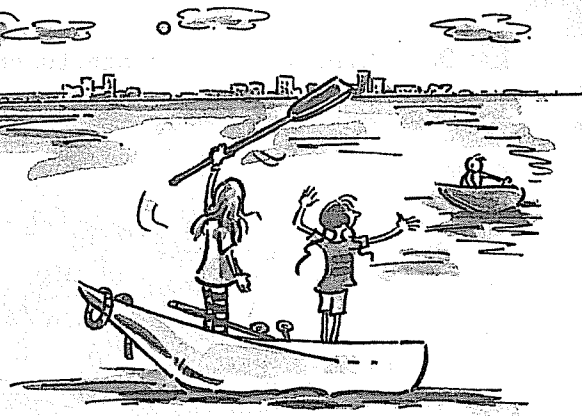
Soms vinden we het wel leuk om in Spanje
te zijn en soms vinden we het niet leuk.

Soms wel, soms niet.

3 Verander de schuingedrukte zinnen.

Mila en Kim roeien telkens weer een stukje de zee op. Kims ouders zijn ongerust en roepen vanaf de waterkant: ¹ *'Pas op dat je niet wegdrijft!'* Maar Mila en Kim weten wel beter. ² *De meisjes worden door de golven steeds teruggedreven naar het strand.* Nadat ze voor de zoveelste keer de zee op zijn geroeid, laten ze zich achterover in de boot vallen en wachten tot de golven ze terugbrengen naar het strand. ³ *De kou maakt Kim wakker.* Er is een wolk voor de zon geschoven. Ze kijkt om zich heen en port Mila tot deze ook verschrikt om zich heen kijkt. Heel in de verte zien ze nog een streepje van de kust. ⁴ *Kim zegt dat ze gauw moeten gaan roeien.* En dat doen ze. Ze roeien zo snel als ze kunnen, maar het land lijkt niet dichterbij te komen. Dan horen ze gebrom in de verte, het komt steeds dichterbij. Een motorboot vaart op hen af en mindert vaart. 'Waar komen jullie vandaan?,' vraagt de schipper. ⁵ *'Wij komen uit Nederland,'* antwoordt Kim. 'En we willen nu graag terug naar dat strand,' vult Mila haastig aan. Even later staan ze weer met hun voeten in het heerlijk warme zand.

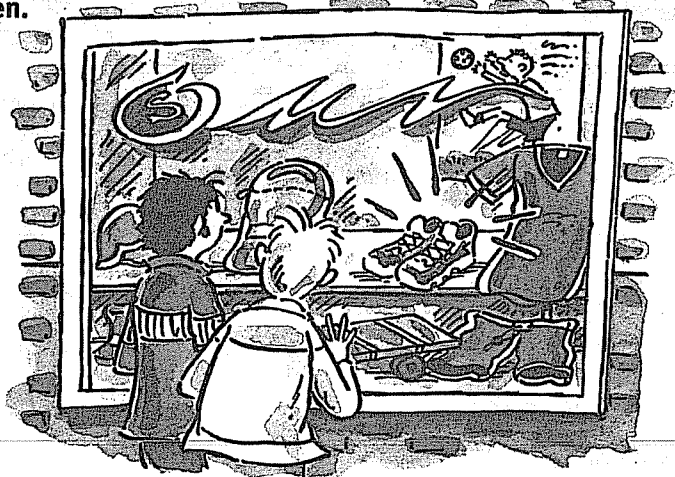

- 1 dat ze moeten oppassen
dat ze niet wegdrijven.
- 2 De golven drijven de meisjes
steeds terug naar het strand.
- 3 Kim wordt door de kou wakker
gemaakt.
- 4 Kim zegt: 'We moeten gauw
gaan roeien.'
- 5 'uit Nederland'

① **Onderstreep de werkwoorden. Let op! Het zijn deelbare werkwoorden.**

afspreken
inrichten
neerzetten
aanstoten
rondlopen
toekijken
weglopen

Het is woensdagmiddag. Tim en Iwan
hebben in het winkelcentrum afgesproken.

Ze lopen wat rond tot ze langs de sportwinkel komen.

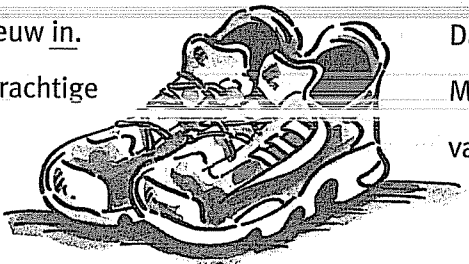
De eigenaar richt de etalage opnieuw in.

Iwan en Tim kijken toe terwijl er prachtige
sportartikelen neer worden gezet.

Na een tijdje wil Tim weglopen.

Maar dan stoot Iwan Tim aan.

Wat een prachtige sportschoenen staan daar!

② **Vul op de goede plaatsen in.**

Kies uit:

toekijken	aanschaffen
vastmaken	toegeven
opbrengen	weglopen

Tim en Iwan kijken toe.

Het prijskaartje wordt aan de
schoen vast gemaakt.

Iwan slikt, dit kan hij nooit
opbrengen met zijn zakgeld.

Tim zegt: 'Zulke dure schoenen
kunnen we nooit aanschaffen'.

Dat geeft hij toe.

Met tegenzin lopen ze weg
van de sportzaak.

Zie je het woordje **te** bij deelbare werkwoorden staan,
dan komen de twee delen daar omheen te staan.

3 Vul maar in.

nadenken	aanraken
voorstellen	opmerken
uitnodigen	aanmoedigen
opjagen	inspannen
	opdrogen

Tim en Iwan zitten aan de rand van de sloot
na te denken. Ze proberen zich hun leven voor te
stellen met zulke prachtige schoenen. Iedereen zal er naar
 verlangen hen uit te nodigen voor hun feestjes.
 Ondertussen probeert een klein katje de eenden in het water
op te jagen. Met een grote sprong belandt het katje in het
 water, zonder de eenden aan te raken. Tim en Iwan
 hebben het gelukkig niet te druk om
 het katje op te merken. Tim
 springt in het water, terwijl Iwan hem
 op de kant staat aan te
moedigen. Tim hoeft zich niet erg
in te spannen om bij het katje
 te komen. Even later zitten ze op de
 kant om zich te laten opdrogen.

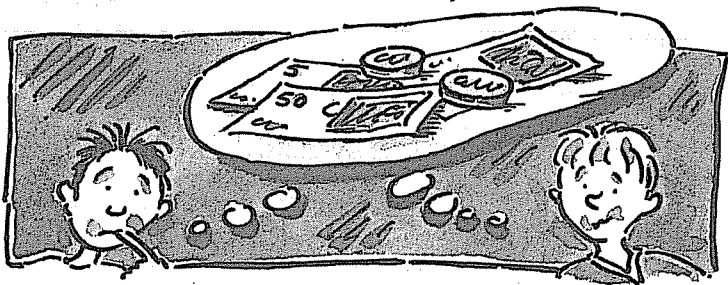
4 Vul maar in.

Bij de sloot zijn veel mensen aan het
rondwandelen (rondwandelen).
 Ze stromen op het natte stel toe
 (toestromen). Ze keuren het gedrag van
 de held goed (goedkeuren). De eigenaar
 van het katje komt er nu aan (aankomen).
 Hij begint Tim geëmotioneerd toe te
spreken (toespreken). 'Deze kat loopt
 altijd bij me weg (weglopen). Ik wil je
 bedanken door je wat geld aan te
bieden (aanbieden).' Tim probeert de
 man niet tegen te houden
 (tegenhouden). Hij pakt het geld graag
aan (aanpakken). Hij kan wel wat geld
 gebruiken om die prachtige schoenen aan
 te schaffen (aanschaffen). Heldenwerk
brengt soms wat op! (opbrengen)

1 Tim en Iwan willen toch zo graag wat geld verdienen.

Schrijf alle deelbare werkwoorden op.

Dat geld spreekt Tim en Iwan wel aan.

Ze denken hard na. Wat levert nog meer geld op? De heldendaad van Tim is goed afgelopen, voor de kat en voor hen!

Ze hoeven voortaan alleen als helden op te treden. Bijvoorbeeld door een gestolen horloge terug te brengen naar de eigenaar. Of door op een fiets te passen die niet op slot is gezet. Het geld zal dan vast wel binnenstromen. In gedachten geven ze nu al dat geld al uit. Over een week lopen ze vast en zeker rond op die prachtige sportschoenen!

aanspreken

nadenken

opleveren

aflopen

optreden

terugbrengen

oppassen

binnenstromen

uitgeven

rondlopen

2 Ook hier zie je deelbare werkwoorden.

Welke vijf?

Iwan zegt: 'Ik haal de post wel op voor onze zieke buurman.'

Tim bedenkt: 'En ik zet de vuiniskak van onze bureu binnen als die geleeqd is.'

Iwan: 'Ik duw de auto van mijn moeder aan als die niet wil starten.'

Tim: 'Ik lach mijn broertje niet meer uit.'

Iwan: 'En ik schep niet meer op!'

ophalen

binnenzetten

aanduwen

uitlachen

opscheppen

Iwan: 'Dat lijkt wel mooi, maar dat zijn geen heldendaden. Daar verdienen we niks mee!'

② Het heldenwerk begint nu toch echt. Waar hoort het voorste deel van het werkwoord? Zet daar een streep onder en zet de letter in de letterblok.

uitkiezen

stilstaan

oversteken

aandurven

vollopen

toeleggen

vastpakken

tegenstribbelen

geruststellen

oversteken

terugbrengen

goedkeuren

1 Iwans eerste heldendaad is gauw ^w uit gekozen ^s uit.

2 Aan de rand van de straat ⁱ stil staat een oud vrouwtje ^a stil.

3 Ze probeert vast ^c over te ^l over steken, denkt Iwan.

4 Ze ^l aan durft het niet ^h aan omdat het te druk is.

5 Iwans ogen ⁱ vol lopen ^t vol met tranen van ontroering.

6 Vol overgave ^f toe legt hij zich ^o toe op het helpen van dit arme vrouwtje.

7 Iwan ^t vast pakt haar arm ^p vast en begint aan de oversteek.

8 Het vrouwtje begint ^d tegen te ^e tegen stribbelen.

9 Iwan wil haar ^e gerust stellen ⁿ gerust.

10 Hij vertelt dat hij haar naar de overkant helpt.

‘Ik wil helemaal niet ^b over te steken ^m over’ roept het vrouwtje.

11 Iwan slikt, er zit niets anders op dan haar ^u terug te ^e terug brengen.

12 Hopelijk zullen anderen zijn hulp wel ^s goed keuren ^t goed.

Maar waarom staat de vrouw dan op de stoep?

De vrouw

w	a	c	h	t	o	p	d	e	b	u	s
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

③ Tim verricht ook een heldendaad. Daarbij merk je iets bijzonders: het voorste deel van het werkwoord in een zin met 'te' kan ook op een andere plek geschreven worden. Vul de twee delen van het werkwoord op de goede plek in. Kies uit: *aflopen* - *toelachen* - *wegdromen* - *wegfietsen* - *meenemen*

1 Tim gaat vol vertrouwen aan de slag,

omdat niet alle heldendaden verkeerd hoeven af te lopen

omdat niet alle heldendaden verkeerd af hoeven te lopen

2 Een fiets staat niet op slot voor de bakkerswinkel,

terwijl de eigenaar rustig lekkere taartjes staat uit te zoeken

terwijl de eigenaar rustig lekkere taartjes uit staat te zoeken

3 Tim is blij,

omdat het geluk hem lijkt toe te lachen

omdat het geluk hem toe lijkt te lachen

4 Het enige wat hij moet doen is opletten,

dat niemand deze fiets probeert mee te nemen

dat niemand deze fiets mee probeert te nemen

5 Iemand loopt op de fiets af,

terwijl Tim wat staat weg te dromen

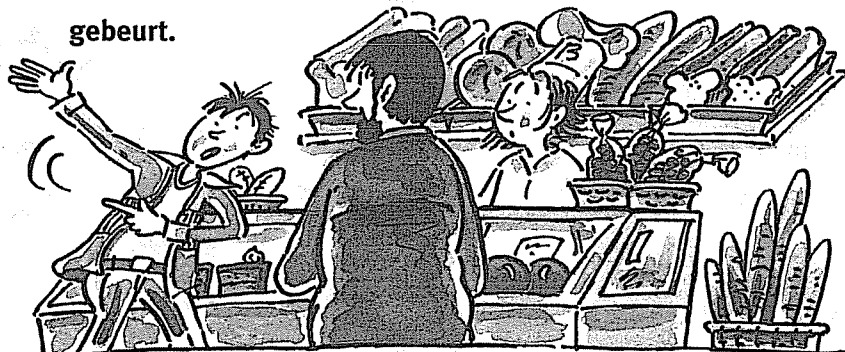
terwijl Tim wat weg staat te dromen

6 'Houd de dief!' roept Tim,

omdat de man probeert weg te fietsen

omdat de man weg probeert te fietsen

- 4 Kijk goed of de zinnen kloppen. Kleur de rondjes voor de goede zinnen. De gekleurde zinnen samen vertellen wat er nu gebeurt.

- ☐ Tim rent achter de fietser aan, terwijl Iwan de eigenaar in de bakkerswinkel in probeert te seinen.
- ☐ De man in de winkel begint zich enorm te opwinden.
- ☐ Hij schreeuwt uit het om zijn gestolen fiets.
- ☐ De man in de winkel kijkt Iwan vreemd aan.
- ☐ Hij neemt zijn fiets toch nooit mee naar de bakker?
- ☐ Hij gaat deze diefstal geven bij de politie aan.
- ☐ Maar eerst weggeeft hij wat geld aan Tim en Iwan.
- ☐ Daarna lacht hij Iwan uit.
- ☐ De jongens zuchten, omdat ze weer een beloning zijn misgelopen.

- 5 Welke zinnen kloppen hier?

Geef die een kleurtje.

- ☐ De bakker uitlacht de jongens ook.
- ☐ De man beent kwaad weg.
- ☐ Iwan trekt bleek weg.
- ☐ De caissière lacht hem vriendelijk toe.

① Teleurgesteld zitten Tim en Iwan op een bankje in het park. Waar hoort het voorste deel van het werkwoord te staan? Zet daar een streep onder. En zet de letters daarna in het letterblok.

- 1 Iwan en Tim hopen, *dat ze hun droom niet hoeven op te geven.*
dat ze hun droom niet ^k op hoeven te ^g op geven.
- 2 Het is stil, *zodat Tim kan nadenken over wat er gebeurd is.*
zodat Tim ^w na kan denken ^m na over wat er gebeurd is.
- 3 Hij begint zachtjes te grinniken, *wanneer Iwan zijn veters vast wil maken.*
wanneer Iwan zijn veters wil ^a vast maken ^o vast.
- 4 Iwan kijkt beledigd op, *omdat het lijkt of hij uit wordt gelachen.*
omdat het lijkt of hij wordt ^j uit gelachen ^r uit.
- 5 Maar niets is minder waar, *want Tim lacht om wat ze hebben meegemaakt.*
want Tim lacht om wat ze ^o mee hebben gemaakt ^t mee.
- 6 Ze bedenken nu pas, *dat de mensen hen wel heel raar aan hebben gekeken.*
dat de mensen hen wel heel raar hebben ⁿ aan gekeken ^p aan.
- 7 De mensen dachten vast dat ze zo bijzonder deden, *omdat ze gekkigheid wilden uithalen.*
omdat ze gekkigheid ^g uit wilden halen ^u uit.
- 8 De jongens liggen nu languit op de bank, *terwijl ze hun buik moeten vasthouden van het lachen.*
terwijl ze hun buik ^e vast moeten houden van het lachen ^g vast.

9 Hun buik doet er pijn van, *zodat ze proberen op te houden met lachen.*

zodat ze ⁿ op proberen te ⁱ op houden met lachen.

10 Het is een geluk, *dat ze zelf wel de humor van de situatie in kunnen zien.*

dat ze zelf wel de humor van de situatie kunnen ^s in zien ^r in.

Anderen zien hen vast

niet als helden, maar als

k ¹	w ²	a ³	j ⁴	o ⁵	n ⁶	g ⁷	e ⁸	n ⁹	s ¹⁰
----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	-----------------

2 Schrijf de zin opnieuw op, maar dan met het voorste deel van het werkwoord op de goede plaats.

De jongens zitten te rusten uit van hun avonturen.

De jongens zitten uit te rusten van hun avonturen.

Er komt een man gerend aan.

Er komt een man aangerend.

Iwan strekt zich uit nog eens.

Iwan strekt zich nog eens uit.

De man struikelt over Iwans benen en probeert op gauw te staan.

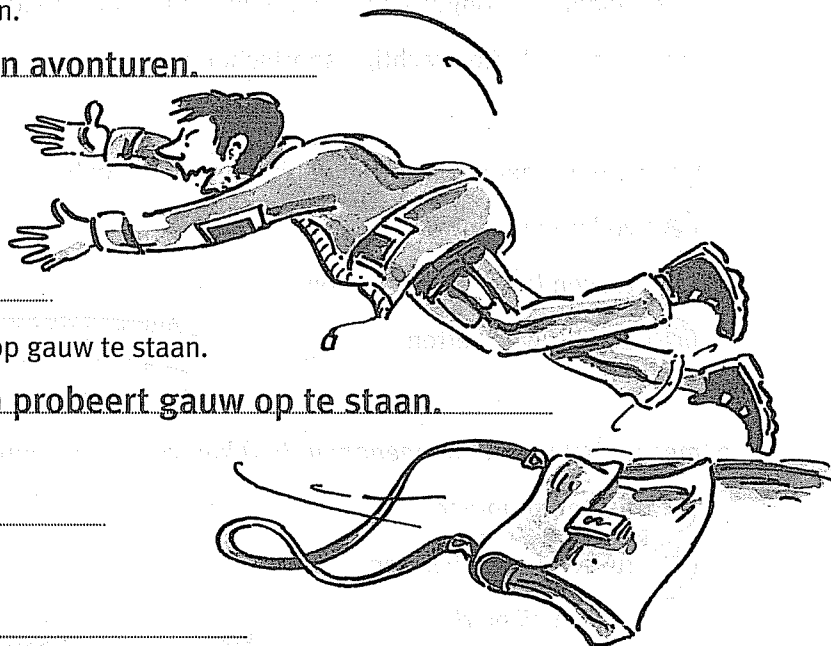
De man struikelt over Iwans benen en probeert gauw op te staan.

Daarna weg rent hij snel.

Daarna rent hij snel weg.

In de haast laat hij achter een tas.

In de haast laat hij een tas achter.

3 Lees het vervolg

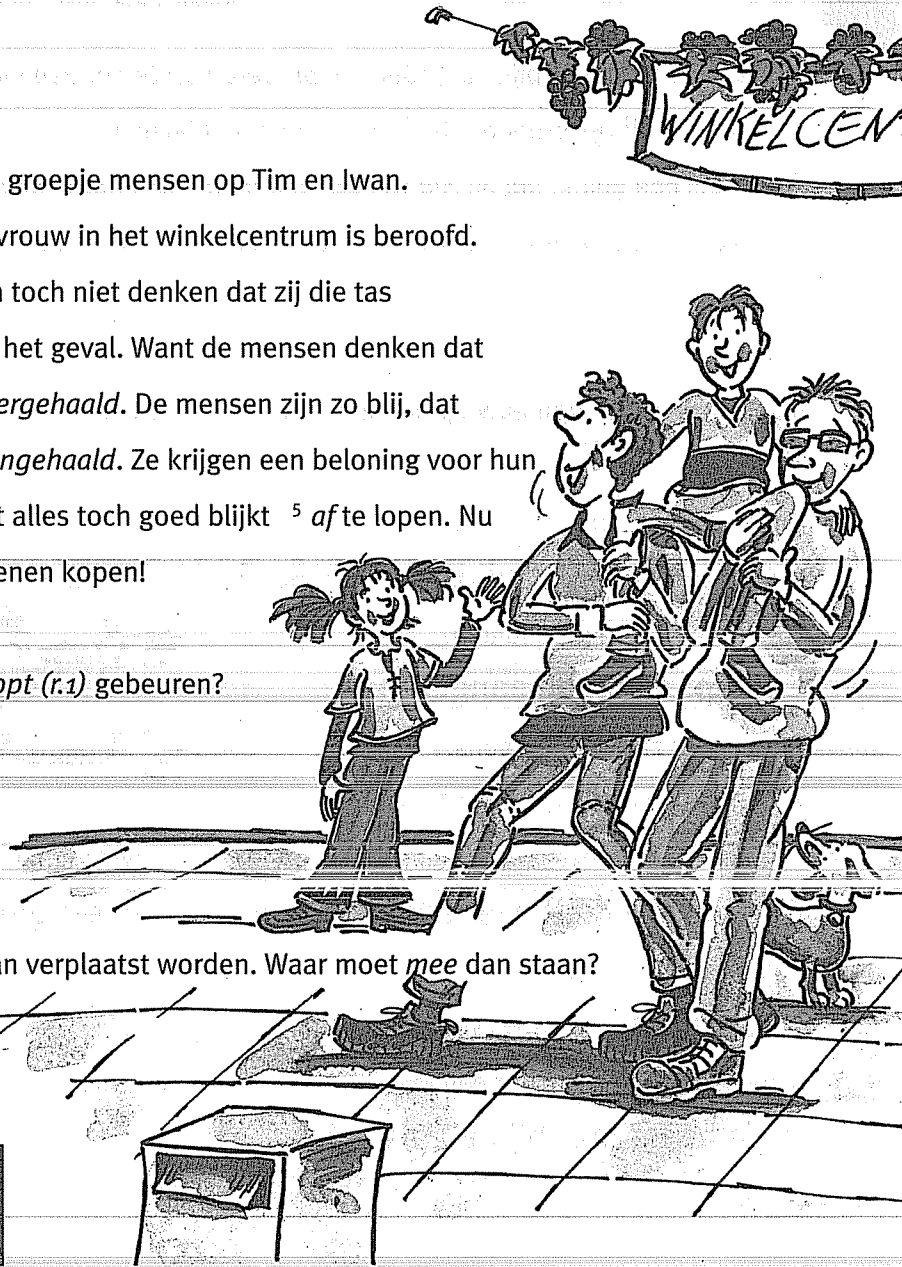
- 1 Vanuit het winkelcentrum ¹ *afloopt* een groepje mensen op Tim en Iwan.
- 2 Ze kijken boos en zeggen dat een oude vrouw in het winkelcentrum is beroofd.
- 3 De jongens schrikken. De mensen zullen toch niet denken dat zij die tas
- 4 hebben ² *meegenomen*? Dat blijkt niet het geval. Want de mensen denken dat
- 5 de jongens de dief expres hebben ³ *neergehaald*. De mensen zijn zo blij, dat
- 6 Tim en Iwan als helden worden ⁴ *binnengehaald*. Ze krijgen een beloning voor hun
- 7 heldendaad. De jongens zuchten, omdat alles toch goed blijkt ⁵ *af* te lopen. Nu
- 8 kunnen ze toch die prachtige sportschoenen kopen!

1 Wat moet er met het woordje *af* uit *afloopt* (r.1) gebeuren?

- (a) zo laten staan
- (b) tussen *loopt* en *een* zetten
- (c) achter *Iwan* zetten

2 *mee* uit het woord *meegenomen* (r.4) kan verplaatst worden. Waar moet *mee* dan staan?

- (a) achter *genomen*
- (b) tussen *tas* en *hebben*
- (c) tussen *zij* en *die*

3 *neer* uit het woord *neergehaald* (r.5) kan verplaatst worden. Waar moet *neer* dan staan?

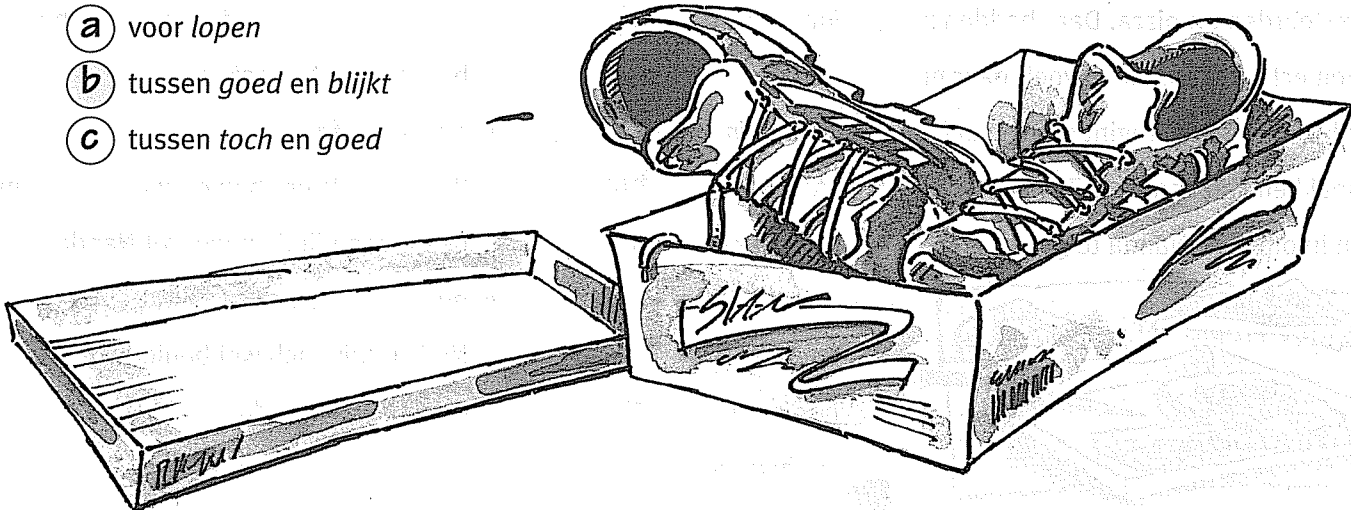
- ☐ a tussen *expres* en *hebben*
- ☐ b tussen *dief* en *expres*
- ☐ c tussen *jongens* en *de*

4 *binnen* uit het woord *binnenhalen* (r.6) kan worden verplaatst. Waar moet *binnen* dan staan?

- ☐ a tussen *helden* en *worden*
- ☐ b tussen *als* en *helden*
- ☐ c na *gehaald*

5 het woordje *af* (r.7) kan verplaatst worden. Waar moet *af* dan staan?

- ☐ a voor *lopen*
- ☐ b tussen *goed* en *blijkt*
- ☐ c tussen *toch* en *goed*

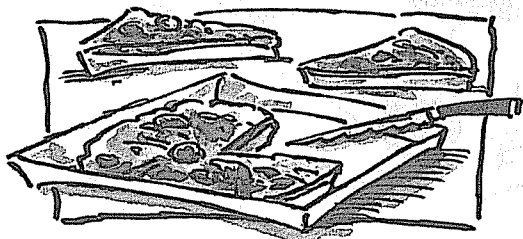
1 Weet je wat Cindy wil? Lees dat maar. Dan merk je: Bij veel werkwoorden horen voorzetsels. Welke?

Cindy verlangt naar haar vakantie.

Dan gaat ze een paar dagen bij haar vriendin Nanda logeren. Ze denkt aan alle leuke dingen die ze samen kunnen doen. Ze is er zeker van dat het heel gezellig wordt. Vorig jaar gingen ze naar het zwembad waar ze met elkaar

stoeiden in het water. Nanda's ouders trakteerden op pizza. Daar hadden ze toen echt trek in. Cindy voelt daar nu ook wel voor. Ze begint gauw met het inpakken van haar tas. Ze heeft er echt zin in om naar Nanda te gaan.

2 Cindy is bij Nanda. Hoe is het daar? Vul het goede voorzetsel maar in.

1 op/naar/tegen

Cindy is een beetje boos op Nanda.

2 met/voor/in

Die heeft afgesproken met haar oma.

3 van/op/in

Cindy heeft meer zin in een middag in de stad.

4 boven/haar/in

Ze vraagt naar de reden van hun bezoek aan Nanda's oma.

5 door/haar/met

'Mijn oma is erg benieuwd naar mijn beste vriendin,' antwoordt Nanda.

6 naar/over/tegen

Nu is Cindy toch wel benieuwd naar de oma van Nanda.

verlangen naar

logeren hij

denken aan

zeker zijn van

stoeien met

trakteren op

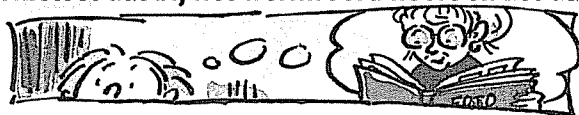
trek hebben in

voelen voor

beginnen met

zin hebben in

- 3 Kies het voorzetsel dat bij het werkwoord hoort en zet daar een rondje om.**

Ze nemen de bus naar Nanda's oma. Cindy ziet toch wel op ¹ dit bezoek. Ze fantaseert wat ² de oma van Nanda. Ze durft er wel een reep chocola ³ te verwedden dat het een oma is met een knotje in haar haar. En dat ze bij het lopen steunt ⁴ een stok. Nanda's oma is vast verzot ⁵ haar kleinkind en zal zich ook wel veel ⁶ haar bemoeien. Ze moeten vast de hele middag theedrinken en albums inkijken die wemelen ⁷ foto's van kinderen en kleinkinderen. Nanda vindt Cindy wel erg stil. Ze doet een poging ⁸ een gesprek aan te knopen. Nanda vertelt over haar oma waar ze dol ⁹ is. Hierna schaamt Cindy zich wel een beetje ¹⁰ haar gedachten over Nanda's oma.

- 1 opzien tegen/naar/op
2 fantaseren van/met/over
3 wedden op/naar/om
4 steunen in/over/op
5 verzot zijn over/op/boven

- 6 zich bemoeien met/tegen/over
7 wemelen van/tegen/in
8 een poging doen op/voor/om
9 dol zijn op/in/aan
10 zich schamen om/voor/tegen

- 4 Zet een rondje om het juiste voorzetsel.**

Even later zijn ze bij Nanda's oma.

Die ontfermt zich onmiddellijk (¹ koverⁿ naar) de twee meisjes. Ze worden (² ⁱtotⁱ naar) de bank gedirigeerd en krijgen een glas cola. Het is duidelijk dat oma geniet (³ ^zopⁿ van) het bezoek. Ze informeert (⁴ ^enaar^m om) de bezigheden van Nanda en Cindy. Het is best gezellig, maar na een tijdje verlangt Cindy er toch wel (⁵ ^sinⁿ naar) om iets anders te gaan doen. Ineens staat oma op en wendt zich (⁶ ^daanⁱ tot) Nanda en Cindy. Ze wijst (⁷ ^enaar^o tot) de klok. 'We moeten nog rennen om de bus te halen.' Zou Nanda op de hoogte zijn (⁸ ^wvanⁱ op) de plannen van haar oma? Pas als ze de bus uitstappen weet Cindy wat ze gaan doen.

Ze gaan

w ⁸	i ²	n ⁵	k ¹	e ⁷	l ⁶	e ⁴	n ³
----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

① Vul maar in.

in de buurt van aan de hand van

in tegenstelling tot in opdracht van

in de richting van met behulp van

Ze stappen uit in de buurt van

het grote warenhuis.

Eenmaal binnen stapt oma meteen in de richting van een informatiezuil.

Aan de hand van een plattegrond bepaalt ze waar ze heen moeten.

Ze gaan naar boven met behulp van de roltrap.

In tegenstelling tot Cindy lijken

Nanda en haar oma precies te weten waar ze heen gaan.

Het lijkt wel of Nanda in opdracht van oma zo geheimzinnig doet.

Waar gaan ze toch heen?

② Vul het goede voorzetsel in.

1 op ^t naar ^l

2 op ^e naar ⁱ

3 om ^d aan ^r

4 om ^e over ^k

5 van ⁿ voor ^m

6 voor ^w van ^r

7 bij ^o op ^t

8 tot ^a in ^d

9 om ^a naast ^e

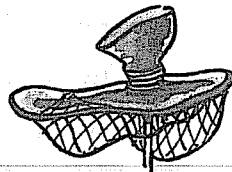
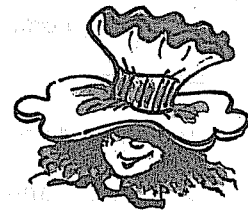
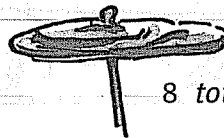
10 om ^j van ^v

11 naar ^e op ^o

12 naar ^d met ^r

13 tot ⁿ naar ^e

14 in ⁿ om ^s

Oma zegt dat ze op zoek is ¹naar een leuk hoedje. Cindy zucht, ze had ²op iets spannenders gehoopt. Nanda's oma zet haar

eerste hoedje op. Het hoedje doet Cindy denken ³aan een theemuts. Daar moet ze stilletjes ⁴om lachen. Nanda's oma haalt

het hoedje ⁵van haar hoofd en zegt tegen Cindy: 'Hier, ik ben er

zeker ⁶van dat dit hoedje je goed staat.' Al gauw zetten Cindy en

Nanda ⁷bij elkaar allerlei hoeden op. Ze kijken ⁸in de spiegel en

moeten giechelen. Ze zijn zo druk dat ze de vrouw die ⁹naast hen

staat niet zien: 'Willen jullie ¹⁰van deze hoedjes afblijven, het is

geen speelgoed!' Cindy en Nanda staren verlegen ¹¹naar de grond

Naam

'Ik ben er uit, deze hoed neem ik!' roept oma ineens en ze stapt tevoorschijn ¹² met haar nieuwe hoed. Nanda, Cindy en de winkeljuffrouw staren ¹³ naar oma. Alledrie barsten ze ¹⁴ in lachen uit.

Wat voor hoedje heeft oma uitgezocht?

Een

l	e	r	e	n
---	---	---	---	---

 hoed met

r	o	d	e
---	---	---	---

v	e	r	e	n
---	---	---	---	---

3 Omcirkel het goede antwoord.

'Nu moet ik gaan,' zegt oma naar de meisjes.

Wat kun je het beste doen met: naar

- a zo laten staan
- b vervangen door: aan
- c vervangen door: tegen**

Ze zoent de meisjes op hun wangen.

Wat kun je het beste doen met: op

- a zo laten staan**
- b vervangen door: tegen
- c vervangen door: over

Na het afscheid loopt oma naar de bus van nummer vijf.

Wat kun je het beste doen met: van

- a weglaten**
- b vervangen door: met
- c vervangen door: op

Ze zwaait nog naar Cindy en Nanda van bij het raam.

Wat kun je het beste doen met: bij

- a zo laten staan
- b vervangen door: door
- c vervangen door: achter**

Cindy geeft toe dat ze eerst opzag tegen het bezoek aan Nanda's oma.

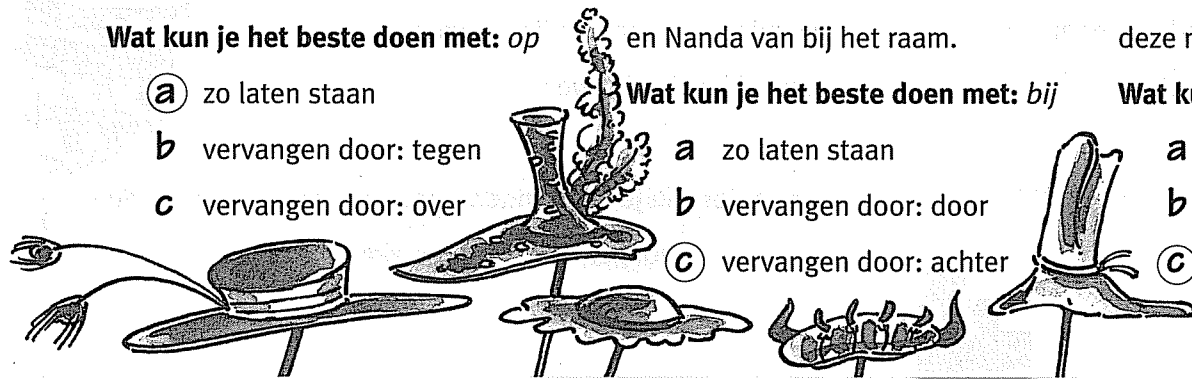
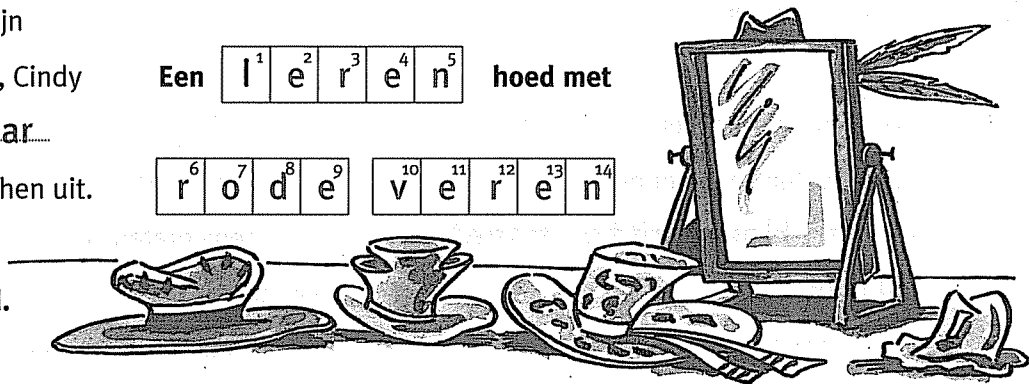
Wat kun je doen met: tegen

- a zo laten staan**
- b vervangen door: naar
- c vervangen door: met

Wat hebben ze genoten door deze middag met deze saaie oma!

Wat kun je met: door

- a zo laten staan
- b vervangen door: op
- c vervangen door: van**

- 1 Ken je Boris en Hakim? Maak er twee losse zinnen van.

Boris en Hakim zitten naast elkaar
en ze praten veel met elkaar.

Boris en Hakim zitten naast
elkaar.

Ze praten veel met elkaar.

Ze kletsen over voetbal,
of ze praten over andere zaken.

Ze kletsen over voetbal.

Ze praten over andere zaken.

Voor de jongens is dat praten leuk,
maar ze storen de anderen er erg mee.

Voor de jongens is dat praten
leuk.

Ze storen de anderen er erg
mee.

- 2 Deze zinnen kun je in twee zinnen splitsen. Zet een streep onder het woord dat dan overbodig is.

Boris en Hakim zitten naast elkaar,
maar de juf is daar niet blij mee.

De jongens praten veel en ze verstoren
daarmee de lessen.

De juf dreigt de jongens een andere plek te
geven, want zo kan het echt niet langer.

Hakim en Boris moeten stil zijn,
of ze worden ver uit elkaar gezet.

De jongens proberen echt stil te zijn
en ze houden hun lippen stijf op elkaar.

Ze krijgen spierpijn in hun lippen,
want ze zijn dit zwijgen niet gewend.

Na vijf minuten gaan hun lippen vanzelf open
en hun geklets begint weer.

De woorden die je hebt onderstreept, noem je voegwoorden.

Ze voegen immers twee zinnen samen.

Naam

3 Splits de zin in tweeën.

Het voegwoord kan dan weg, maar soms moeten er wel andere woorden bij.

Boris: Ik kreeg gisteren een huisdier en ik heb hem Mik genoemd.

Ik kreeg gisteren een huisdier.
Ik heb hem Mik genoemd.

Milan: Ik wil Mik wel een keertje zien, maar wil eerst weten wat voor dier het is.

Ik wil Mik wel een keertje zien.
Ik wil eerst weten wat voor dier het is.

Milan: Is Mik een hond of een kat?

Is Mik een hond?
Is Mik een kat?

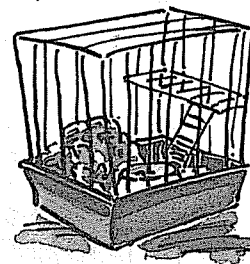
Boris: Ik verklap nu niets, maar straks weet je meer.

Ik verklap nu niets.
Straks weet je meer.

4 Hak de zinnen in twee stukjes. Zet een rondje om het voegwoord.

Krijg je dan twee goede zinnen? Kleur dan de letter.

- h** De juf begint **en** ze vraagt iedereen om zijn boek te pakken.
- e** Boris laat zijn boek vallen **en** bukt zich om dat op te rapen.
- r** Al gauw heeft iedereen zijn boek **en** neemt hoofdstuk 4 voor zich.
- a** Boris ziet iets in het kastje van Hakim **en** Boris stoot Hakim aan.
- t** Iedereen luistert **en** is stil tijdens de les.
- m** Boris zit onder de tafel **en** Hakim kruipt er nu ook onder.
- s** Ze bukken onder de tafel **en** ze fluisteren zachtjes.
- t** Boris heeft een foto van Hakims huisdier gevonden **en** hij probeert te raden wat voor dier het is.
- p** Hij begint ongemerkt steeds harder te praten, **zodat** hij ook de aandacht van de juf trekt.
- e** 'Ik weet het,' roept Boris **en** hij komt tegelijkertijd vanonder de tafel vandaan.
- r** Boris kijkt om zich heen **en** hij is verbaasd dat iedereen naar hem kijkt.
- k** De juf is een beetje boos, **maar** moet er ook om lachen.

Hakim heeft een

h	a	m	s	t	e	r
---	---	---	---	---	---	---

- ① Je kunt steeds twee kleine zinnen van een lange zin maken. Dan houd je één woord over, het *voegwoord*. Streep dat *voegwoord* door in het letterblok.

Boris en Hakim houden een spreekbeurt, want ze zijn aan de beurt. Hakim vertelt over zijn hamster en hij laat plaatjes van hamsters zien. Boris laat foto's van zijn huisdier zien, maar hij vertelt er ook over. De kinderen luisteren geboeid, omdat de jongens levendig vertellen. Iedereen is enthousiast, zodat de jongens na afloop heel tevreden zijn.

De letters die je

over hebt, vormen het huisdier van Boris. Dat is een

c a v i a

m	a	a	r	c
o	m	d	a	t
a	w	a	n	t
z	o	d	a	t
e	n	v	i	a

- ② Hak de zinnen in twee stukjes. Laat daarbij alleen het *voegwoord* weg. Krijg je twee goede zinnen? Kleur dan het vakje.

kn Cavia's komen oorspronkelijk uit Zuid-Amerika en daar waren het huisdieren.

ro De Inca's hielden cavia's als huisdier en speelden er mee.

aa Soms offerden ze cavia's aan de goden, maar ze aten deze diertjes ook wel zelf.

of Later brachten Hollandse zeevaarders cavia's naar Europa en verkochten ze daar.

gd Ze noemden de diertjes Guineese biggetjes, omdat die leken op varkentjes uit Guinee.

di Want ze voeren van Amerika langs het West-Afrikaanse land Guinee en dan naar Holland.

ie Al gauw bleek dat cavia's zich snel voortplanten, want ze krijgen elk jaar tien jongen.

ren Die zijn na twee maanden geslachtsrijp en ze werpen na 70 dagen zelf ook weer jonkies. Dan krijg je er teveel!

Hamsters en cavia's zijn

k n a a g d i e r e n

3 Lees en maak de opdrachten.

1 De spreekbeurt is geslaagd, maar wordt
 2 nog veel geslaagder. Hakim en Boris
 3 halen namelijk hun diertjes tevoorschijn
 4 en zetten die op de tafel voor zich.
 5 Iemand vraagt hoe je kunt zien dat een
 6 dier een knaagdier is. De jongens willen
 7 hun cavia en hamster pakken om die te
 8 laten zien, maar merken dat de diertjes
 9 verdwenen zijn. Iedereen begint
 10 verwoed te zoeken, maar na vijf minuten
 11 zijn ze nog niet gevonden. 'Denk aan wat
 12 er in de spreekbeurt vertelt is,' zegt de
 13 juf, 'ze houden van zaden.' Camil krijgt
 14 een rood hoofd en kijkt gauw in zijn kast-
 15 je. En ja hoor, daar zijn ze! Gezamenlijk
 16 smullen de hamster en cavia van de zon-
 17 nebloempitten die in het kastje van Camil
 18 liggen.

Lees: *De spreekbeurt ... geslaagder.* (r. 1)

Maak van deze zin twee zinnen.

Het woord *maar* wordt overbodig, maar
 welk woord of welke woordgroep ontbreekt er dan?

- ☐ a de spreekbeurt ☐ b de hamsters ☐ c Boris en Hakim

Lees: *Hakim ... zich.* (r. 2 - 4)

Maak van deze zin twee zinnen.

Welk woord of woordgroep ontbreekt?

- ☐ a hun diertjes ☐ b tevoorschijn ☒ c Hakim en Boris

Lees: *Iedereen ... gevonden.* (r. 9 - 11)

Maak van deze zin twee zinnen.

Welk woord is dan overbodig?

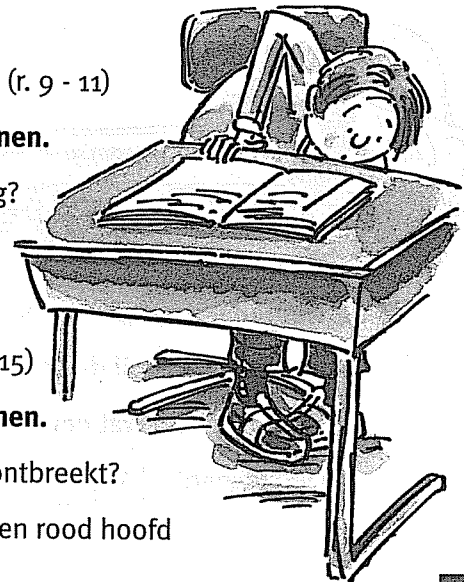
maar.....

Lees: *Camil ... kastje.* (r. 13 - 15)

Maak van deze zin twee zinnen.

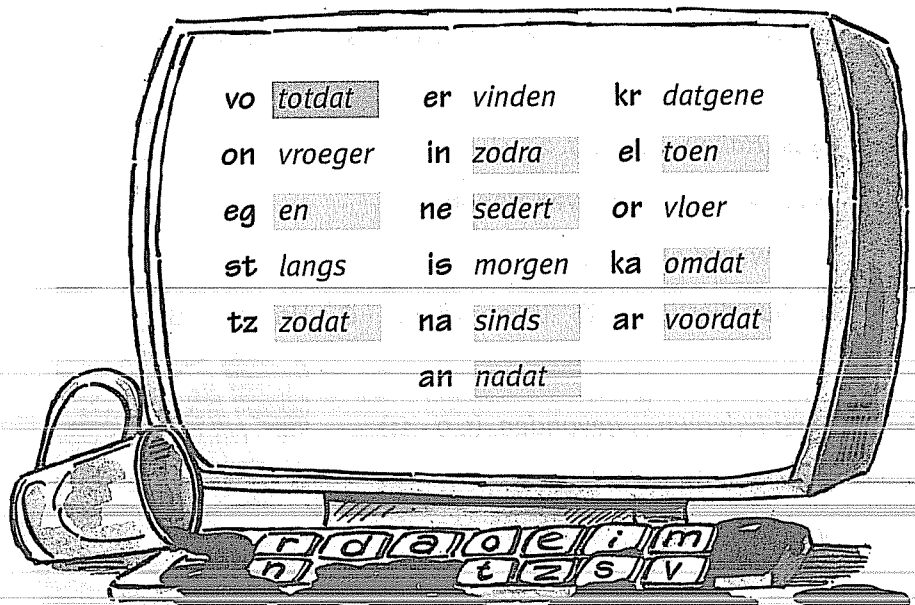
Welk woord of woordgroep ontbreekt?

- ☒ a Camil ☐ b krijgt ☐ c een rood hoofd

- ① Meneer Schijf is gek op computeren. Maar laatst liet hij een bekertje koffie over zijn machine vallen en nu doen nog maar een paar letters het. Kleur de woorden die hij kan maken met de letters die het doen.

De woorden die je gevonden hebt, zijn voegwoorden.

Zet de letters die bij de gekleurde woorden horen achter elkaar en je weet wat een voegwoord doet.

Een voegwoord

v o e g t

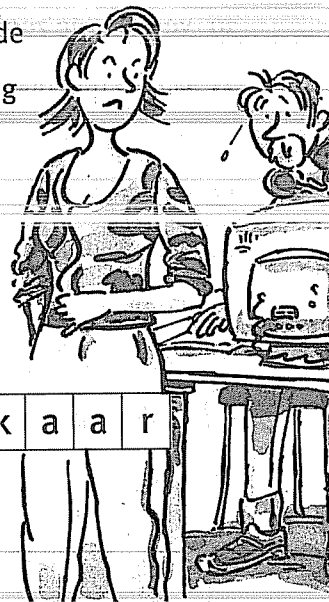
z i n n e n

a a n

e l k a a r

- ② Herken je de voegwoorden in het volgende stuk? Geef deze 6 een kleurtje.

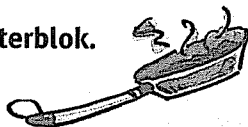
Mevrouw Schijf is verdrietig, omdat haar man zo vreemd doet. Meneer Schijf gaat achter zijn computer zitten, zodra hij thuiskomt van zijn werk. Vroeger praatte meneer Schijf met zijn vrouw, nadat hij zijn jas had opgehangen. Nu hangt hij zijn jas niet eens meer op, omdat hij daar geen tijd mee wil kwijtraken. Na een kwartier heeft meneer Schijf het warm, zodat hij dan klaagt dat de verwarming te hoog staat. Ja, er is veel veranderd sinds meneer Schijf een computer heeft.

Naam

3 Vul het goede voegwoord maar in.

Zet de letters in het letterblok.

Meneer Schijf start de computer op, terwijl (¹ o terwijl ^r zodat ^t totdat) hij wat te eten maakt. Al gauw is hij zijn eten vergeten, omdat (² o totdat ^s hoewel ^m omdat) hij verdiept is in een nieuw spel. In dat spel moet hij brandjes blussen alsof (³ a dan ^e alsof ^f wanneer) hij zelf brandweerman is. De rook op het scherm is zo echt, dat (⁴ k sinds ^l dat ^e nadat) zijn ogen ervan prikken. Hij krijgt pas door dat er echt rook is, als (⁵ e als ⁿ aangezien ^u voordat) hij het beeldscherm nauwelijks kan zien. Gauw zet hij de ramen open en (⁶ t en ^d of ⁿ terwijl) ziet pas daarna zijn zwartgeblakerde eten in de pan.

Hij bakte een

o ¹	m ²	e ³	l ⁴	e ⁵	t ⁶
----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

4 Vul de goede voegwoorden in.

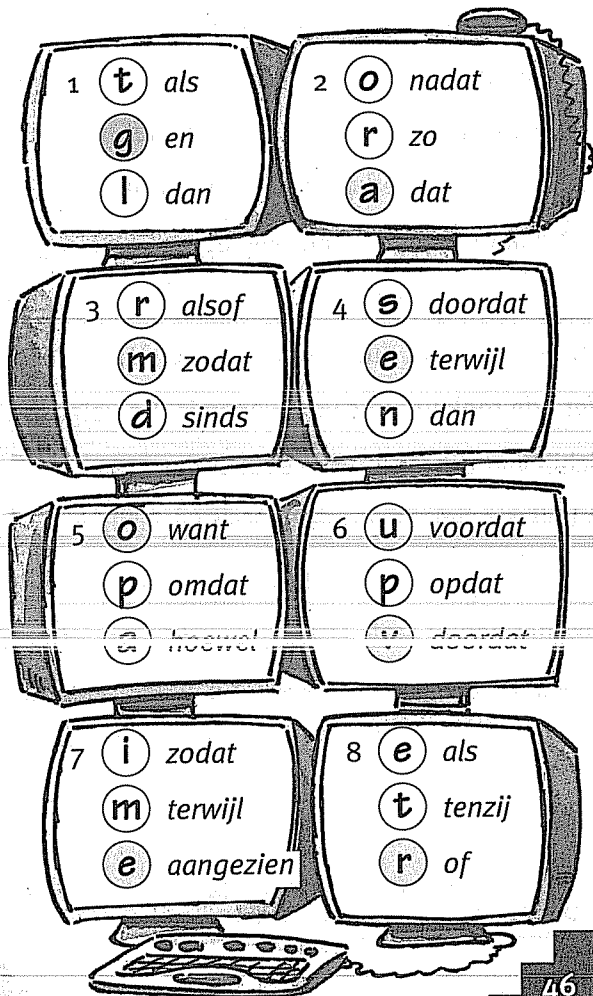
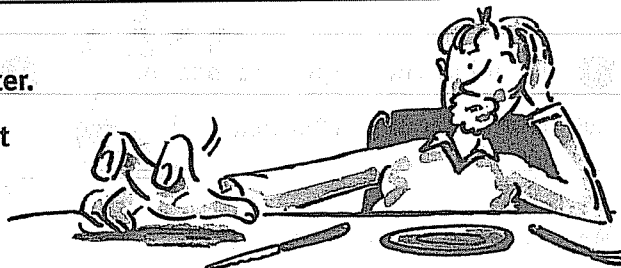
De volgende keer zet meneer Schijf de wekker, zodat (¹ r zodat ^v doordat) hij op tijd gewaarschuwd wordt. Hij vertrouwt erop dat het nu goed gaat, mits (² a zodra ^o mits) de wekker afloopt. De rook verspreidt zich al gauw in het huis en (³ p terwijl ^o en) meneer Schijf merkt niets. Hij hoort de wekker niet, omdat (⁴ k omdat ^e sedert) het gepiep lijkt op het geluid van zijn computer. De rook wordt pas opgemerkt, als (⁵ m als ^s want) zijn vrouw thuiskomt. Het duurt een hele tijd, voordat (⁶ a nadat ^e voordat) de rook uit huis verdwenen is. De volgende dag krijgt meneer Schijf van zijn vrouw een cadeautje, hoewel (⁷ l hoewel ^m toen) hij pas jarig is geweest. Meneer Schijf is blij, omdat (⁸ t sinds ^d omdat) hij na zijn stommiteiten niet zo iets had verwacht. Hij rukt het papier eraf, terwijl (⁹ r nadat ^e terwijl) hij het pakje in handen heeft. Meneer Schijf kijkt beduusd naar het cadeautje, nadat (¹⁰ d terwijl ^r nadat) hij het heeft opengemaakt.

Het is een

r ¹	o ²	o ³	k ⁴	m ⁵	e ⁶	l ⁷	d ⁸	e ⁹	r ¹⁰
----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	-----------------

1 Meneer Schijf speelt steeds spelletjes op zijn computer.

Vul in het blokje in welk woord in plaats van de piep moet staan. Kies steeds uit de woorden en kleur het rondje.

‘Aan tafel!’ roept mevrouw Schijf. Meneer Schijf zucht ¹ **piep** doet zijn computer uit. Hij heeft zolang spelletjes gespeeld ² **piep** zijn vingers nog natrillen. Zijn vingers tikken op het tafelblad, ³ **piep** het lijkt alsof hij heel ongeduldig is. ‘Ja, ja, het eten staat zo op tafel,’ moppert zijn vrouw, ⁴ **piep** ze de pan op tafel zet.

Meneer Schijf kijkt blij, ⁵ **piep** ze eten doperwtjes en die lust hij graag. Hij moet aan zijn computerspelletje denken, ⁶ **piep** de erwtjes op zijn bord hem doen denken aan de balletjes die hij net moest oprapen. Meneer Schijf piept bij elk erwtje dat hij eet, ⁷ **piep** dat in het spelletje ook gebeurt. Zijn vrouw kijkt hem verbaasd aan. Het lijkt wel ⁸ **piep** haar man steeds kinderachtiger wordt. Gelukkig houdt het gepiep op als de erwtjes op zijn.

Meneer Schijf lacht en zegt

¹ g	² a	³ m	⁴ e	⁵ o	⁶ v	⁷ e	⁸ r
----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Vul de letters die je gevonden hebt in.

- ② Welk voegwoord past niet in de zin?
Zet daar een streepje onder.

Meneer Schijf zit
achter zijn computer
wanneer/dan/als de
stroom uitvalt.

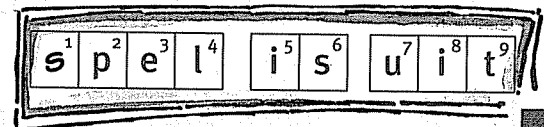
Hij moppert, zodat/omdat/aangezien hij
net een berichtje verstuurde aan zijn
buurman. Hij wilde een trucje weten
opdat/zodat/voordat hij zijn nieuwe spel
zou kunnen uitspelen. Hij tikt ongeduldig
met zijn vingers op zijn bureau, zodat/
zolang/terwijl hij moet wachten.
Zijn vrouw wordt er zenuwachtig van
en/zodat/maar vraagt wat er aan de hand
is. Ze moet lachen, terwijl/toen/als meneer
Schijf dat vertelt. 'Je zou ook even naar
hem toe kunnen lopen, mits/als/hoewel
het je niet te ver is naar de burenen!'

- ③ Kies maar en zet de letters in het letterblok.

De bel gaat en (^{1 s} en ^a opdat) mevrouw Schijf staat op om open
te doen voor het bezoek. 'Doe je je computer uit of (^{2 a} wanneer
^p of ^t tenzij) blijf je daar zitten?' vraagt ze aan haar man. Meneer
Schijf antwoordt: 'Ik wil de computer wel uitzetten, maar
(^{3 e} maar ^{ij} mits ^p hoewel) ik wil dit spel wel eerst uitspelen.
Misschien kunnen jullie bij de computer komen zitten, want
(^{4 l} want ^m terwijl) dan kan ik tegelijk praten en mijn spelletje
spelen.' Mevrouw Schijf wordt boos, omdat (^{5 i} omdat
^m doordat) dit al de zoveelste keer is. 'Je was veel gezelliger,
toen (^{6 s} toen ^r sinds) je nog geen computer had!' zegt ze
kwaad. Bij het volgende bezoek vraagt ze niet eens meer aan meneer
Schijf of hij erbij komt zitten, want (^{7 o} hoewel ^u want) ze
kent zijn antwoord toch al. 'Ik wil ook koffie en een koekje,' roept hij
ineens, nadat (^{8 i} nadat ^l toen) hij de computer uit heeft gezet.
Dat is niet meer gebeurd, sinds (^{9 t} sinds ^u zolang) hij het
nieuwe computerspelletje ontdekt heeft.

Wat is er gebeurd? Zijn

1 Kies het goede woord en vul het in.

Milan loopt naar school.

Hij heeft een bal bij zich en schopt

ertegen (ertegen/erop/eraan). Hij

treuzelt bij het sportveld waarlangs

(waarin/waarmee/waarlangs) hij loopt.

Hij denkt aan de sportdag waarop

(waartegen/waarom/waarop) hij zich

enorm verheugt. Vorig jaar was het ook

zo'n fijne dag. Al schoppend tegen de bal,

denkt hij eraan (erover/erachter/eraan)

terug. In de verte hoort hij de schoolbel.

Hij schrikt ervan (ermee/ervan/erop).

Snel pakt hij de bal in zijn handen en rent

in de richting van de school.

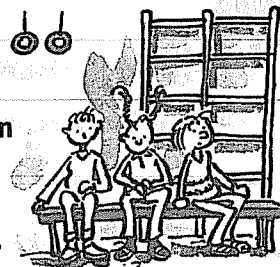

2 De schuingedrukte zinnen hieronder

betekenen steeds hetzelfde, maar de ene zin

is langer dan de andere. In beide zinnen

moet hetzelfde voorzetsel ingevuld worden.

Milan rent de hoek om. Te laat!

Het schoolplein is leeg.

Alle kinderen zijn al naar binnen.

De deur staat nog op een kier.

Milan glipt door de kier.

Milan glipt er door

Nu vlug naar zijn klas!

Vlug loopt hij naar zijn klas.

Vlug loopt hij er naar toe.

Maar die is leeg! Er is wel een

schilder die zijn ladder neerzet.

Deze klimt op de ladder.

Deze klimt er op

De schilder zegt: 'Jouw groep

zit vandaag in de gymzaal.'

Ga maar snel naar de gymzaal.

Ga maar snel er naar toe.

Met een rood hoofd komt Milan

aan. De meester gebaart naar

zijn klasgenoten.

'Ga vlug bij je klasgenoten zitten.'

'Ga maar vlug er bij zitten.'

'Gelukkig kom je nooit te laat.'

'Daarom zal ik over je late

aankomst zwijgen.'

'Daarom zal ik er over zwijgen'

3 Vul het goede woord in. Zet de letters in het letterblok.

In de gymzaal staan lage banken, waarop (^{1 d} waarvan ^t waarop) de kinderen gaan zitten. Ze vragen zich af waaraan (^{2 e} waaraan ^l waarna) ze straks moeten werken. Er is geen tafel te zien. Sommigen leggen hun jas op de grond en gaan erop (^{3 o} erover ^v erop) zitten. Ze gebruiken de bank als tafel waarop (^{4 p} waarover ^e waarop) ze hun spullen leggen. Het wordt een rommelige boel, waarover (^{5 r} waarover ^a waarvan) de meester niet tevreden is. Hij wil de tafels en stoelen uit de klas halen en vraagt de kinderen daarmee (^{6 u} daarmee ⁿ daarvan) te helpen. Even later zijn die binnen en kunnen de kinderen eraan (^{7 i} eraan ^l erop) gaan zitten. Dit wordt een gezellige dag, waarop (^{8 s} waarin ^t waarop) de kinderen zich echt verheugen. Maar de meester ziet erop (^{9 i} eraan ^e erop) toe dat de tafels op de goede plek komen. Voor één keer een groot lokaal. Daarvan (^{10 h} Daarop ^e Daarvan) moet hij gebruik maken! De meester is tevreden, maar de kinderen zitten erbij (^{11 e} ermee ⁿ erbij) met een sip gezicht.

Ze denken, we zitten

t ¹	e ²	v ³	e ⁴	r ⁵	u ⁶	i ⁷	t ⁸	e ⁹	e ¹⁰	n ¹¹
----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	-----------------	-----------------

4 Wat zoeken ze? Vul dat maar in.

Ik zoek een pen, waarmee ik kan schrijven.

Ik zoek een boek, waarin ik kan lezen.

Ik zoek een klasgenoot, waarmee ik kan werken.

Ik zoek papier, waarop ik kan tekenen.

Ik zoek een computer, waarop ik kan werken.

① Iedereen is aan het werk. Doe maar mee en zet de goede letters in het letterblok. Vul het goede woord in.

- 1 Op de grond liggen allemaal jassen. Milan struikelt erover als hij naar de meester loopt.
- 2 'Wat een troep,' zegt Milan terwijl hij ernaar wijst. De meester zucht en kijkt naar Milans schoenzolen.
- 3 Daaronder zit modder die bij elke stap een afdruk achterlaat. De meester zegt: 'Breng allemaal je jas naar
- 4 de kledkamer.' Daarmee is iedereen het eens. Daar trekken ze ook hun schoenen uit. Ook Milan.
- 5 Hij is in gedachten verzonken en zoekt een vrij haakje. Zijn jas en ook zijn broek, trui en shirt hangt hij eraan.
- 6 Hij hoort gegiechel en draait zich om. Alle aandacht is op hem gericht. Tot zijn schrik merkt Milan dat hij de enige is die zich uit heeft gekleed. Zijn gedachten waren er duidelijk niet bij. Waarvan zat Milan te denken?

1 k erlangs g erover u erop

2 r ermee s eraan y ernaar

3 t daarvoor e daarin m daaronder

4 l daarmee v daarin n daartegen

5 f ervan e eraan i erna

6 d waarna s waaraan k waarmee

② Milan kleedt zich snel aan. Wat doet iedereen? Kies uit:

waarvan - waarmee - waarin - waarover - waarbij - waarop

Milan leest het hoofdstuk, waarover hij morgen een toets krijgt.

Esther gebruikt een vulpen, waarmee ze netjes kan schrijven.

Kasper leest een boek, waarin hij helemaal opgaat.

Niels maakt een oefening, waarbij hij niet gestoord wil worden.

Dorien krijgt een rekenopgave, waarop ze zich vol overgave stort.

Ze krijgen een hoeveelheid werk af, waarvan de meester versted staat. Als beloning gaan ze gymmen.

3 Wat kun je het beste doen met de onderstreepte woorden? Kleur het rondje voor het goede antwoord.

Aangezien iedereen erdoor¹ overtuigd is dat het niet lekker gymmen is met al die tafeltjes, worden die snel verhuisd. Tijdens de verhuizing zorgt de meester ervoor² dat er allerlei toestellen in de zaal klaarstaan. Al gauw is iedereen druk bezig. De meester krijgt ook zin om sportief te doen. Hij kijkt eens naar de bok. En op een ongezien moment probeert hij met een sierlijke sprong erover³ te komen. Helaas... de sprong van de meester lijkt meer op een noodlanding, waarmee⁴ hij de bok met zich meetrekt. Even wordt er smakelijk gelachen en dan trekken de sportievelingen de beduusde meester overeind, waarover⁵ er niet meer over zijn rare bokkensprong wordt gesproken.

De meester maakte een rare

s	p ¹	r ²	o ³	n ⁴	g ⁵
---	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

1 Wat kun je het beste doen met erdoor?

- ☐ b zo laten staan
- ☐ d vervangen door: ermee
- ☐ p vervangen door: ervan

2 Wat kun je het beste doen met ervoor?

- ☐ r zo laten staan
- ☐ n vervangen door: ervan
- ☐ o vervangen door: erover

3 Wat kun je het beste doen met erover?

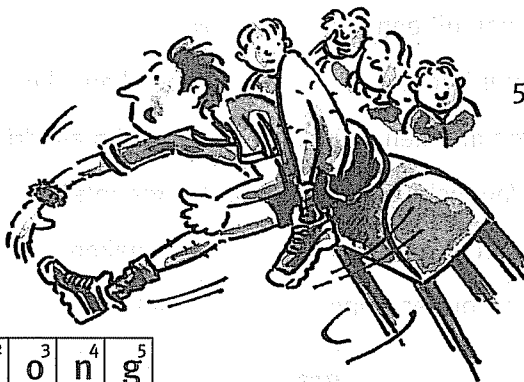
- ☐ o zo laten staan
- ☐ g vervangen door: erlangs
- ☐ s vervangen door: erachter

4 Wat kun je het beste doen met waarmee?

- ☐ p zo laten staan
- ☐ n vervangen door: waarbij
- ☐ u vervangen door: waarvan

5 Wat kun je het beste doen met waarover?

- ☐ n zo laten staan
- ☐ d vervangen door: waarvoor
- ☐ g vervangen door: waarna

- ① Kasper houdt veel van koken. Soms droomt hij er zelfs van. Vannacht had hij wel een heel wonderlijke droom.

Onderstreep de 7 woorden die niet passen.

Ik kook. Ik houd me aan de werktekening uit het kookboek. Eerst zaag ik wat uien op de werkbank. Daarna smelt ik wat boter in de koekenpan en doe daar de uisnippers bij. Dan vijl ik peperkorrels en strooi een handvol peper en zout over de uien. Daarna nog wat bonen uit een glazen kistje erbij. Het vuur hoog.

En vervolgens even roeren met een troffel. Al gauw lijkt alles gaar. Voorzichtig schep ik wat op een plankje en proef even. Bah, wat vies! Veel te veel zout en peper! Dit is een nachtmerrie!

- ② De vreemde zaken horen bij elkaar. Waarbij? Beantwoordt de vragen en zet de letters in het letterblok.

- 1 Een rasp, een pollepel en een mixer zijn

① keukengerei

k pannen

s bestek

a servies

- 2 Welk woord

past er niet bij?

① rasp

t vork

l lepel

a mes

- 3 Peper, kaneel en

kerrie zijn alledrie

u groenten

r smaken

e lekkers

① specerijen

- 4 Een boormachine, een mixer en een televisie

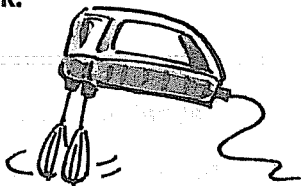
zijn alledrie

① apparaten

s machines

t meubelen

a middelen

- 5 Welk woord hoort

er niet bij?

j olie

r peper

① pannenkoek

d zout

- 6 Welk woord hoort

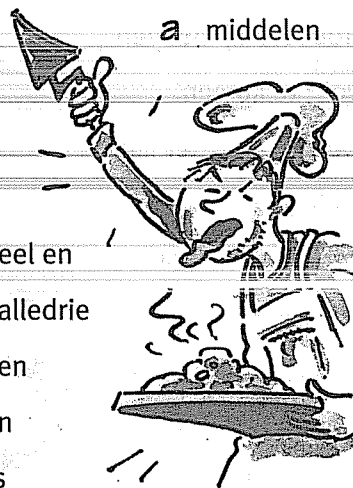
er niet bij?

① brief

n recept

t handleiding

s gebruiksaanwijzing

Kasper is

t ¹	i ²	m ³	m ⁴	e ⁵	r ⁶	m	a	n
----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	---	---	---

③ Kasper droomde heel vreemd. Wat had hij 'moeten' dromen? Vul maar in en kies uit:

lepel - aanrecht - snijden - bordje - raspen - potje - recept

werktekening recept zagen snijden

werkbank aanrecht vijlen raspen

troffel lepel

kistje potje

plankje bordje

④ De onderstreepte woorden kunnen beter vervangen worden. Je kunt kiezen uit:

^o nachtmerrie

^p stapt

^b in de war

^s rustig worden

^a aangekomen

^a slaapkamer

^t bereiden

^l sloft

^r van zich afzetten

^t slaat

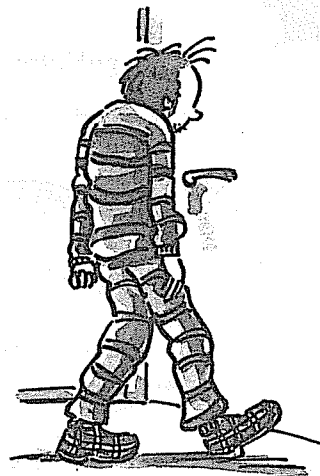
Kasper is ¹ van de kaart door de nachtmerrie. Hij kan zijn ² beangstigende droom maar niet ³ kwijtraken.

Na zo'n droom kan Kasper maar van een ding ⁴ ontspannen.

Hij ⁵ legt de dekens weg en ⁶ loopt uit bed. Op zijn pantoffels ⁷ slentert hij de ⁸ slaapruimte uit.

Al gauw is hij ⁹ gearriveerd waar hij wil zijn. Kasper pakt zijn pan en begint met het ¹⁰ klaarmaken van zijn lievelingskostje.

Moe, een beetje misselijk, maar weer helemaal rustig kruipt Kasper na een tijdje weer lekker onder de wol.

1 in de war

2 nachtmerrie

3 van zich afzetten

4 rustig worden

5 slaat

6 stapt

7 sloft

8 slaapkamer

9 aangekomen

10 bereiden

Kaspers lievelingskostje is

b ¹	o ²	r ³	s ⁴	t ⁵	p ⁶	l ⁷	a ⁸	a ⁹	t ¹⁰
----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	-----------------

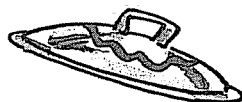
① Het gekletter van potten en pannen klinkt Kasper als muziek in de oren. Welk keukengerei gebruikt hij? Schrijf dat maar op.

houten lepel

zilveren bord

tinnen deksel

kunststof snijplank

porseleinen bakje

koperen koekenpan

ivoren soeplepel

glazen ovenschaal

aluminium vergiel

chromen afvalbak

roestvrijstalen pan

② Vul de bijvoeglijke naamwoorden maar in.

Kies uit:

^v metalen - ^k roestvrijstalen - ^e katoenen -
^r plastic - ^{ij} leren - ^r glazen - ^u blikken -
^e porseleinen - ^k wollen - ^l houten - ^k stenen

Zodra Kasper begint, zetten de burens zich schrap. De buurman zet zijn ¹ metalen brilletje stevig op zijn neus en de buurvrouw houdt haar ² porseleinen servies uit China in bedwang. Alles begint te trillen door Kaspers lawaai. De burens doen ³ plastic oordopjes in. De ⁴ glazen ruitjes van de vitrinekast trillen en de ⁵ blikken koektrommel rammelt tegen de koffiemokken. Opeens kan de buurman er niet meer tegen. Hij slaat zijn ⁶ wollen sjaal om en rent over het ⁷ stenen pad naar Kasper om zich te gaan beklagen. De buurvrouw kijkt hem na vanachter de ⁸ katoenen vitrage. Niet veel later komt buurman al weer terug, terwijl hij zijn

lippen afdrukt en mompelt: 'Overheerlijk!

Verrukkelijk!' Hij slaat de ⁹ **houten**

voordeur achter zich dicht en ploft op de

¹⁰ **leren** bank. 'Vanaf nu gaat het

anders,' zegt hij. 'Voortaan maken wij

tijdens het koken ook lawaai met onze

¹¹ **roestvrijstalen** pannen.'

Zijn vrouw kijkt hem vol verbazing aan.

Wat is er gebeurd?

Het eten van Kasper was

v ¹	e ²	r ³	r ⁴	u ⁵	k ⁶	k ⁷	e ⁸	l ⁹	ij ¹⁰	k ¹¹
----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	------------------	-----------------

boel lawaai. Hij danst en hij schreeuwt, hij trommelt en hij stampet. Eindelijk is het eten klaar. En dan opeens is het De buurman prikt ... met zijn vork in het voedsel.

Hij proeft. Teleurgesteld legt hij zijn vork neer en zucht: 'Het lawaai van de pannen

heeft ons niets geholpen!' Zijn vrouw bloost: 'Maar hoe bereidt

Kasper dan dat heerlijke eten?' Nu begrijpt Kasper de vreemde

... voorstelling. Hij loopt naar de buuren en doet een ... : zij

gedogen het lawaai van Kasper en hij zal hen dan

geregeld trakteren op een heerlijke ... uit zijn keuken.

3 Welke woorden ontbreken er? Kleur die en de letters ervoor.

De volgende middag wordt Kasper

opgeschrikt door een luid ... van

pannen. Het komt uit de keuken van

zijn buuren. Door het keukenraam ziet

Kasper een vreemd De buurvrouw

roert in een grote pan, terwijl haar

man om haar heen danst. In zijn ene

hand heeft hij een pollepel en in zijn

andere een deksel. Op zijn hoofd

heeft hij een pan. Zo ... hij een hele-

m *verwachtigvol*

y *produceert*

d *gebonk*

f *apparaat*

s *tafereel*

t *maaltijd*

a *doet*

e *doodstil*

r *voorstel*

o *dosis*

t *herrie*

i *gekleetter*

l *dans*

e *voorstelling*

Lees van boven naar beneden.

Kaspers geheim is een

m	y	s	t	e	r	i	e
---	---	---	---	---	---	---	---

① Zoek steeds de tegenstelling bij het onderstreepte woord.

Bas en Roos werken allebei in het circus en hebben geen tijd om te luieren. In het circus treden ze apart van elkaar op, maar buiten de voorstellingen om doen ze veel samen. Het publiek moet vaak hard lachen als ze Bas en Roos samen buiten het circus zien, soms zelfs zo hard dat het lijkt of ze huilen. Buitenstaanders zien dan ook vooral de verschillen, terwijl bekenden van Roos en Bas weten dat ze veel overeenkomsten hebben. Zo komt het dat je na de voorstelling slanke, elegante Roos en gezette, lompe Bas gearmd de circustent ziet uitlopen en hun woonwagen binnengaan.

<u>werken</u>	<u>luieren</u>
<u>overeenkomsten</u>	<u>verschillen</u>
<u>slanke</u>	<u>dikke, gezette</u>
<u>elegante</u>	<u>lompe</u>
<u>buitenstaanders</u>	<u>bekenden</u>
<u>apart</u>	<u>samen</u>
<u>uitlopen</u>	<u>binnengaan</u>
<u>lachen</u>	<u>huilen</u>

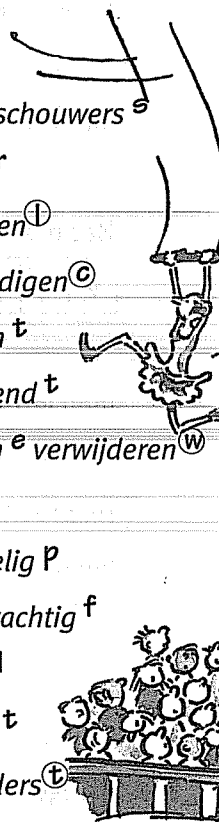

② Hieronder zie je steeds twee synoniemen en één woord wat daarvan de tegenstelling is

Omcirkel de letter voor de tegenstelling.

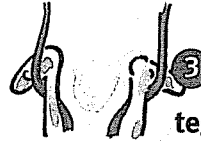
Zet ze ook in het letterblok hiernaast en je weet waarom het publiek vindt dat Bas en Roos niet bij elkaar passen.

- 1 artiesten ^c publiek ^e toeschouwers ^s
- 2 eerlijk ^a oneerlijk ^o vals ^r
- 3 spreken ^a praten ⁱ zwijgen ⁱ
- 4 beginnen ^g starten ^s eindigen ^c
- 5 raar ^c normaal ⁿ gewoon ^t
- 6 kameraad ^w vijand ^r vriend ^t
- 7 vastmaken ^m bevestigen ^e verwijderen ^w
- 8 eeuwig ^e altijd ⁱ nooit ^c
- 9 netjes ⁿ slordig ^d rommelig ^p
- 10 nerveus ^o kalm ^b zenuwachtig ^f
- 11 vrolijk ⁿ verdrietig ^a blij ⁱ
- 12 lachen ^a huilen ^u wenen ^t
- 13 eender ⁿ hetzelfde ^d anders ^t

Bas is

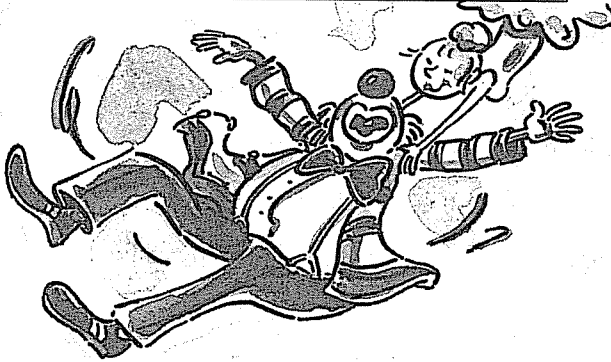
c ¹	l ³	o ⁵	w ⁷	n ⁹
----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

3 Niets blijft altijd hetzelfde. Gelukkig maar. Schrijf de tegenstellingen in de tekst. De medeklinkers staan er al.

en Roos is

a ²	c ⁴	r ⁶	o ⁸	b ¹⁰	a ¹¹	a ¹²	t ¹³
----------------	----------------	----------------	----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------

Vroeger waren Bas en Roos geen vrienden, tegenwoordig (tgnwrdg) is dat heel anders. Toen kraakten ze elkaar af, terwijl ze elkaar nu ophemelen (phmln). Nadat alles heel lang hetzelfde was gebleven, veranderde (vrndrd) de vijandigheid op een dag in vriendschap (vrndschrp). Nu vertel ik wat er toen (tn) is gebeurd. Op een ochtend zwaaide Roos boven in de nok van de tent door de lucht terwijl Bas beneden (bndn) stond. Roos

hing ondersteboven aan een rekstok en probeerde al zwaaiend rechttop (rchtp) te gaan staan. De eerste keer lukte het niet en was ze teleurgesteld, maar even later lukte het en was ze reuze trots (trts) op haar prestatie. Ze was serieus aan het werk en probeerde zich te concentreren, ondertussen maakte Bas grapjes (grpjs) en wilde hij Roos afleiden (fldn). 'Niemand kan zo serieus kijken als jij, Roos!' riep Bas naar boven, 'maar iedereen (iedrn) kan aan zo'n stok zwaaien.' Roos zwaaide heen en terug (trg) en maakte een paar salto's, alsof ze niets gehoord had. Ineens kwam Roos van ver weg heel dichtbij (dchtbj) Bas. Bas probeerde weg te duiken, maar hij was te laat. Net stond Bas nog op de grond, nu zwaaide hij door de lucht (lcht). Roos hield hem vast, maar omdat Bas zo tegenspartelde moest ze wel loslaten (lsltn). Het was heel gevaarlijk, maar gelukkig viel Bas veilig (vlg) in het net. Sindsdien begreep Bas dat acrobaat zijn wel eenvoudig lijkt, maar heel ingewikkeld (ingwkkld) is.

1 Hieronder staat steeds het verkeerde woord.

Zoek de tegenstelling en kleur die.

‘Wat een ¹geluk, nog ²minder zieken,’ zucht de directeur als hij hoort dat de schotelacrobaat ³beter is geworden. ‘Zo kunnen we ⁴veel voorstellingen geven. We moeten nu toch een ⁵probleem gaan bedenken.’ Roos stapt naar ⁶achteren en zegt dat ze wil helpen. ⁷Vanmorgen zal zij de bordenact van Bo opvoeren. Maar dan moet zij eerst oefenen. ⁸Kalm zet ze een schotel op het puntje van een ⁹lange stok en geeft een zwiep. Dat gaat ¹⁰goed. Het bord spat in duizend stukken uit elkaar op de grond.

- 1 gezond th pech el
- 2 meer ge weinig pr
- 3 ziek uk gezond en
- 4 minder ka weinig sc
- 5 oplossing en vervelend rs
- 6 onder ir voren rv
- 7 vanochtend ui vanavond ng
- 8 zenuwachtig en rustig ch
- 9 lage og korte br
- 10 fout he prima ra

‘Beter kan het niet gaan,’ glimlacht Bas als hij de bezem pakt, ‘want

s⁴ c h¹⁰ e r⁶ v e⁸ n

b⁹ r e⁵ n g e² n⁷

g e¹ l u³ k

2 Gaat het goed?

- 1 Die avond is Roos heel zenuwachtig als ze de schotelact op moet voeren. Ze
- 2 zet de eerste schotel op de stok en laat hem los. Ze heeft geluk, deze schotel
- 3 blijft op de stok draaien en de volgende ook. Het publiek applaudisseert, dit
- 4 leidt Roos af. En dan gaat het fout. De eerste schotel zeilt naar beneden. Maar
- 5 nog voordat de schotel de grond raakt, glijdt Bas over de grond om hem op te

6 vangen. Telkens als een schotel dreigt kapot te vallen, werpt Bas zich op als
7 beschermengel. Nooit gaat er een bord verloren. Hoe meer schotels vallen, hoe
8 meer het publiek moet lachen en de voorstelling is dan ook een groot succes.

(r. 1) Lees: Die avond ... voeren.

- 1 **Het tegenovergestelde van avond is**
e middag a nacht **(b)** ochtend
- 2 **Het tegenovergestelde van zenuwachtig is**
a nerveus **(o)** kalm n druk

(r. 1 - 2) Lees: Ze zet ... los.

- 3 **Het tegenovergestelde van loslaten is**
r vallen **(n)** vasthouden t grijpen
- 4 **Het tegenovergestelde van eerste is**
(t) laatste s achterste o voorste

(r. 2 - 3) Lees: Ze heeft ... ook.

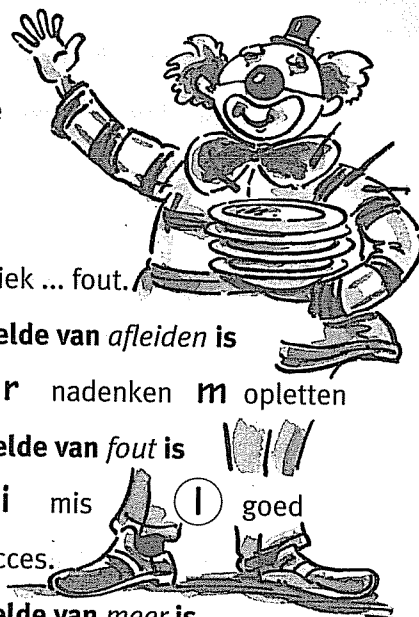
- 5 **Het tegenovergestelde van geluk is**
i verdriet k blij **(e)** pech
- 6 **Het tegenovergestelde van volgende is**
e tweede **(n)** vorige m komende

(r. 3 - 4) Lees: Het publiek ... fout.

- 7 **Het tegenovergestelde van afleiden is**
(b) concentreren r nadenken m opletten
- 8 **Het tegenovergestelde van fout is**
e verkeerd i mis **(l)** goed

(r. 7 - 8) Lees: Hoe ... succes.

- 9 **Het tegenovergestelde van meer is**
(a) minder d meest h weinig
- 10 **Het tegenovergestelde van lachen is**
s schateren o treuren **(u)** huilen
- 11 **Het tegenovergestelde van succes is**
k overwinning **(w)** mislukking t verdriet

Bas is nu niet blij. Hij is door zijn optreden

b¹ o² n³ t⁴ e⁵ n⁶ b⁷ l⁸ a⁹ u¹⁰ w¹¹

① Hajin is een Chinees meisje, ze is nog niet zo lang in Nederland. Daarom begrijpt ze niet alles wat ze hoort.

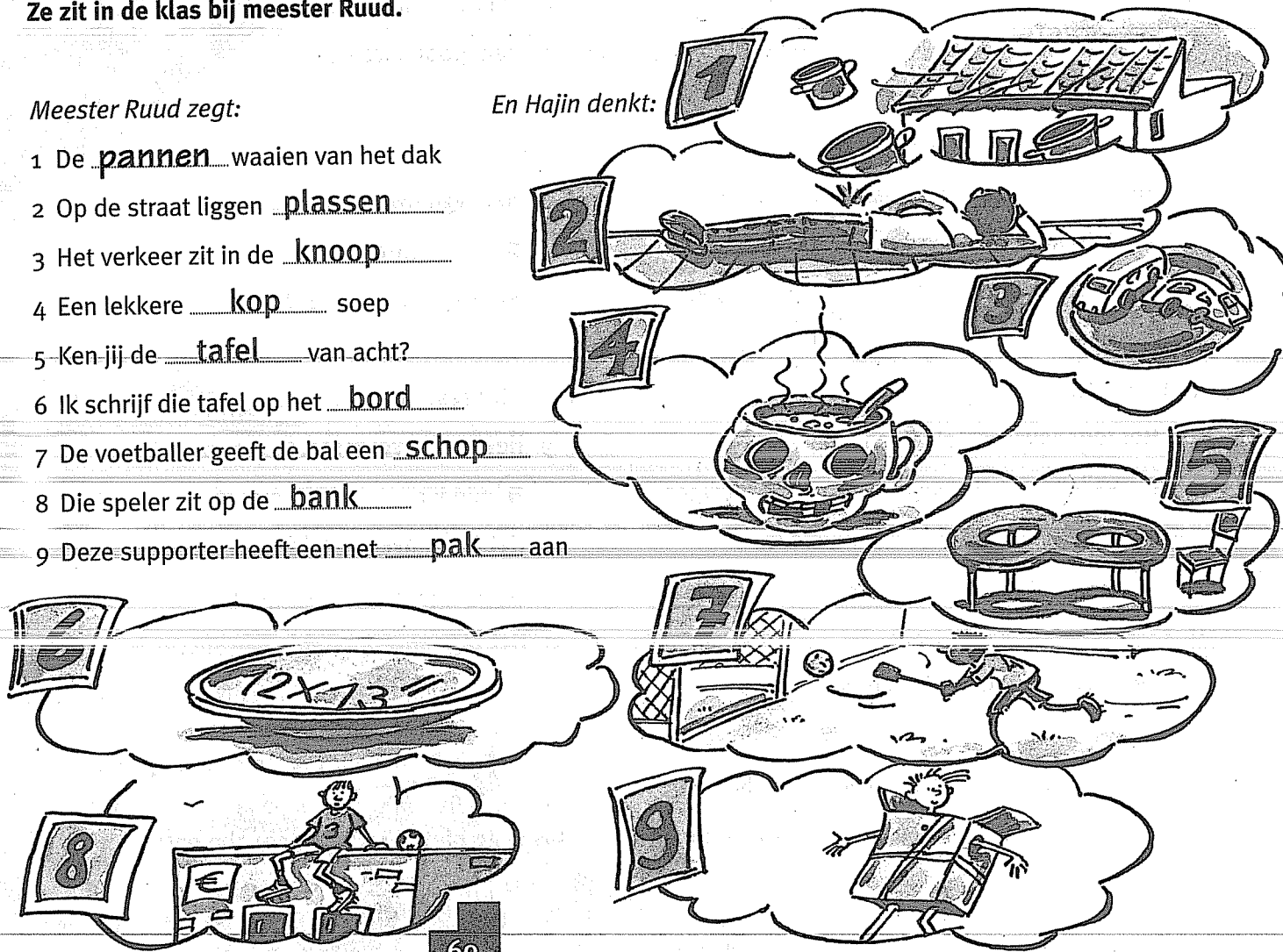

Ze zit in de klas bij meester Ruud.

Meester Ruud zegt:

- 1 De pannen waaien van het dak
- 2 Op de straat liggen plassen
- 3 Het verkeer zit in de knoop
- 4 Een lekkere kop soep
- 5 Ken jij de tafel van acht?
- 6 Ik schrijf die tafel op het bord
- 7 De voetballer geeft de bal een schop
- 8 Die speler zit op de bank
- 9 Deze supporter heeft een net pak aan

En Hajin denkt:

② Meester Ruud zegt, dat hetzelfde woord verschillende betekenissen kan hebben. Ga dat na en je weet wat

Koen is. Een

p ¹	e ²	s ³	t ⁴	k ⁵	o ⁶	p ⁷
----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Een schop is een trap, maar ook een ...

Scheuren zitten in je kleren, maar het is ook hard ...

Een tong zit in je mond en een tong is een soort ...

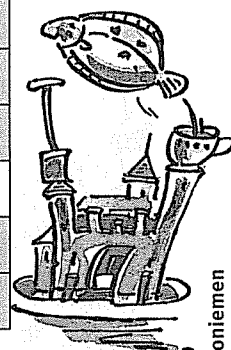
Een koper koopt iets en koper is ook een soort ...

Een slot zit op je fiets en een slot is ook een ...

Een herder heeft schapen en een herder is een ...

Een oor zit aan je hoofd en ook aan een ...

s	c	h	e	p					
	r	i	j	d	e	n			
		v	i	s					
		m	e	t	a	a	l		
				k	a	s	t	e	e
			h	o	n	d			
		k	o	p	j	e			

③ Vul dezelfde woorden in.

1 Koen: Ik plaag altijd de meisjes in mijn klas.

2 De plaag was een vreselijke ziekte in de middeleeuwen.

3 In de klas is Koen altijd erg druk.

4 Dat legt een grote druk op de klas.

5 De vader van Koen is een kennis van meester Ruud.

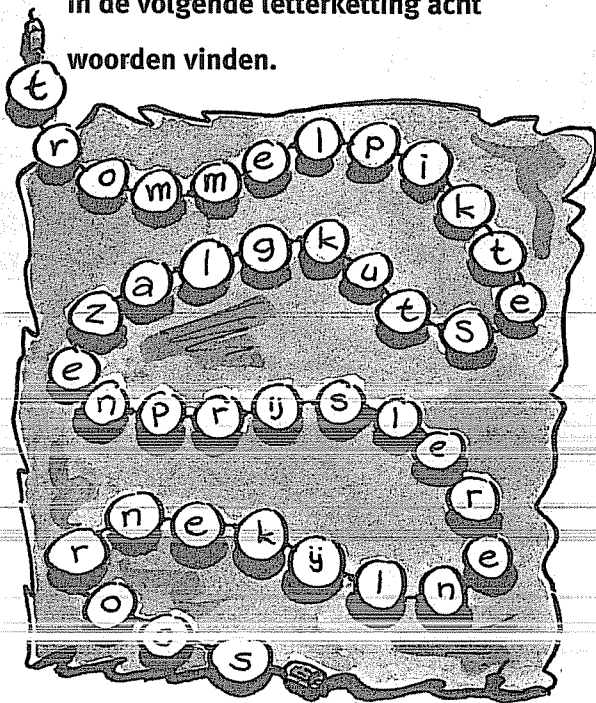
6 Meester Ruus weet veel van drukke kinderen, hij heeft veel kennis van dat onderwerp.

7 Meester Ruud en de vader van Koen spelen samen wel eens golf.

8 Koen ging met schoolreisje kopje onder door een hoge golf.

- 1 Meester Ruud laat Hajin en Koen samenwerken. Misschien leren ze dan beter met elkaar om te gaan. Ze moeten in de volgende letterketting acht woorden vinden.

trommel	prijs
pikte	leren
stuk	lijken
glazen	roos

- 2 Gebruik de letterkettingwoorden. Je kunt elk woord steeds in twee zinnen gebruiken.

Hajin speelt in de fanfare op een kleine trommel.
 Koen pakte drie koekjes uit de trommel.
 Hajin vindt Koen een lekker stuk.
 Koen maakte de rammelaar van zijn zusje stuk.
 De parkiet van Hajin pikte in haar vingers.
 Koen pikte geld uit de portemonnee van zijn moeder.
 Hajin geeft Koen twee glazen limonade.
 Koen gooide een steen door de glazen deur.
 Hajin heeft een ouderwetse leren schooltas.
 Koen was vroeger te lui om te leren.
 Je krijgt van mij een mooie roos zonder doornen.
 Heb jij roos in je haren?
 Ho, ho, jullie lijken wel verliefd.
 Bah, lijken zijn dode mensen.
 Voor geen prijs word ik verliefd op Koen.
 Nou, Hajin krijgt van mij de eerste prijs voor het maken van mooie zinnen.

